15 OCTOMBRIE:

Alegeri generale în Anglia

- De la TORY la CONSERVATORI
- De la WHIGS la LIBERALI
- „OPOZIȚIA MAJESTĂȚII SALE"

Corespondență din LONDRA

Se povestește și astăzi, cu aceeași nealterată savoare britanică, o întîmplare dinainte de război. O casă înnegrită de fum, din Leicester Square, în care seară de seară pătrundeau niște persoane în vîrstă, a atras suspiciunile poliției. A avut loc o descindere și au fost găsiți patru oameni în jurul unei mese lungi, singura din încăpere. Au urmat întrebările de rigoare:

— Cine ești dumneata?

— Eu sînt lordul cancelar, răspunde cel chestionat.

— Aha! Și dumneavoastră, sir?

— Arhiepiscopul de Canterbury.

— Mda. Și următorul?

— Eu sînt guvernatorul Băncii Angliei.

— Și presupun că dv. — se adresează înțepat polițistul celui de-al patrulea — sînteți primul ministru?

— Asta-i realitatea, într-adevăr eu sînt, răspunde premierul Arthur Balfour, căci el era.

Locul cu pricina era un club cu apetisantul nume de Beefsteak, unul din acele tainice și neasemuite cluburi londoneze unde alchimia tradiției și tabietului sînt rezervate unui grup restrîns de inițiați.

„The other club" (celălalt club) înființat în 1911 de F. E. Smith și Winston Churchill, ca o replică la vechiul și faimosul „The club", are în statutul său următoarea prevedere: „Numele membrilor comitetului executiv trebuie să fie învăluite într-un impenetrabil mister".

În interiorul unui club — această necontestată invenție engleză — se citește ziarul *Times*, se pune lumea la cale, se schimbă amabilități în formule ereditar transmise și, printre altele, se ia prînzul sau dineul. Omul de elită este și clubman; Macmillan face parte din cinci cluburi, iar lordul Mountbatten din 16, pentru a da numai două exemple. În 1906, J. W. E. Russell scria: „Lumea cluburilor este tot atît de conservatoare pe cît de sărată e apa mărilor". Lucru de altfel firesc și consemnat istoricește: partidul conservator a fost la origine un mic grup de cluburi care își asumase rolul de continuator al partidului Tory.

Inițial, partidul s-a numit „Uniunea națională a societăților conservatoare și constituționale" și a fost creat după legea electorală din 1867. Pentru a-și mări șansele față de partidul liberal, adversarul temut care moștenise locul vechilor whigi, conservatorii și-au ramificat structura organizatorică pe circumscripții electorale. Pe această cale se urmărea atragerea pe plan local a marii burghezii și a micilor capitaliști în ascensiune, a micii burghezii. Doi oameni, pe timpul acela personalități contrastante în neîntrerupt duel politic, au deținut roluri de seamă în viața politică a întregului stat: William E. Gladstone, prin contribuția căruia whigii s-au transformat în partid liberal, și Benjamin Disraeli, faimosul stîlp al conservatorilor. De pe atunci s-au conturat noile dimensiuni deținute de primul ministru în calitate de lider al partidului. Era perioada victoriană, a marilor cuceriri coloniale: în ultimele trei decenii ale secolului trecut, posesiunile britanice fuseseră mărite de la 6,5 milioane kmp la 30 milioane kmp, iar populația lor de la 145 milioane locuitori la 390 milioane de locuitori.

Păturile de sus ale partidului conservator erau formate din reprezentanții marii aristocrații funciare și ai capitalului monopolist. Și astăzi refugiul patriarhal al vechilor „tories" este clubul „White's", unde se păstrează intactă atmosfera mîndră a nobilei inactivități. Oricît de bogat ar fi omul care s-a ridicat prin comerț nu poate pătrunde acolo. Un exemplu de încremenire aristocratică, este spița marchizilor de Salisbury, din străvechea familie Cecil. Primul în arborele genealogic, lordul Burghley, care a fost timp de 40 de ani secretar de stat al reginei Elisabeta I, este presupus a fi fost modelul original al personajului shakespearian Polonius. Actualul marchiz de Salisbury continuă tradiția. Ca membru în guvernul Macmillan a amenințat cu demisia ori de cîte ori i se părea că Anglia deviază de la străbuna linie a dominației prin orice mijloace, iar cînd, cu ani în urmă, s-a renunțat la exilarea lui Makarios, a trecut la fapte, demisionînd în semn de protest.

Importanța politică a bătrînului „White's" a slăbit însă și, cu timpul, locul de întîlnire al conservatorilor de toate provenințele s-a schimbat: se preferă „Carlton Club"-ul.

În ciuda atitudinii aparent disprețuitoare față de „noii bogătași" influența magicului factor „money" a fost dintotdeauna foarte puternică în partidul conservator. Într-o lucrare statistică a lui Andrew Roth, apărută anul trecut, se arată că din circa 360 de membri conservatori ai parlamentului, aproape 300 au sau au avut legături de afaceri ca președinți și directori ai unor societăți industriale sau financiare diverse. Recordul a fost deținut de sir Cyril Black, cu 61 posturi de director. În interiorul partidului, unde au pătruns treptat reprezentanți ai păturilor mijlocii, numai cei cu adevărat bogați au cuvîntul hotărîtor. Astfel, din 1948 candidaților conservatori li s-a interzis să contribuie la cheltuielile electorale cu mai mult de 100 de lire. Grosul rămîne pe seama familiilor foarte înstărite cu poziții preponderente în circumscripțiile respective, ceea ce întărește poziția conducerii centrale și posibilitatea acesteia de a controla activitatea politicienilor de profesie care alcătuiesc aparatul de conducere locală al partidului.

În conducerea centrală, postul-cheie, cu prerogative aproape discreționare, îl are liderul partidului. Potrivit statutului, el este ales de membrii conservatori ai Camerei Comunelor și Camerei Lorzilor. Șef suprem, el elaborează politica partidului, numește pe președintele partidului și pe ceilalți deținători ai principalelor funcții în aparatul central; activitatea sa nu este supusă niciunui control. Conferințele naționale ale partidului nu îi sînt opozabile. Ele sînt convocate și se desfășoară după reguli și protocoluri tradiționale și adoptă rezoluții și hotărîri care constituie pentru lider doar „material informativ". Singura uzanță căreia-i este ținut să i se conformeze cere ca liderul să apară la conferințe după ce lucrările s-au terminat, pentru a-și rosti discursul-program. Bineînțeles acesta nu este supus discuției, ci numai aplaudat.

Se știe că actualul lider conservator a fost ales în persoana lui sir Alec Douglas-Home în octombrie anul trecut, cînd partidul trecea printr-o perioadă destul de dificilă. Macmillan, premierul demisionat, i-a susținut candidatura, atunci cînd toate pronosticurile erau împărțite între Butler și Maudling. Și totuși lordul Home, despre care se credea că nu-și va renega titlul de conte (earl) vechi de șapte secole, a venit în fruntea partidului și guvernului, după

Ultimele pregătiri electorale: Sir Alec Douglas-Home și Harold Wilson sînt machiați înainte de a vorbi la televiziune

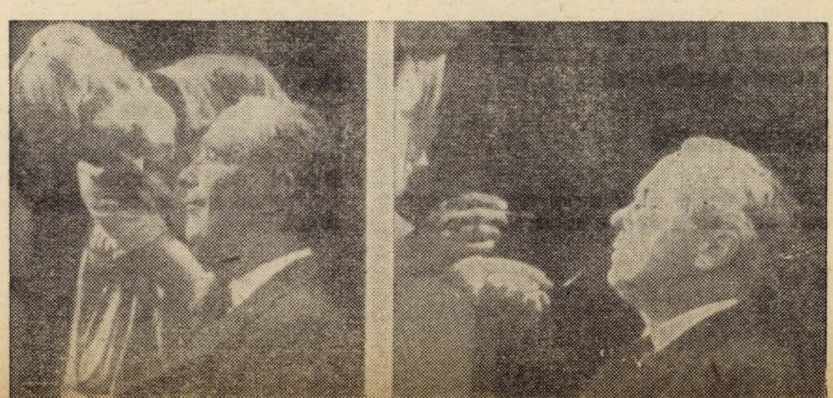

ce a renunțat la titlurile nobiliare. După cîteva zguduiri resimțite anterior de partid — în alegeri parțiale, în aventura Suezului, eșecul intrării în Piața comună, cazul Profumo — în cele 12 luni de conducere a partidului, sir Alec Douglas Home a reușit să recîștige unele poziții angajînd toate forțele lor în bătălia electorală.

În cei 42 de ani de cînd laburiștii au devenit principala alternativă la guvern, conservatorii au controlat Camera Comunelor timp de 34 de ani. După căderea guvernului Attlee, în alegerile din 1951, au deținut trei guvernări consecutive, de-a lungul a 13 ani. În ultima jumătate de secol, galeria premierilor conservatori s-a îmbogățit cu personaje de rezonanță istorică: Chamberlain, Churchill, Eden, Macmillan...

Precumpănirea conservatorilor își are una din surse în sistemul electoral, așa cum se prezintă astăzi după reformele din 1832, 1867, 1929. Într-adevăr, locurile în parlament se obțin nu în virtutea principiului proporțional, adică a procentului de voturi pe întreaga țară, ci pe baza majorității relative în fiecare circumscripție. În 1951, datorită acestui sistem, conservatorii au obținut majoritatea parlamentară, deși pe întreaga țară laburiștii au avut cu 2 la sută mai multe voturi. După cum calculează Richard Rose de la Universitatea Manchester, „pentru a-și asigura un număr egal de mandate în Camera Comunelor, partidul laburist are nevoie de circa 1,5 la sută mai multe voturi decît conservatorii".

După declin, scindare

Sistemul partidelor politice a cărui existență, într-o formă sau alta, datează încă din secolul al XVII-lea, funcționează pe baza competiției dintre doi principali adversari — conservatorii și laburiștii — așa cum pe vremuri alternanța se făcea între conservatori și liberali. Ce s-a întîmplat cu acest partid al lui „laissez-faire", cum li se spune aici liberalilor? Au rămas de domeniul istoriei zilele de glorie de pe vremea lui Gladstone, ca și ultima mare victorie obținută de Lloyd George în alegerile din 1906. După primul război mondial, mai exact după 1922, cînd coaliția condusă de Lloyd George s-a destrămat, partidul liberal a decăzut treptat, locul lui în arena politică fiind luat de partidul laburist în ascensiune. Ultimele alegeri generale la care liberalii au figurat ca partid unit au fost cele din 1929, cînd din 500 de candidați au fost aleși numai 59. Declinul a fost urmat de scindare; în 1930, un număr de 33 de parlamentari liberali, conduși de sir John Simon, s-au raliat opoziției conservatoare de atunci. A apărut astfel partidul național liberal, care cooperează și astăzi strîns cu conservatorii, atît în cadrul cît și în afara alegerilor, deși se afirmă că el își păstrează o identitate distinctă. Celălalt fragment, partidul liberal independent, nu reușește să redobîndească terenul pierdut, în ciuda marilor eforturi depuse de entuziaștii săi lideri, în frunte cu Jo Grimond. În alegerile din 1959, ei au obținut doar 5,9 la sută din totalul voturilor, prezentîndu-se în parlament cu numai 6 deputați.

Ulterior însă, mai ales cu prilejul unor alegeri parțiale, s-a observat o deplasare de voturi în favoarea liberalilor. „Cazul Orpington", denumit după fieful conservator în care liberalii au obținut o victorie răsunătoare în alegerile parțiale din 1962, ca și alte cîteva succese locale, au constituit stimulente înviorătoare pentru statul major liberal în actuala campanie. Depășind chiar unele prevederi inițiale, ei au înscris 300 de candidați.

Care sînt șansele liberalilor? Greu de spus. Conservatorii susțin că politica liberală s-ar fi apropiat de linia „socialistă" a laburiștilor, în timp ce laburiștii îi socotesc pe liberali mai aproape de conservatori.

Se caută ieșirea dintr-o situație incomodă

„Opoziția Majestății Sale" — în tradiționalii termeni parlamentari — este acea incomodă situație de lungă durată din care laburiștii se străduiesc de mult să iasă. Vor reuși ei oare să învingă adversitățile dinăuntrul și din afara partidului, după mai bine de o jumătate de secol de participare la lupta politică? Din nucleul său, acel „comitet al reprezentării muncitorești", înființat în 1900, a fost creat în 1909 partidul laburist. Era o perioadă de mari mișcări muncitorești, greve, căutări de soluții în organizarea sindicatelor.

Speranțele puse atunci în laburiști nu s-au dovedit a fi cu totul îndreptățite datorită mai ales activității acelei pături a „aristocrației muncitorești" din sînul căreia au fost aleși liderii partidului laburist — și care a imprimat partidului o orientare reformistă. Pe această linie s-au menținut multă vreme figuri proeminente ale partidului ca Ramsay MacDonald, A. Henderson, F. Snowden și alții. Semnificativ este faptul că, chiar în 1906, un lider sindical, Z. Burns, a intrat în guvernul liberal, iar mai tîrziu A. Henderson a făcut parte din faimoasa coaliție „națională" alături de Lloyd George, în timpul primului război mondial. Prima tentativă de guvernare laburistă a fost favorizată de alegerile din 1929, în urma cărora a fost format cabinetul condus de Ramsay MacDonald. Criza economică din anii 1929—31, care a lovit întreaga lume capitalistă și care a dat Anglia înapoi cu zeci de ani în domeniul industriei, a pus guvernul laburist în fața unor situații extrem de dificile, cărora nu le-a putut găsi soluții. În 1931, deci numai după doi ani de guvernare, cabinetul laburist s-a văzut nevoit să demisioneze. Au trebuit să treacă 14 ani pentru ca la cîrma Angliei să revină un nou guvern laburist. A rămas memo-

John GRITTEN ne transmite:

În momentul în care apare acest articol, cei 1 756 de candidați în alegerile generale din Marea Britanie au rostit ultimele discursuri; aproximativ 36 de milioane de locuitori din Anglia, Wales, Scoția și Irlanda de nord fac un semn în dreptul numelui candidatului ales sau, pur și simplu, nu se ostenesc să se prezinte la urne. La cele șase alegeri generale care au avut loc după ultimul război mondial procentajul votanților, în comparație cu totalul corpului electoral, a variat între 72 și 84 la sută. Apatia politică este motivul absenței de la urne a majorității, dar nu a tuturor alegătorilor.

Cine votează

În registrele electorale nu figurează decît acei care au cerut să fie înscriși. În multe cazuri, în special în cartierele mizere, proprietarii unor locuințe supraaglomerate omit în mod deliberat să-și înscrie locatarii în registre, de teamă ca autoritățile fiscale să nu efectueze controale și să descopere că ei nu au declarat chiriile primite.

În baza legii, orice locuitor care a împlinit 21 de ani are în mod teoretic drept de vot. În realitate, mii de oameni sînt excluși de la vot deoarece actualul registru electoral a fost elaborat în luna martie. Se citează cazul unui tînăr care a fost ales consilier local, dar care nu va putea să voteze deoarece în martie nu împlinise vîrsta cerută pentru a fi înscris în registrul electoral.

Timp de ani de zile s-au făcut încercări zadarnice de a se obține dreptul de vot de la 18 ani. S-a subliniat că dacă un locuitor este suficient de matur pentru a plăti impozite și pentru a-și apăra țara el este în mod cert îndreptățit să voteze.

Dar sistemul electoral britanic prezintă și alte ciudățenii. Trebuie să pară straniu, de pildă, că un membru al clerului bisericii oficiale, Biserica Anglicană, nu are dreptul să candideze pentru parlament, deși un preot al oricărei alte confesiuni sau secte religioase are acest drept.

Cum se votează

Cînd domnul, doamna sau domnișoara Smith vor veni astăzi în fața urnelor — localul de vot se află de obicei într-o școală primară locală unde elevilor li s-a dat o zi vacanță — ei își vor spune numele și adresa unui membru al comisiei electorale. După ce va controla dacă numele lor figurează în registru, președintele comisiei va da fiecăruia un buletin de vot pe care va pune o ștampilă oficială.

Apoi fiecare intră într-o cabină închisă din trei părți, astfel încît nimeni să nu poată vedea pentru cine votează alegătorul. Pînă aici totul este perfect. Dar cînd alegătorul se uită pe buletinul de vot nu vede decît numele candidaților, în ordine alfabetică; nimic nu indică partidul căruia îi aparțin. El trebuie să însemne un nume cu o cruce; altfel buletinul său de vot va fi anulat. În alegerile generale pot exista patru sau cinci candidați, și uneori doi dintre ei pot avea același nume, chiar dacă inițialele prenumelui diferă; aceasta, de asemenea, provoacă confuzie întrucît nu există alt mod de a-i identifica.

În alegerile locale unde se prezintă lungi liste de candidați, și nimic nu

rabil acel iulie 1945 cînd conservatorii și Winston Churchill intraseră în alegeri cu nimbul victoriei antihitleriste. Rezultatele au apărut atunci surprinzătoare: conservatorii au obținut numai 216 locuri în parlament, iar laburiștii 393. Unii au încercat să prezinte faptul ca o victorie neașteptată, care s-ar fi datorat unei reacții psihologice față de creșterea excesivă a încrederii în sine a conservatorilor. Fapt este că poporul britanic, după un război dificil și costisitor, spera într-o perioadă de refacere și dezvoltare economică în condiții de pace și a crezut că laburiștii sînt potriviți pentru această misiune.

Din istoricul „articolului 4"

Nu este locul pentru o detaliată cronică a guvernării laburiste. Demnă de amintit este naționalizarea înfăptuită de cabinetul Attlee: Banca Angliei, aviația civilă, minele de cărbuni, telecomunicațiile, căile ferate, industria oțelului... Despre modul de aplicare a măsurii, să dăm cuvîntul unui laburist, Clive Jenkins: „Luînd din mîinile proprietarilor particulari unele ramuri deficitare și oferindu-le în schimb o compensație grasă, guvernul laburist a întărit în felul acesta restul de 80 la sută din industrie care a rămas proprietate privată".

Următorul guvern (conservator) a restituit în 1953 proprietarilor întreprinderile naționalizate din industria metalurgică și transporturile rutiere. De atunci, ideea naționalizării a căpătat o imagine din ce în ce mai palidă în documentele programatice ale partidului laburist, culminînd cu încercarea fostului lider Hugh Gaitskell de a modifica articolul 4 din statut care prevede principiul naționalizării mijloacelor de producție. A scăzut treptat și sprijinul alegătorilor de rînd. Adăugîndu-se disensiunilor interne dintre cele două aripi ale partidului, numeroaselor deficiențe ale mecanismului de legătură cu mișcarea sindicală, toate acestea au contribuit din plin la înfrîngerea la alegerile din 1959, a treia în succesiune cronologică. După venirea în fruntea partidului, Harold Wilson a promis că va ține seama de prevederile articolului 4.

În ultimii ani, laburiștii au pierdut doi lideri, pe Bevan și pe Gaitskell. Actualul lider, Harold Wilson, secondat de o echipă de buni și experimentați organizatori ai mișcării laburiste, a reușit să insufle partidului o nouă doză de încredere și optimism. Fost membru în guvernul Attlee la vîrsta de 31 de ani, el a fost, după Pitt, cel mai tînăr ministru într-un cabinet britanic. Astăzi, la 47 de ani, Wilson este prezentat de autori, în diverse studii biografice, ca un om politic și un conducător dotat cu un simț al realismului mai pronunțat decît predecesorii săi, ca un tactician abil în problemele politice, ca un bun cunoscător al problemelor economiei interne.

Cu ce forțe se prezintă în alegeri laburiștii? Membrii partidului laburist sînt de două categorii: individuali și colectivi (aceștia din urmă sînt formați din tradeunionuri care constituie majoritatea covîrșitoare) totalizînd aproape 7 milioane de membri. (Cifra este din 1959). La aceștia se mai adaugă o serie de organizații ca Societatea Fabiană, Societatea juriștilor socialiști, Asociația națională a învățătorilor laburiști și altele, precum și unele asociații cooperatiste care alcătuiesc partidul cooperatist. Acesta se prezintă în alegeri în bloc cu partidul laburist, fără a face însă parte din el.

Cu intenția larg difuzată de mai multe luni de zile de a aduce o orientare proaspătă și energică în viața politică britanică, laburiștii și-au intitulat programul electoral „Pentru o nouă Britanie". Una din principalele teme este „modernizarea" în primul rînd în domeniul industriei, dar și în ceea ce privește problemele sociale, culturale, politice. Pentru necesități de tactică electorală, discursurile laburiste pun accente deosebite pe mult dezbătuta problemă a locuințelor, ca și pe unele aspecte ale dificultăților financiare aflate la ordinea zilei — deficitul balanței de plăți în comerțul exterior, scăderea rezervelor de aur și valută...

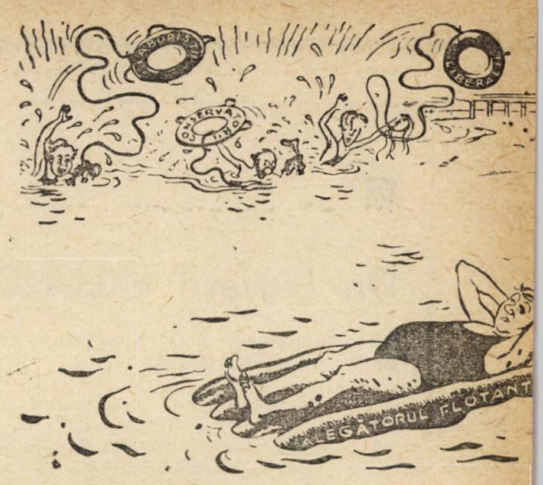

Fiecare ar vrea să-l... salveze
(Din DAILY MAIL — Londra)

Încercarea de forțe între cei doi principali protagoniști are de data aceasta un conținut și o intensitate diferite de cele precedente. În fața partidului laburist se ridică un serios semn de întrebare privind un viitor foarte apropiat: cît de dăunătoare ar putea fi pentru el efectele unei a patra victorii consecutive conservatoare și cît de reconfortant ar fi un eventual succes laburist.

Actuala balanță a forțelor în competiție, așa cum este prezentată în presa britanică în aceste zile și mai ales de către institutele specializate în sondaje, nu pare îndeajuns de edificatoare. Cheia enigmei electorale se află în urne.

L. RODESCU

Londra, 12 octombrie

---

indică apartenența lor politică, situația devine și mai confuză întrucît alegătorii pot vota pentru mai multe nume.

Nu este un lucru neobișnuit ca, din cauza acestui sistem, în alegerile locale un alegător să-și dea votul candidaților cu păreri politice diametral opuse acelora ale sale.

După ce au făcut semnul cerut, în dreptul numelui dorit, domnul, doamna sau domnișoara Smith împăturesc buletinul de vot și îl aruncă în urnă.

Joi seara la ora 9, ultimele buletine de vot vor fi aruncate în urne. Apoi, urnele vor fi sigilate, duse la primărie sau la sediul celui mai apropiat organ local de stat, și în prezența candidaților, a agenților și a unui număr stipulat de adepți ai lor, începe numărătoarea.

După numărătoarea voturilor

Pentru candidații care știu că au șanse să cîștige, momentul cel mai dificil este cel în care văd cum voturile în favoarea lor și cele în favoarea adversarilor se înalță în vrafuri pe mesele din fața lor.

Dacă în momentul încheierii numărătorii nu există decît o diferență de cîteva voturi între doi candidați aflați în frunte, cel de-al doilea poate cere o nouă numărătoare.

Uneori se fac chiar mai multe numărători pentru a-i satisface pe candidați. Cînd nu mai există nici o contestație asupra numărătorii finale, primarul citește numele candidaților, tot în ordine alfabetică, împreună cu numărul de voturi întrunit de fiecare, și încheie cu tradiționala frază: „De aceea îl declar ales pe dl John Jones..." Apoi, primarul iese pe balconul sau pe treptele primăriei și repetă aceeași acțiune. Actul final este scurtul discurs rostit de fiecare candidat în fața mulțimii.

În mod teoretic, dacă după alegeri se descoperă vreo încălcare a legilor electorale, candidatul respins are dreptul să prezinte o petiție și — dacă poate dovedi că există o încercare de înșelătorie — să încerce să-l lipsească de locul său pe cel declarat ales (este un lucru foarte rar: s-a întîmplat ultima oară în 1918).

Între timp, rezultatul alegerilor este transmis prin telefon sediilor din Londra (sau din Cardiff sau Edinburgh pentru sediile partidelor naționaliste welsh și scoțian) ale diferitelor partide.

Începînd de joi, de la 11 noaptea, în milioane de locuințe aparatele de radio și televizoarele vor fi deschise; comentatorii vor anunța rezultatele individuale precum și „cîștigurile suplimentare obținute de conservatori de la laburiști" sau „cîștigurile suplimentare obținute de laburiști de la conservatori".

Nerăbdarea va crește în tot cursul nopții. Se va produce oare o schimbare de guvern după 13 ani de regim conservator? Sau partidul lui sir Alec Douglas-Home va spulbera toate previziunile și va reveni pentru un nou mandat? Se va produce oare o „alunecare masivă" în favoarea partidului laburist, sau deplasarea va fi atît de redusă încît fiecare partid va trebui să depindă de toanele deputaților liberali?

La ora 1, vineri dimineața, exceptînd cazul în care partidele ar obține rezultate strînse, trebuie să existe un indiciu în privința partidului care va reuși să formeze guvernul. Pînă la această oră trebuie, în mod normal, să fie comunicate aproximativ 430 de rezultate. Dar în districtele periferice, ca de pildă, insulele situate în largul coastei Scoției, numărătoarea nu va avea loc decît vineri, iar ultimele 200 de rezultate nu vor fi cunoscute înainte de vineri după masă.

Londra, 14 octombrie

Dr. Sigvard EKLUND:

Director general al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică

Dr. S. Eklund face parte din pleiada fizicienilor care s-au afirmat după al doilea război mondial. Absolvent al universității din Upsala (Suedia), autor al unor lucrări de fizică teoretică pentru care a devenit membru al Academiei regale de științe tehnice din Stockholm, S. Eklund a fost președintele Comisiei suedeze de energie nucleară. În perioada celei de a II-a conferințe internaționale pentru folosirea energiei atomice în scopuri pașnice — Geneva 1958 — a îndeplinit funcția de secretar general al acestui important forum științific de sub egida Națiunilor Unite. Din anul 1961 este director general al A.I.E.A., instituție specializată a O.N.U.

Cu prilejul vizitei pe care dr. S. Eklund a făcut-o în țara noastră, am avut posibilitatea a-i solicita opiniile despre :

- **Prezentul și viitorul energeticii nucleare**
- **Semnificația sistemului de garanții internaționale A.I.E.A.**
- **Nivelul cercetărilor științifice românești**
- **Rolul omului de știință contemporan**

Vorbind despre perspectivele utilizării combustibilului nuclear pentru obținerea de energie electrică în lumina concluziilor celei de a 3-a conferințe atomice internaționale de la Geneva (1964), dr. S. Eklund a spus :

— Problematica energeticii mondiale, deopotrivă vastă și urgentă, este actualmente în atenția tuturor căutătorilor de surse noi de energie. „Goana" după surse noi de energie, mă refer îndeosebi la nevoia de energie electrică, se datorește cîtorva factori fundamentali : dublarea consumului mondial de electricitate la fiecare 20 de ani și, totodată, creșterea consumului pe locuitor, dublarea populației mondiale la fiecare 44 de ani, eforturile spre progres economic ale țărilor în curs de dezvoltare.

Un aspect relevat de calculele specialiștilor este marele decalaj care există între unele țări cu un înalt nivel al producției și consumului de electricitate și altele care sînt încă departe de a-și putea acoperi nevoile. Un singur exemplu : S.U.A. are o populație de 6 la sută din totalul locuitorilor globului și consumul de energie electrică în această țară reprezintă 33 la sută din ansamblul mondial. Țările în curs de dezvoltare, cărora le revine 2/3 din populația lumii, au laolaltă un consum apropiat de această cifră. Același decalaj se poate observa și în ceea ce privește prețul energiei electrice.

Acestea fiind necesitățile, iată acum care este situația rezervelor de combustibil energetic. S-a calculat că totalul rezervelor mondiale de cărbune se ridică la 3 500 miliarde de tone, ceea ce în ritmul actual al exploatării de 4,2 miliarde tone anual, ar ajunge pentru aproximativ 800 de ani. Trebuie ținut seama însă de factorii amintiți care determină și vor determina o considerabilă sporire a ritmului de consum și deci de epuizare a resurselor clasice de energie. Totodată, se poate vedea că resursele hidroenergetice, deși în unele regiuni au o mare importanță, nu acoperă decît 2 la sută din electricitatea totală consumată anual iar producerea energiei electrice pe baza energiei eoliene, solare, geotermice sau a mareelor este abia în stadiu experimental și acoperă un coeficient neînsemnat.

Toate acestea fundamentează și explică însemnătatea interesului pentru potențialul de energie nucleară, întrucît *valoarea energetică a combustibilului nuclear este de 10—20 de ori mai mare decît cea a combustibililor clasici.*

Stadiul actual al energeticii nucleare, experiența complexă acumulată permite să afirmăm că ne aflăm în fața unei noi etape în ceea ce privește utilizarea combustibilului nuclear pentru producerea energiei electrice. S-au creat și sînt în exploatare numeroase tipuri de reactoare (la 1 septembrie 1964 funcționau în scopuri exclusiv pașnice 17 reactoare în 14 centrale electrice) ; putem de pe acum să ne punem problema creării unui program pe termen scurt și pe termen lung în vederea folosirii cît mai complete a materiei prime în reactoare ; ultimele date indică o constantă reducere a prețului energiei electrice provenite din fisiunea nucleară pînă la a deveni competitiv cu cel al centralelor clasice ; antecedentele industriei nucleare în ceea ce privește securitatea sînt excelente (în perioada de cînd există reactoare nucleare s-a acumulat o experiență de 1 200 de ani de funcționare).

În ceea ce privește sistemul internațional de garanții aplicat de A.I.E.A., dr. S. Eklund a declarat :

— Sistemul de garanții al Agenției a fost extins recent la reactoarele cu o putere termică mai mare de 100 MW. Această decizie n-a mai făcut să reapară numeroasele divergențe de opinii ce s-au manifestat cu atîta vigoare în prima perioadă de stabilire a sistemului de garanții. S-a hotărît în același timp că ansamblul sistemului de garanții va face obiectul unei revizuiri, misiune încredințată unui comitet al Consiliului Guvernatorilor din care face parte și Romînia.

În urma extinderii prevăzute a programelor civile de energie atomică, materialele fisionabile produse în reactoare vor fi mult mai abundente decît în prezent. Este important deci, în cea mai mare măsură, de a se stabili un sistem de control internațional care să confirme asigurarea că aceste materiale sînt folosite în scopuri exclusiv pașnice.

Dr. S. Eklund și-a exprimat deosebita satisfacție pentru invitația de a vizita Republica Populară Romînă. El ne-a vorbit despre colaborarea cu acad. Horia Hulubei, membru al Consiliului Guvernatorilor al Agenției, și cu Alexandru Sanielevici, conducător — din partea A.I.E.A. — al Centrului de fizică teoretică de la Triest, subliniind activa participare a țării noastre la programele Agenției.

Sînt foarte impresionat de ceea ce am văzut în țara dv. Bineînțeles, m-a interesat în mod special dezvoltarea din domeniul energiei atomice. Activitatea științifică a Institutului de fizică atomică din București, laboratoarele și echipamentul modern proiectat și fabricat aci, lucrările cercetătorilor — dintre care un mare număr foarte tineri — precum și cele văzute la Institutul de endocrinologie, mi-au demonstrat realizările dobîndite pe acest tărîm. Firește, am fost dornic să văd și alte aspecte ale dezvoltării științei și tehnicii din Romînia.

Trebuie să recunosc că nu cunoșteam aproape nimic despre situația din Romînia pînă am venit aici și sînt uimit că dintr-o țară care era după cîte știu agricolă, v-ați dezvoltat atît de rapid, devenind în mare măsură o țară industrială, cu toate activitățile de cercetare și construcție necesare unei asemenea dezvoltări.

Rugat să-și spună părerea în legătură cu rolul omului de știință în epoca noastră, dr. Eklund ne-a declarat :

Realitățile din țara dv. ilustrează faptul că oamenii de știință și tehnicienii sînt un element foarte important în viața modernă în care trăim astăzi, în actuala etapă de dezvoltare a omenirii. Omul de știință, inginerul și tehnicianul, au un cuvînt de spus și în treburile politice. Ei au nu numai rolul de a ajuta la dezvoltarea tehnicii.

Cristian POPIȘTEANU

Henrik BEER:

Secretar general
al Ligii Societăților
de Cruce Roșie

«Per umanitatem ad pacem»

Anul 1859. La Solferino, războiul își înmulțea ororile. Soldații răniți erau abandonați pe cîmpul de luptă. În amintirea acestui îngrozitor măcel, genevezul Henri Dunant împreună cu compatrioții săi Moynier, Appia, Maunoir și Dufour, sprijiniți de unele guverne, îndeosebi de cel francez, reușesc să fondeze, în 1863, Organizația Crucii Roșii. Prima Convenție de Cruce Roșie de la Geneva (1864) era menită să asigure îngrijirea medicală a răniților, indiferent din ce tabără beligerantă fac parte.

— Vechiul comitet „al celor cinci" — ne spune dl H. Beer — există și azi la Geneva. El cuprinde acum 18 membri, în exclusivitate elvețieni, și se intitulează *Comitetul internațional al Crucii Roșii* (C.I.C.R.). Fiind constituit numai din cetățeni ai unui stat a cărui neutralitate e recunoscută de întreaga lume, *Comitetul* e astfel calificat să inspire o egală încredere tuturor țărilor și să vegheze la respectarea convențiilor de la Geneva.

A doua convenție (1899) oferă același tratament ca al răniților de pe uscat și celor de pe mare, următoarea (1929) ușurează situația prizonierilor de război, iar cea de a patra (1949) stabilește protejarea, în caz de război, a populației civile, condamnă atrocitățile și crimele, torturile și supliciile, măsurile de represiune și pedepsele colective, deportările, munca silnică, execuțiile fără sentință legală etc.

După crearea C.I.C.R., în 1863, la apelul și după exemplul său, s-au constituit în mai multe țări Societăți naționale de Cruce Roșie, pentru a asigura, în primul rînd, îngrijirea militarilor răniți. În timp de pace, aceste societăți au desfășurat o activitate de într-ajutorare și binefacere pe plan medico-social și de ajutorare națională și internațională în caz de calamități și de catastrofe.

— Pentru a strînge mai puternic legăturile care le unesc, pentru a-și coordona munca și a se ajuta reciproc, aceste societăți naționale au fondat în 1919 o federație: *Liga Societăților de Cruce Roșie*, cu sediul la Geneva. Ea e administrată de un comitet executiv, ales din delegați ai 15 societăți, dintr-un președinte asistat de un secretar general (interlocutorul nostru, dl Henrik Beer), el însuși în fruntea unui secretariat.

Astăzi, Crucea Roșie numără ca membri 114 societăți naționale și 170 milioane de oameni. Este o organizație internațională cu o reprezentare de state mai bogată chiar decît O.N.U.; R.P. Chineză, R. D. Germană, R.F.G., R. P. D. Coreeană, Coreea de sud, R. D. Vietnam, Vietnamul de sud — toate sînt membre ale Crucii Roșii internaționale. Secretariatul nostru de la Geneva lucrează la confirmarea (într-un an sau doi) a încă 20 de țări membre.

Întrebat despre activitățile actuale ale Ligii, dl Henrik Beer ne-a spus:

— Pe primul plan se situează munca de dezvoltare a noilor societăți de Cruce Roșie din Asia, Africa și America Latină. Apoi, *Liga* dă o mare atenție ajutorării după dezastre, folosindu-se de depozitele sale speciale și de personalul de care dispune în diverse colțuri ale lumii. *Liga* e centrul nervos — aș spune — al mișcării de Cruce Roșie. În al treilea rînd, ne orientăm activitatea spre înlesnirea colaborării între societățile de Cruce Roșie pentru răspîndirea tehnicii celei mai noi de păstrare a sîngelui, a tehnicii de reanimare, de prim ajutor etc. În fine, propaganda noastră se desfășoară în favoarea înțelegerii între popoare, e o muncă practică pentru pace. În acest sens, e semnificativă conferința Centenarului nostru, ținută anul trecut, care a adoptat, între altele, o rezoluție, în spiritul cunoscutelor propuneri românești, privitoare la educarea tineretului în spiritul înțelegerii, respectului reciproc și păcii.

În R.P. Română, Crucea Roșie numără aproape 5 milioane de membri. Peste două milioane de cetățeni au absolvit cursurile sanitare de mase în ultimii 12 ani, iar medicii sînt ajutați de aproape o jumătate de milion de membri ai Crucii Roșii. În sfîrșit, există azi 96 000 de donatori de sînge, față de 6 000 în 1951. Cum apreciați această activitate?

— Crucea Roșie din România este printre cele mai dezvoltate din lume. Are unul din cele mai ridicate procente de membri în raport cu întreaga populație. Specificul său e munca profilactică și formarea de cadre voluntare. Ceea ce rămîne cu totul remarcabil la dv., e integrarea Crucii Roșii în școală și în industrie. Această dezvoltare face ca unul din obiectivele vizitei mele în țara dv. să devină solicitarea de experți români în organizarea Crucii Roșii, în educația sanitară și sănătatea publică — pentru organele de la Geneva ale Ligii. De altfel, România desfășoară o muncă intensă, care depășește respectarea obligațiilor financiare, fiind țara care e dată de exemplu de către *Ligă* tuturor membrilor mai noi ai acesteia. De aceea, ea și merită din plin locul în *Comitetul de sănătate și afaceri sociale*, pe care l-a obținut luna trecută, la ultima sesiune a *Ligii*, unde a fost reprezentată de dr. O. Berlogea și Traian Pătrașcu.

În cadrul vizitei pe care a făcut-o la Expoziția realizărilor economiei naționale dl Henrik Beer a dat o înaltă apreciere industriei noastre de medicamente, declarîndu-se uimit de varietatea produselor — precum și de tehnica sanitară românească. D-sa a inspectat un punct sanitar de prim-ajutor, de care s-a declarat deplin satisfăcut. La plecare, secretarul general al Ligii Societăților de Cruce Roșie a scris în Cartea de onoare a Expoziției:

„Expoziția realizărilor economiei naționale a României e o mare revelație pentru cineva care nu a mai fost în România de nouă ani, ca mine. Progresele mari ale culturii, industriei și agriculturii merită să fie studiate de străinătate cu multă atenție. Vă transmit felicitări sincere".

Radu VARIA

La primul Tîrg Internațional de la Alger

Ministrul Industriei Petrolului și Chimiei al Republicii Populare Române, inginer Mihail Florescu, prezentînd președintelui Ben Bella instalații de petrol și petrochimie realizate de industria constructoare de mașini din țara noastră. Aceste instalații au trezit un deosebit interes în rîndul vizitatorilor Tîrgului Internațional de la Alger.

Președintele Republicii Algeriene Democratice și Populare, Ben Bella, a urmărit cu atenție machetele și fotografiile instalațiilor de foraj, rafinării și petrochimie și a exprimat admirația față de rezultatele obținute de poporul român în realizarea unei industrii moderne.

După înapoierea în țară a delegației guvernamentale române, într-o convorbire avută cu un redactor al revistei noastre, tovarășul Mihail Florescu și-a exprimat satisfacția pentru discuțiile pe care le-a purtat cu ministrul economiei naționale a Algeriei, Bachir Boumaza, privind posibilitățile și perspectivele de cooperare dintre cele două țări în domeniul industriei petrolului și chimiei.

UNIVERSITARII LUMII SALUTĂ

Sărbătoarea centenarului învățămîntului universitar bucureștean a întrunit în Capitala noastră soli de prestigiu ai universităților din numeroase țări. Revista Lumea s-a adresat mai multor oaspeți de peste hotare, rugîndu-i să-și împărtășească gîndurile despre evenimentul la care participă. Reproducem de asemenea — împreună cu declarațiile oaspeților — cîteva din mesajele de salut primite în aceste zile la rectoratul Universității București.

CAMBRIDGE

1284

Marea Britanie

Universitatea noastră a fost fundată în anul 1284 și a dat lumii numeroase personalități culturale și științifice, între care pe romancierii E. M. Forster și Charles Snow și laureații Premiului Nobel: fizicianul atomist Rutherford, chimistul Todd și fiziologul Adrian.

Sînt fericit să reprezint străvechea Universitate din Cambridge la sărbătorirea centenarului Universității București și să transmit cu acest prilej surorii sale mai mici salutul și caldele noastre urări de prosperitate.

Brian DOWNS
vicecancelar al Universității din Cambridge

MÜNCHEN

1472

R.F.G.

Universitatea din München a fost înființată în anul 1472. Printre elevii și profesorii acestui înalt for de știință se numără de-a lungul secolelor dr. Eck, precum și laureații Premiului Nobel chimistul Bayer, fizicienii Wildstätter, Röntgen, Wien, Gerlach, precum și actualii profesori ai universității: biochimistul Butenandt și fizicianul Heisenberg. Școala de chirurgie a universității reprezentată de dr. von Müller, Sauerbruch și Döderlein este cunoscută în lumea întreagă.

În calitate de rector al Universității din München am fost invitat să particip la centenarul Universității din București. Am răspuns cu mare bucurie invitației, deoarece ea dă posibilitatea de a întări contactul personal cu colegii romîni și de a cunoaște țara pe care o vizitez pentru prima oară. Este convingerea mea că relațiile personale sînt cea mai importantă cale pentru înțelegerea între popoare. Salut pe participanții la sărbătorirea centenarului Universității din București și ospitalierul popor romîn.

Prof. dr. **Gerhard WEBER**
rector al Universității din München

CRACOVIA

1364

R. P. Polonă

Nimic nu poate fi mai revelator pentru istoria Universității Jagiellone decît numele ilustrului fizician și astronom Nicolae Kopernic. Deschizătoare de drumuri în plin Ev Mediu, universitatea și-a întărit prestigiul prin lucrările moderne ale chimiștilor Olszewski și Wroblewski, ale fizicianului Smoluchowski și ale altor personalități ale vieții culturale și științifice. În 1963 s-a creat „Asociația de cercetare a configurației Carpaților" din care fac parte oameni de știință sovietici, romîni, unguri, polonezi. Contribuțiile culturii și științei românești — spune rectorul Universității din Cracovia, acad. prof. dr. Mieczyslaw Klimaszewski — îmi sînt bine cunoscute.

Legăturile științifice dintre poporul romîn și Universitatea Jagiellonă încep din secolul XV. (În anul 1401 episcopul — rector al Universității din Cracovia, Piotr Wysz, a instituit o bursă pentru tinerii ucraineni și moldoveni care vor să studieze în Polonia.) Așadar, legăturile științifice și cele prietenești au o vechime măsurată în secole. Plăcerea participării mele la sărbătorirea centenarului Universității bucureștene este însoțită de convingerea că legăturile dintre universitățile noastre se vor întări și mai mult.

Acad. **Mieczyslaw KLIMASZEWSKI**
rectorul Universității din Cracovia

BOLOGNA

1075

Italia

Am avut prilejul să vizitez Universitățile din Cluj și București care se află într-un deplin progres. În București am putut constata cum într-un timp extrem de scurt Capitala dv. a atins cele mai înalte culmi în domeniul construcțiilor și al muncii. Aduc urările mele cele mai călduroase pentru prosperitatea universității și poporului romîn.

G. Gherardo TORNI
rectorul Universității din Bologna

MOSCOVA

1755

U.R.S.S.

Am sosit în Romînia pentru a transmite renumitei Universități din București felicitări la centenarul existenței sale din partea Universității de stat din Moscova, pentru a-i ura noi succese și prosperitate. Dau o înaltă apreciere marii cinstiri de a mi se fi conferit în urmă cu cîțiva ani titlul de *doctor honoris causa* al Universității din București. Nu mă aflu pentru întîia oară în țara dv. De fiecare dată cînd am venit aci am avut bucuria de a constata dezvoltarea necontenită și rapid ascendentă a științei și culturii dv. precum și minunata artă a poporului romîn.

Acad. I. G. PETROVSKI
rectorul Universității „Lomonosov"

SALONIC

1925

Grecia

Cît de vechi și trainice sînt legăturile dintre poporul grec și cel romîn o pot spune veacurile, o pot spune cetățile Istria, Tomis și Calatis, dar o pot spune și vechile legături statornicite între universitățile noastre. Personal mă bucur că Universitatea din Salonic a contribuit la întărirea legăturilor între cele două popoare. O mare satisfacție ne-a prilejuit-o întîlnirea în revistele românești a numelui lui George Seferis, care a primit nu demult, pentru impresionanta lui operă, Premiul Nobel. Dl prof. Em. Kriaras, care participă la festivitățile centenarului Universității bucureștene, pregătește o ediție completă a unui poem cipriot asupra războiului veneto-turc din 1645—1669, al cărui manuscris se află în Biblioteca Academiei din București.

Vechi admirator al culturii Heladei, poporul romîn este și astăzi tot atît de interesat de noile cuceriri ale culturii și științei grecești. La rîndul său, poporului grec îi sînt bine cunoscute impresionantele realizări dobîndite de oamenii de știință și cultură romîni care în ultimele decenii s-au afirmat pe plan mondial.

Sîntem bucuroși și emoționați pentru că ni s-a oferit prilejul să asistăm la primul centenar al Universității din București și să urăm acestui înalt for de cultură tot succesul în domeniul culturii și științei.

Nicolas ASPIOTIS
rector al Universității din Salonic

Emmanuel KRIARAS
profesor la Universitatea din Salonic

CENTENARUL

PHENIAN

1946

R.P.D. Coreeană

În Universitatea „Kim Ir Sen" din R. P. D. Coreeană, universitate cu peste 17 000 de studenți, sînt bine cunoscute realizările oamenilor de știință și cultură romîni. Numeroase personalități ale științei și culturii noastre, cunoscuți peste hotare vorbesc adeseori despre cercetările colegilor lor romîni. Venind la București cu ocazia centenarului Universității din capitala țării dv., în numele Universității „Kim Ir Sen" exprim mulțumirile și urările noastre de prosperitate și succes oamenilor de știință și cultură romîni, sperînd ca relațiile dintre cele două universități ale noastre să înflorească și pe viitor.

Zi Cian Ik
rector ad-interim al Universității „Kim Ir Sen"

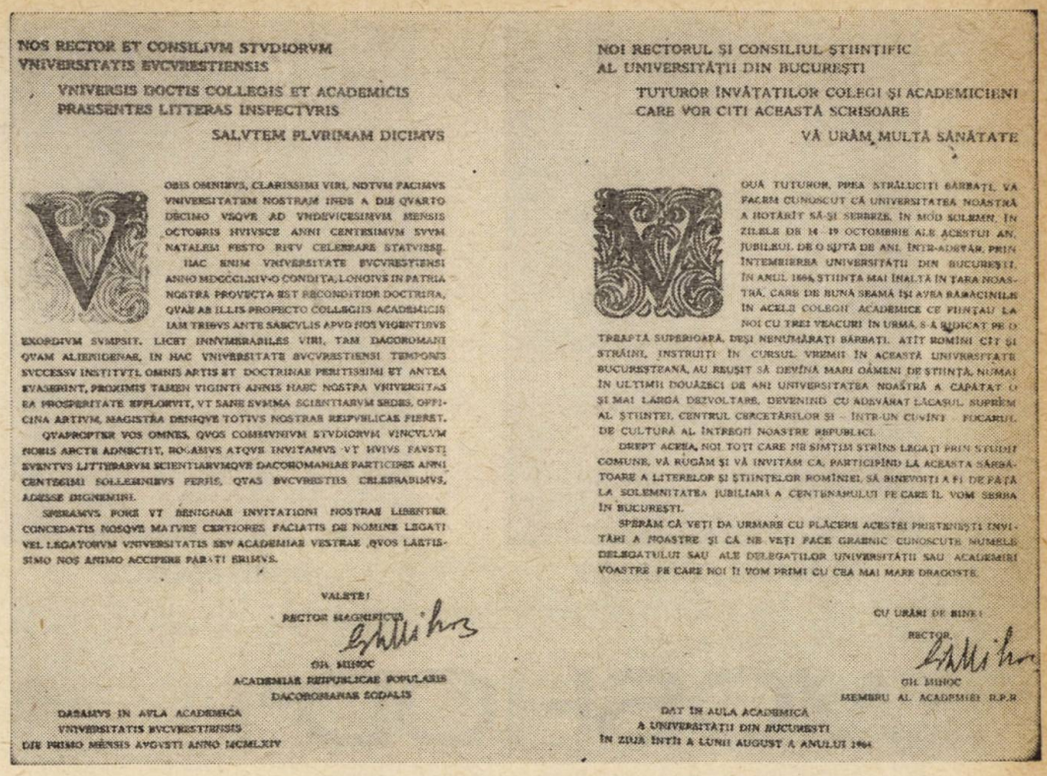

NOS RECTOR ET CONSILIVM STVDIORVM VNIVERSITATIS BVCVRESTIENSIS

VNIVERSIS DOCTIS COLLEGIS ET ACADEMICIS PRAESENTES LITTERAS INSPECTVRIS

SALVTEM PLVRIMAM DICIMVS

OBIS OMNIBVS, CLARISSIMI VIRI, NOTVM FACIMVS VNIVERSITATEM NOSTRAM INDE A DIE QVARTO DECIMO VSQVE AD VNDEVICESIMVM MENSIS OCTOBRIS HVIVSCE ANNI CENTESIMVM SVVM NATALEM FESTO RITV CELEBRARE STATVISSE.

HAC ENIM VNIVERSITATE BVCVRESTIENSI ANNO MDCCCLXIVO CONDITA, LONGIVS IN PATRIA NOSTRA PROVECTA EST RECONDITIOR DOCTRINA, QVAM AB ILLIS PROIECTO COLLEGIIS ACADEMICIS IAM TRIBVS ANTE SAECVLIS APVD NOS VIGENTIBVS EXORDIVM SVMPSIT. LICET INNVMERABILES VIRI, TAM DACOROMANI QVAM ALIERIGENAE, IN HAC VNIVERSITATE BVCVRESTIENSI TEMPORIS SVCCESSV INSTITVTI, OMNIS ARTIS ET DOCTRINAE PERITISSIMI ET ANTEA EVASERINT, PROXIMIS TAMEN VIGINTI ANNIS HAEC NOSTRA VNIVERSITAS EA PROSPERITATE EFFLORVIT, VT SANE SVMMA SCIENTIARVM SEDES, OFFICINA ARTIVM, MAGISTRA DENIQVE TOTIVS NOSTRAE REIPVBLICAE FIERET.

QVAPROPTER VOS OMNES, QVOS COMMVNIVM STVDIORVM VINCVLVM NOBIS ARCTE ADNECTIT, ROGAMVS ATQVE INVITAMVS, VT HVIVS FAVSTI EVENTVS LITTERARVM SCIENTIARVMQVE DACOROMANIAE PARTICIPES ANNI CENTESIMI SOLLEMNIBVS FERIIS, QVAS BVCVRESTIIS CELEBRABIMVS, ADESSE DIGNEMINI.

SPERAMVS FORE VT BENIGNAE INVITATIONI NOSTRAE LIBENTER CONCEDATIS NOSQVE MATVRE CERTIORES FACIATIS DE NOMINE LEGATI VEL LEGATORVM VNIVERSITATIS VESTRAE QVOS LAETISSIMO NOS ANIMO ACCIPERE PARATI ERIMVS.

VALETE!

RECTOR MAGNIFICVS
GH. MIHOC
ACADEMIAE REIPVBLICAE POPVLARIS DACOROMANAE SODALIS

DABAMVS IN AVLA ACADEMICA VNIVERSITATIS BVCVRESTIENSIS
DIE PRIMO MENSIS AVGVSTI ANNO MCMLXIV

NOI RECTORUL ȘI CONSILIUL ȘTIINȚIFIC AL UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

TUTUROR ÎNVĂȚAȚILOR COLEGI ȘI ACADEMICIENI CARE VOR CITI ACEASTĂ SCRISOARE

VĂ URĂM MULTĂ SĂNĂTATE

OUĂ TUTUROR, PREA STRĂLUCIȚI BĂRBAȚI, VĂ FACEM CUNOSCUT CĂ UNIVERSITATEA NOASTRĂ A HOTĂRÎT SĂ-ȘI SERBEZE, ÎN MOD SOLEMN, ÎN ZILELE DE 14–19 OCTOMBRIE ALE ACESTUI AN, JUBILEUL DE O SUTĂ DE ANI. ÎNTR-ADEVĂR, PRIN ÎNTEMEIEREA UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI, ÎN ANUL 1864, ȘTIINȚA MAI ÎNALTĂ ÎN ȚARA NOASTRĂ, CARE DE BUNĂ SEAMĂ ȘI AVEA RĂDĂCINILE ÎN ACELE COLEGII ACADEMICE CE FIINȚAU LA NOI CU TREI VEACURI ÎN URMĂ, S-A RIDICAT PE O TREAPTĂ SUPERIOARĂ, DEȘI NENUMĂRAȚI BĂRBAȚI, ATÎT ROMÎNI CÎT ȘI STRĂINI, INSTRUIȚI ÎN CURSUL VREMII ÎN ACEASTĂ UNIVERSITATE BUCUREȘTEANĂ, AU REUȘIT SĂ DEVINĂ MARI OAMENI DE ȘTIINȚĂ, NUMAI ÎN ULTIMII DOUĂZECI DE ANI UNIVERSITATEA NOASTRĂ A CĂPĂTAT O ȘI MAI LARGĂ DEZVOLTARE, DEVENIND CU ADEVĂRAT LĂCAȘUL SUPREM AL ȘTIINȚEI, CENTRUL CERCETĂRILOR ȘI – ÎNTR-UN CUVÎNT – FOCARUL DE CULTURĂ AL ÎNTREGII NOASTRE REPUBLICI.

DREPT ACEEA, NOI, TOȚI CARE NE SIMȚIM STRÎNS LEGAȚI PRIN STUDII COMUNE, VĂ RUGĂM ȘI VĂ INVITĂM CA, PARTICIPÎND LA ACEASTĂ SĂRBĂTOARE A LITERELOR ȘI ȘTIINȚELOR ROMÎNIEI, SĂ BINEVOIȚI A FI DE FAȚĂ LA SOLEMNITATEA JUBILIARĂ A CENTENARULUI PE CARE ÎL VOM SERBA ÎN BUCUREȘTI.

SPERĂM CĂ VEȚI DA URMARE CU PLĂCERE ACESTEI PRIETENEȘTI INVITĂRI A NOASTRE ȘI CĂ NE VEȚI FACE GRABNIC CUNOSCUTE NUMELE DELEGATULUI SAU ALE DELEGAȚILOR UNIVERSITĂȚII SAU ACADEMIEI VOASTRE PE CARE NOI ÎI VOM PRIMI CU CEA MAI MARE DRAGOSTE.

CU URĂRI DE BINE!

RECTOR
GH. MIHOC
MEMBRU AL ACADEMIEI R.P.R

DAT ÎN AULA ACADEMICĂ A UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI
ÎN ZIUA ÎNTÎI A LUNII AUGUST A ANULUI 1964

Invitația adresată universităților din lumea întreagă de rectorul și Consiliul științific al Universității București

VIENA

1365

Austria

E de la sine înțeles că centenarul Universității din București care va întruni pe reprezentanții celor mai mari universități din lume va contribui la popularizarea cercetărilor și lucrărilor științifice efectuate în Romînia. Centenarul permite realizarea unor noi legături culturale între diferite țări, precum și întărirea vechilor relații culturale și științifice. Universitatea din Viena, care va sărbători în 1965 șase sute de ani de existență, va fi fericită să primească la rîndul ei pe reprezentanții universităților românești.

C. Th. GOSSEN
profesor la Universitatea din Viena, directorul Institutului de filologie romanică

LONDRA

1829

Marea Britanie

Este o deosebită plăcere pentru mine, în calitate de vicecancelar al Universității din Londra, de a fi primit în înaltul consiliu al Universității din București care-și serbează centenarul. Universitatea din Londra m-a însărcinat să transmit Universității din București salutul nostru cordial și să exprim speranța noastră că relațiile prietenești dintre universitățile noastre vor continua și se vor dezvolta. Atît eu, cît și ceilalți membri ai delegației, ne-am bucurat de o primire încîntătoare și într-un singur glas dorim să spunem încă o dată: Trăiască Universitatea din București!

Peter S. NOBLE
vicecancelar al Universității din Londra

STANFORD (California)

1885

S.U.A.

Celebrarea centenarului ce se desfășoară zilele acestea este o bună metodă pentru cunoașterea mai aprofundată a realizărilor oamenilor de știință și cultură romîni. Pentru mine, evenimentul este important pentru două motive: în primul rînd el îmi aduce aminte de tradiția bogată pe care o au romînii, tradiție care se leagă de numele lui Eminescu, Creangă, Enescu, Nicolae Grigorescu și alții, iar pe de altă parte evenimentul permite o intensificare a schimburilor noastre științifice în urma cărora atît poporul romîn cît și cel american vor avea de cîștigat.

Norman S. FRY
Universitatea Stanford (California)

GENEVA

1559

Elveția

Nu aș vrea să întîrzii să vă exprim cu această ocazie cele mai calde felicitări din partea Universității din Geneva, cît și urările noastre pentru continua dezvoltare a învățămîntului superior din Romînia. Dorim ca în anii viitori schimburile între universitățile noastre să se intensifice din toate punctele de vedere.

Cl. TERRIER
rector al Universității din Geneva

DIJON

1722

Franța

Îmi face plăcere să vă transmit cu ocazia centenarului dv. salutul Universității din Dijon și urările de prosperitate pentru Universitatea din București.

M. BUCHARD
rector al Universității din Dijon

BRUXELLES

1834

Belgia

Deși nu voi putea asista la ceremoniile centenarului universității dv., vă rog să primiți expresia sentimentelor mele cele mai distinse și urările de prosperitate și progres.

M. LEROY
rectorul Universității din Bruxelles

TURKU

1920

Finlanda

Sînt foarte mulțumit că îmi pot realiza visul de a vizita Bucureștiul și Universitatea sa.

Tannus NURMELA
rectorul Universității din Turku

Declarații culese de
Costin NASTAC

VLADIMIR KOMAROV

BORIS EGOROV

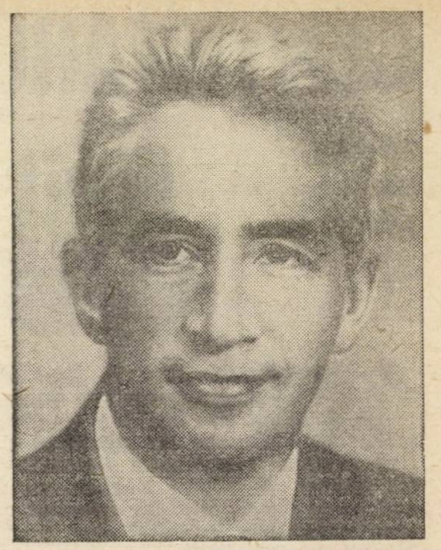

KONSTANTIN FEOKTISTOV

„VOSHOD" preia ștafeta

O nouă și puternică rachetă purtătoare a plasat pe orbită prima navă cosmică din lume cu mai multe locuri — „Voshod". Zborul lui Vladimir Komarov, Konstantin Feoktistov și Boris Egorov reprezintă o etapă nouă, deosebit de importantă, în cucerirea treptată a spațiului cosmic. Pentru prima dată, în Cosmos a lucrat un colectiv de cercetători. Este foarte important că programul larg de cercetări fizico-tehnice și medicale a fost efectuat de specialiști chiar la bordul navei cosmice. Lucrul acesta lărgește enorm posibilitățile noastre și va oferi evident un material foarte bogat atît creatorilor navelor cosmice, cît și specialiștilor în domeniul medicinii cosmice.

Zborurile în Cosmos și cercetările cosmice sînt urmărite cu o atenție deosebită și provoacă în genere interesul deosebit al popoarelor din toate țările lumii. Această atitudine față de știința cosmică este în mod special legată de faptul că rezultatul cercetărilor cosmice afectează interesele vitale ale întregii populații a globului. Problema războiului și păcii în vremea noastră este principala problemă. Activitatea de cercetare a spațiului cosmic are o influență favorabilă asupra situației politice internaționale în ansamblu. Ea contribuie direct la consolidarea păcii.

Oamenii sovietici sînt fericiți și mîndri că noi am deschis epoca cercetărilor cosmice, de faptul că nouă ne revine în acest domeniu partea principală a rezultatelor și că navele noastre deschid primele drumul în spațiul cosmic. Eroii noștri — Iuri Gagarin, Gherman Titov, Andrian Nikolaev, Pavel Popovici și Valentina Nikolaeva-Tereșkova — dețin cu fermitate toate recordurile zborurilor cosmice ale omului. Valentina Nikolaeva-Tereșkova este singura femeie cosmonaut din lume.

În urma acestui program uriaș și cît se poate de multilateral de zboruri cosmice, în urma muncii cu adevărat eroice, încordate și intense a unor mari colective, în țara noastră au fost obținute rezultate științifice fundamentale pentru cercetarea spațiului cosmic. Aceste lucruri, ca și marile succese repurtate de tehnica reactivă, de biologia cosmică, au făcut posibil marele eveniment de care am aflat cu toții.

Noua explorare cosmică oferă noi posibilități pentru cucerirea Cosmosului. Aceasta apropie vremea contactului direct al oamenilor cu Luna, cu Venus și cu Marte. Problema zborurilor interplanetare ale echipajelor cosmice și reîntoarcerea navelor pe Pămînt devine realitate.

O sarcină foarte reală devine crearea unei stațiuni orbitale, a unui adevărat institut cosmic zburător cu numeroși colaboratori. Acest laborator zburător va avea o mare importanță științifică și practică. Stația-satelit poate servi ca trambulină pentru expedițiile interplanetare ce vor urma.

Nu există forță în stare să oprească mișcarea științei și tehnicii cosmice în continuă dezvoltare. Putem sconta în mod cert o dezvoltare viitoare mult accelerată a științei cosmice. Ca și în celelalte ramuri ale științei și tehnicii, ritmul de dezvoltare se accelerează. Este de așteptat că următorul septenal cosmic va fi și mai bogat în evenimente și va aduce realizarea unor proiecte noi și mai complexe ca pînă acum. S-a acumulat o însemnată experiență și ea va permite să ne ocupăm de soluționarea unor sarcini noi și mai importante.

Nu încape nici o îndoială: generația noastră va fi martora și participanta la marile succese în cercetarea și în zborurile ce vor fi efectuate în spațiul interplanetar.

Acad. Leonid SEDOV

(Din Izvestia)

FILMUL ZBORULUI

Reportaj de la punctul de comandă — cosmodromul Baikonur

Cu o zi înaintea lansării navei „Voshod", ziariștii sovietici au vizitat nava în interior. Timp de cîteva minute ei s-au simțit cosmonauți. Nava ne-a uimit. Este construită foarte rațional, cît se poate de confortabilă pentru pasagerii săi. Fiecare obiect, fiecare aparat este plasat la îndemîna cosmonauților. Costumul de „scafandru" nu este necesar.

...Ziua lansării. Pe cosmodrom, în afara lucrătorilor îmbrăcați în uniforme albastre, — savanți, constructori — se află reporteri fotografi și cineaști, ziariști. De grupul nostru se apropie cei trei cosmonauți. Ei nu sînt îmbrăcați ca de obicei în costume de „scafandru", ci în costume ușoare de lînă de o culoare care amintește oțelul. Pe cap au obișnuita cască de cosmonaut. Iuri Gagarin îi salută primul și le urează drum bun. „Să ne revedem cu bine", adaugă cosmonautul Nikolaev.

În cabina cosmică primul intră Komarov. El este urmat de Feoktistov și Egorov. Pe ecranul televizorului aflat la punctul de comandă vedem cum Komarov se așează în fotoliul aflat în fața tabloului de comandă. El verifică butoanele legate de sistemele radiotelefonice, instalațiile care mențin în cabină temperatura necesară, umiditatea, compoziția aerului.

Prin radio se anunță că au mai rămas cinci minute pînă la lansarea navei. Comandantul echipajului face ultimele pregătiri. În aceste momente, la punctul de

comandă, aflat sub pămînt, constructorul principal se apropie de microfon și întreabă pe cosmonauți: „Cum vă simțiți?" „Excelent" — răspunde Vladimir Komarov, comandantul navei.

Ultimele momente. Operatorii care se află lîngă aparate apasă pe butoane. Pe ecranul televizorului se succed cu repeziciune culori albastre, verzi, roșii. Au intrat în funcțiune sistemele rachetei purtătoare. Înaintea startului propriu-zis, Iuri Gagarin transmite, din partea lui Nikita Hrușciov urări de drum bun și revedere grabnică. „Transmiteți conducătorilor partidului și guvernului mulțumirea noastră cordială. Sarcina va fi îndeplinită în întregime" — răspunde Komarov.

La ora 10,30, ora Moscovei, baza rachetei este acoperită de flăcări și fum. Un zgomot puternic ajunge pînă la noi. Noua rachetă, mai puternică decît toate cele precedente, își ia zborul.

„Ultima treaptă a rachetei. Totul este în regulă. Starea excelentă", se aud din Cosmos cuvintele lui Vladimir Komarov.

La punctul de comandă intervine a doua etapă a observației — privim ceea ce se întîmplă în cabina cosmică. Cosmonauții se odihnesc pe rînd. După masă, primul se odihnește comandantul navei, Vladimir Komarov. La cea de-a șasea rotație el își reia activitatea. Astroorientare, experiențe fiziologice, probe.

În continuare se odihnește Konstantin Feoktistov. Numai că el n-a avut același noroc. Exact în acele momente, crainicul televiziunii din Moscova i-a rugat pe cosmonauți să spună cum se simt. „Ne simțim ca acasă" — răspunde Vladimir Komarov, căutînd să-l trezească din somn pe vecinul său. Probabil neînțelegînd despre ce este vorba, Konstantin la început s-a încruntat, apoi a zîmbit și a dat aprobator din cap: totul e în regulă.

La sfîrșitul celei de-a 8-a rotații nava cosmică a început să se îndepărteze din zona în care putea menține legătura pe unde scurte cu teritoriul Uniunii Sovietice.

A 14-a rotație. Cosmonauții se simt foarte bine — îmi declară specialiștii aflați la punctul de comandă.

Medicii aflați în fața aparatelor de control medical îmi arată un grafic care confirmă starea excelentă a sănătății cosmonauților. Graficul nu indică nici măcar un moment în care pulsul cosmonauților după plasarea pe orbită să depășească 70 de bătăi pe minut. Somnul a fost pentru toți reconfortant.

Medicii consideră că acesta este un rezultat incontestabil al condițiilor excelente create în cabina unde se află primul echipaj cosmic din lume.

Konstantin Feoktistov a avut un program foarte complex. Noaptea el a trebuit să observe stelele, să verifice și să controleze aparatele.

Marele glob automat pe care observăm de la punctul de comandă mișcarea navei ne anunță că în curînd va fi reluată legătura. Raza de lumină care alunecă asupra globului pe locurile unde trece nava cosmică se află din nou deasupra teritoriului Uniunii Sovietice.

Instalația de televiziune a intrat în funcțiune. Pe ecran — cosmonauții. Fiecare dintre ei este ocupat. Vladimir răsfoia jurnalul de bord. Lui Konstantin mîna îi ascunde fața; probabil controla unul dintre aparate. Medicul echipajului, Boris, scria; prelucra, pesemne, rezultatele ultimelor observații. Sesizînd stabilirea legăturii cu Pămîntul, ei zîmbesc telespectatorilor.

„Sînt Rubin, sînt Rubin", auzim. „Noaptea a trecut foarte bine. Continuăm să executăm programul. Multe v-am putea povesti, prieteni, dar o s-o facem cînd ne înapoiem. Ne simțim foarte bine. În cabină totul e în regulă".

La ora 9, nava „Voshod" a început a 16-a rotație în jurul Pămîntului. Ca și în prima zi de zbor, la punctul de comandă împreună cu savanții și inginerii sînt de gardă aviatorii cosmonauți Gherman Titov și Valentina Nikolaeva-Tereșkova. Această „gardă cosmică" are drept scop să-i ajute pe colegi cu sfaturi, cu experiența proprie, cu un sprijin prietenesc.

La a 17-a rotație, comandantul navei primește ordinul să termine zborul. Cosmonautul anunță orientarea aparatelor pentru frînare. Trec cîteva minute. Primul care anunță pe Pămînt terminarea cu succes a zborului este aviatorul Mihailov. „Văd un obiect care intră în păturile dense ale norilor", anunță el stațiilor terestre.

La punctul de comandă, din uriașul dialog prin radio îți dai seama că toate radioarterele țării au intrat în funcțiune, parcă într-un ritm unic. În regiunea de aterizare dinainte stabilită s-au aflat multe avioane și elicoptere cu parașutiști care au fost gata să-i întîlnească pe cosmonauți pe Pămînt. La ora 10,57, la 10 minute după aterizare, aviatorii anunță că cei trei cosmonauți au ieșit afară din cabină.

În întîmpinarea cosmonauților se grăbesc medicii, ziariștii. La punctul de comandă toată lumea se felicită.

(După materialele transmise de corespondenții agenției **TASS, Nikolai JELEZNOV** și **Alexandr ROMANOV**)

Prima rotație a navei „Voshod" este cea de-a 260-a rotație în jurul globului pămîntesc a cosmonauților sovietici. Ea a început după numai 42 de luni de la primul zbor din lume al unui om în Cosmos, zborul lui Iuri Gagarin. În acest timp navele cosmice sovietice au parcurs peste 10 500 000 km sau de 7,5 ori mai mult decît lungimea totală a traseelor cosmice ale piloților din S.U.A. Iată principalele date comparative despre zborurile cosmonauților:

Cosmonauții	Data	Nr. rotații	Durata zborului	Distanța în mii km
Iuri Gagarin	12.04.1961	1	1h 48'	41
Gherman Titov	6—7.08.1961	17	25h 18'	703
John Glenn	20.02.1962	3	4h 56'	129
Scott Carpenter	24.05.1962	3	4h 56'	129
Andrian Nikolaev	11—15.08.1962	64	95h	2640
Pavel Popovici	12—15.08.1962	48	71h	1980
Walter Schirra	3.10.1962	6	9h 13'	259
Gordon Cooper	15—17.05.1963	22	34h	920
Valeri Bikovski	14—19.06.1963	81	119h 06'	peste 3300
Valentina Tereșkova	16—19.06.1963	48	70h 50'	aprox. 2000
Echipajul „Voshod"	12—13.10.1964	16	24h 17'	aprox. 700

„VOSHOD" privit din:

NEW YORK

„Medalii de aur"

„La Jocurile Olimpice cosmice Statele Unite vor cîștiga, ca și pînă acum numai medalii de argint. Troica sovietică — pilotul, savantul și medicul — au dat Rusiei încă o medalie de aur în Cosmos". Aceste cuvinte aparțin comentatorului științific al ziarului New York Herald Tribune, Earl Jubell. „Este evident — scrie New York Herald Tribune în continuare — că nava «Voshod» a obținut succese remarcabile. Echipajul format din trei persoane — iată primul succes. Folosirea unui savant și a unui medic în loc de a trimite trei piloți — iată al doilea succes. Crearea unei nave capabile să ia la bord trei persoane și folosirea unei rachete purtătoare de mare putere — iată al treilea succes... Dacă studiezi programul american de zboruri cosmice cu oameni, apare cert că Statele Unite rămîn în urmă la toate probele".

Corespondentul din Washington al agenției France Presse sintetiza în felul următor opinia existentă în Statele Unite: «Plasarea pe orbită a navei cosmice sovietice „Voshod" a provocat o surpriză totală la Washington. Bineînțeles, specialiștii americani nu ignorau faptul că U.R.S.S. posedă rachete mai puternice decît Statele Unite. Plasarea pe orbită a unei nave transportînd trei cosmonauți i-a surprins totuși, cu atît mai mult cu cît prima navă cosmică americană cu două locuri „Gemini", care urmează să efectueze trei ture, nu va fi lansată decît cel mai devreme în ianuarie sau februarie viitor. Vor trece trei sau patru ani înainte ca pasagerii unei nave spațiale americane să fie în număr de trei.»

Experții americani formulează, în legătură cu aceasta, următoarele trei observații:

1. Lansarea navei cosmice „Voshod" dă de-acum înainte cosmonauților sovietici șanse sporite pentru cîștigarea cursei spre Lună. Ea pune în același timp capăt zvonurilor potrivit cărora Moscova s-ar dezinteresa de problema alunizării.

2. Întîlnirea pe orbită — etapa majoră pe calea spre alunizare — pare definitiv mai apropiată de cosmonauții ruși decît de colegii lor americani.

3. Alte progrese sovietice în raport cu americanii: plasarea pe orbită a unui savant și a unui medic, inițiativă care trebuie să permită o explorare a spațiului mult mai aprofundată, atît pe plan științific, cît și medical.

Și un alt comentariu, al corespondentului din Houston (S.U.A.) al agenției U.P.I.: „Uniunea Sovietică este acum înaintea Statelor Unite cu 2—6 ani în cucerirea spațiului de către om. Iar din punctul de vedere american, această situație s-ar putea înrăutăți — și probabil că așa se va întîmpla — înainte de a se îmbunătăți.

În pofida miliardelor de dolari, programul spațial al S.U.A. nu se poate mîndri decît cu foarte puține victorii în ce privește zborul spațial cu echipaj uman. Aceasta a început acum trei ani, cînd Iuri Gagarin a luat-o înaintea lui Alan Shepard cu 23 de zile".

OAMENI DE ȘTIINȚĂ. Prof. Harlow Shapply, astronom, fost director al observatorului Universității din Harvard: „Acest zbor demonstrează măiestria acelora care iau parte la realizarea programului cosmic sovietic și marele eroism al membrilor echipajului navei «Voshod». Avem de-a face cu o contribuție remarcabilă la tezaurul științei, pentru care toți savanții vor fi satisfăcuți și mîndri".

Dr. Holms, directorul Programului zborurilor cosmice: „Zborul navei «Voshod» este foarte interesant și noi toți, în Statele Unite, îl urmărim cu mult interes".

Willi Leigh, comentator în problemele cercetărilor cosmice și autor al mai multor cărți: „Zborul navei cosmice cu trei cosmonauți la bord reprezintă un mare pas înainte în cercetarea Cosmosului și un eveniment remarcabil din orice punct de vedere".

PARIS

„Primul pas spre staţiunile orbitale"

„Este primul pas spre staţiunile orbitale", a declarat François Coulomb, preşedintele Centrului naţional de studii spaţiale franceze, în momentul în care a aflat vestea noii experienţe cosmice sovietice. „În practică, a continuat el, cu trei oameni la bord este posibil să se efectueze primele manevre ale rendez-vous-ului, şi să se scoată unul sau doi oameni din cabină. Faptul că la bordul noului satelit sovietic se află un pilot, un savant şi un medic, arată că aceasta constituie debutul unui echipaj uman pentru zboruri mai îndelungate şi la depărtare mai mare".

Comentatorul ştiinţific al agenţiei **France Presse** a transmis : «Alegerea echipajului de pe „Voshod" arată grija organizatorilor de a trage maximum de profit ştiinţific din noua experienţă în curs, remarcă observatorii. Numai pilotul Komarov este un „simplu cosmonaut", cum au fost primii şase bărbaţi şi prima femeie ai spaţiului. Un savant, Feoktistov, şi un doctor, Egorov, fac parte din echipaj. Ei vor putea deci acumula observaţii ştiinţifice privind în special reacţiile psihologice ale pasagerilor. Zborul navei „Voshod" a fost în mod evident precedat de o minuţioasă pregătire. După cum se pare, problemele rezistenţei psihologice au ocupat un loc esenţial. Presa sovietică a relatat luna trecută o experienţă realizată de patru bărbaţi care au petrecut 120 de zile într-o cabină ermetică, în care au fost reproduse condiţiile zborului spaţial.

De 16 luni sovieticii nu au efectuat nici un zbor cu oameni în Cosmos şi toţi observatorii erau de acord să aprecieze că această lungă pauză trebuie să corespundă pregătirilor unor experienţe noi. Această perioadă de aparentă inactivitate a corespuns unei munci intense în patru domenii : propulsia, conducerea rachetelor spaţiale, realizarea unor noi nave spaţiale şi, în sfîrşit, medicina spaţială. De trei ani sovieticii au procedat în şase rînduri la experimentarea unor rachete gigantice în Pacific. Ultimele lansări au fost anunţate chiar în ziua în care „Ranger VII" a fotografiat Luna. Astfel apărea evident că sovieticii înţeleg să-şi păstreze avansul asupra americanilor în domeniul marilor rachete şi că ei vor dispune încă mult timp de rachete cu mult mai puternice.

Această perioadă a lăsat de asemenea să se presupună că sovieticii pun la punct veritabile astronave, cu alte cuvinte, nave manevrabile. Acesta a fost în primul rînd rolul aparatelor „Poliot I" şi „Poliot II"».

■

Într-un alt comentariu al agenţiei **France Presse** se arată : „12 octombrie 1964 marchează o dată importantă în cucerirea Cosmosului : trecerea de la astronautica experimentală la marea astronautică, astronautica operaţională. Astronautica intră, în sfîrşit, în faza marilor explorări pregătitoare cuceririi Lunei şi planetelor învecinate. Primele experienţe spaţiale au arătat că omul este capabil să efectueze scurte incursiuni în Cosmos. Ele au arătat de asemenea că numeroase dificultăţi se opun încă unei veritabile explorări spaţiale. O a doua etapă s-a arătat deci necesară pentru punerea la punct a tehnicii navigaţiei spaţiale care va permite apoi explorarea spaţiului interplanetar. Această a doua etapă va fi marcată în Statele Unite prin programul Gemini care se va traduce la începutul anului viitor prin lansarea unei nave spaţiale cu doi cosmonauţi. Sovieticii au precedat deci cu 6 luni pe americani, efectuînd astăzi trecerea la cea de a doua etapă a astronauticii".

LONDRA

„Nu unul, nici doi, ci trei dintr-o dată"

„Realizarea remarcabilă, aproape fantastică, a Uniunii Sovietice deschide o nouă eră a zborurilor cosmice cu pasageri" — scrie Evening Standard.

Evening News scrie : **„Ruşii au o superioritate evidentă asupra americanilor în întrecerea pentru cucerirea Cosmosului. Statele Unite nu sînt în stare să lanseze o navă cu trei cosmonauţi mai înainte de terminarea acestui deceniu".**

Agenţia Presse Association : **„Nava cosmică rusă cu un echipaj din trei persoane este evenimentul cel mai remarcabil în domeniul cercetării cosmice din momentul în care Gagarin a devenit primul cosmonaut. Un om pe Lună. Perspectiva aceasta pare cu totul realizabilă în deceniul în care trăim sau chiar anul viitor. Lansarea navei este un uriaş pas înainte. Evident, succesele în cercetarea spaţiului cosmic depind nu numai de starea sănătăţii cosmonautului ci şi de nivelul cunoştinţelor sale ştiinţifice. Avem de-a face cu o nouă navă cosmică de prim rang, lansată cu ajutorul unei noi rachete excelente".**

Daily Expres : **„Plasînd în spaţiul cosmic un laborator de dimensiuni atît de mari, care poate cuprinde trei persoane şi aparataj, savanţii sovietici merită pe bună dreptate o medalie de aur la ridicarea de greutăţi şi la precizia tirului".**

O primă reacţie a liderului laburist Harold Wilson : **„Acest zbor subliniază încă o dată importanţa progresului în domeniul ştiinţei şi tehnicii, şi în domeniul instrucţiunii, în care Uniunea Sovietică a lansat o provocare Occidentului".**

Interviurile date de cosmonauţi înainte de zborul cosmic

Cîteva ore înainte de lansare în Cosmos a navei „Voshod", cei trei cosmonauţi — Vladimir Komarov, Boris Egorov şi Konstantin Feoktistov au acordat un scurt interviu, corespondentului special al agenţiei **TASS.**

Întrebare : La ce vă gîndiţi cel mai des în aceste zile ?

Vladimir Komarov : Evident, mă gîndesc la lansare. De foarte multă vreme mă pregătesc pentru această zi, şi totuşi apropierea ei a părut ceva neobişnuit. Desigur, sentimentul cel mai uman este bucuria, mă simt fericit ca niciodată. Alte gînduri ? Mîndria că generaţia noastră a avut misiunea de a deschide o fereastră în Cosmos.

Konstantin Feoktistov : Ţiolkovski privea cu mult curaj înainte. Nava noastră este rezultatul muncii savanţilor, constructorilor, muncitorilor, şi ea confirmă o dată mai mult vitalitatea concepţiilor lui Ţiolkovski pe care unii contemporani îl denumeau un visător rupt de pămînt.

Boris Egorov : Echipajul nostru se compune din trei oameni, dar gîndirea ştiinţifică, concepţia constructorilor nu stă pe loc. Vor apare, evident, nave şi mai mari în care vor putea încăpea şi mai mulţi cosmonauţi.

Konstantin Feoktistov : Zborul în Cosmos îmi va oferi mie ca savant foarte mult. Voi putea verifica practic o serie de teze şi concluzii teoretice. Programul de cercetare în Cosmos este foarte larg. Ne interesează şi caracteristicile optice şi posibilitatea orientării navei după stele, observarea unor fenomene atît de rare şi de o frumuseţe neobişnuită ca aurora boreală, şi altele ; vom putea face o serie de cercetări medico-biologice neobişnuite.

Boris Egorov : Medici încă n-au zburat în Cosmos. Şi asta nu numai aievea, ci chiar în literatura ştiinţifico-fantastică. Cu alte cuvinte voi fi în toată puterea cuvîntului un novice. Obligaţiile ce-mi revin sînt foarte diferite. În primul rînd, medicul în obişnuita accepţiune umană, trebuie să acorde în orice moment ajutor medical colegilor săi...

Vladimir Komarov : Sper că nu va fi necesar...

Boris Egorov : Sînt convins că nu va fi necesar. Programul ştiinţific include observaţii asupra activităţii aparatului vestibular. Dealtminteri, acestei probleme i-am consacrat disertaţia mea. Circulaţia sanguină, aprecierea igienică a condiţiilor navei, probleme de ordin psihologic. Pe lîngă toate acestea, voi verifica senzaţiile mele proprii, starea organismului şi aşa mai departe. Probabil că-mi voi nota enorm de multe lucruri.

Întrebare : Care este dorinţa dv. cea mai mare în momentul de faţă ?

Vladimir Komarov : Desigur — să pornim în Cosmos. Să simt acest lucru cu inima şi cu raţiunea. Să văd din înălţimi pămîntul patriei mele dragi. Asta ar fi un fel de introducere lirică. Dorinţa mea cea mai profundă este să îndeplinesc întrutotul programul de zbor. Vreau să fiu demn de încrederea care mi-a fost acordată.

Konstantin Feoktistov : Eu cel puţin de-abia aştept să încep cercetările ştiinţifice propriu-zise. Sînt foarte mulţumit de faptul că experienţa ştiinţifică va da în mod evident foarte mult şi foarte important ştiinţei zborului cosmic, medicinei cosmice.

Boris Egorov : Dorinţa cea mai mare este să pornim. Oamenii se grăbesc în Cosmos. Chiar un om cu o imaginaţie atît de bogată ca Ţiolkovski considera că primul echipaj cu savanţi va zbura în spaţiul cosmic în anul 2017. Poporul sovietic a făcut acest lucru cu jumătate de secol înainte.

PE URMELE ISTORIEI

NICOLAE IORGA

Pagini din publicistica lui

Personalitatea istoricului romîn Nicolae Iorga a trecut graniţele ţării încă de la sfîrşitul secolului XIX. Timp de peste patru decenii, N. Iorga a fost una din figurile proeminente ale ştiinţei istorice, atît în ţară cît şi în străinătate. În cei şaizeci şi nouă de ani de viaţă, Iorga a lăsat moştenire o operă de mari proporţii, de numele lui fiind legată studierea istoriei patriei ca şi cea universală. La şcoala lui s-au format numeroase generaţii de istorici, care au adus şi aduc o contribuţie preţioasă la studierea trecutului poporului romîn.

În general, în întreaga operă a lui N. Iorga, tributară sub raport filozofic idealismului, se întîlnesc concepţii complexe, idei diferite, deseori contradictorii. În definirea concepţiei şi şcolii sale el apare ca unul dintre cei mai dificili istorici. Însă mai presus de limite şi erori, ceea ce îl caracterizează este munca enormă pe care a depus-o în toate domeniile de cunoaştere ştiinţifică: istorie, economie politică, sociologie, artă şi cultură — împletită necontenit cu dragostea fierbinte de patrie. De aceea în opera istorică, ca şi în activitatea politică a lui Iorga vom găsi puternice momente de afirmare a patriotismului, însoţite de apreciere şi respect faţă de valorile şi cultura întregii omeniri.

Marele istoric — deşi el însuşi doctrinar al unui naţionalism de manifestări adeseori şovine şi profund reacţionare — s-a ridicat cu multă hotărîre — la un moment dat, cînd şi-a dat seama de proporţiile pe care le lua ameninţarea fascistă — împotriva legionarilor şi a Germaniei hitleriste în care vedea adevăraţii duşmani ai patriei şi poporului. Nicolae Iorga s-a manifestat cu mult curaj exprimîndu-şi prin scris şi viu grai sentimentele de revoltă faţă de fascismul german şi legionarismul romîn, lucru pe care l-a plătit în cele din urmă cu viaţa.

Încă din al treilea deceniu al secolului nostru, cînd mişcarea legionară începuse să dobîndească aderenţi, mai ales dintre unii tineri din mediul universitar, Nicolae Iorga dezvăluia primejdia în care aceştia erau atraşi. El blamează vehement asasinarea prefectului Manciu, la Iaşi, în 1924 şi a lui I. G. Duca, în decembrie 1933.

Deoarece o parte a studenţimii era folosită ca masă de manevră de către grupările reacţionare şi îndeosebi de Garda de fier, în conferinţe publice şi articole Iorga îndemna tînăra generaţie la muncă: *„A fi student nu înseamnă a face politică de siluire, de lovituri şi de omor, care este socotită ca misiunea principală a tineretului de către alţii, cărora studenţia nu le stă decît numai în cartea eliberată de la un for universitar"*.

Luînd atitudine faţă de atentatul săvîrşit de un student asupra unui om politic al vremii, N. Iorga, adresîndu-se tineretului spunea: *„Este o ţară întreagă de refăcut... Munca tinerilor se cere condusă de experienţa oamenilor maturi şi de senina judecată a bătrînilor. Pentru această operă este nevoie de voi toţi băieţilor! Dar să credeţi că ajunge gestul Tartarinului care vi se improvizează „comandant" şi că din bietul adolescent care abia şi-a tîrît examenele se poate face un reformator al Romîniei, — aceasta ar însemna că de pe catedră nu mai avem cui vorbi, căci Sfînta Prostie ar fi stăpîna noii generaţii din acest neam de oameni deştepţi"*. (Neamul romînesc, nr. 276, din 21 dec. 1933).

Asasinarea lui I. G. Duca nu a însemnat sfîrşitul, ci abia începutul unei perioade de asasinate politice săvîrşite de bandele legionare. Simulacrul de proces din martie 1934, intentat fruntaşilor legionari, proces terminat prin achitarea şi eliberarea majorităţii vinovaţilor, intensificarea mişcării legionare în anii 1936 şi 1937 l-au făcut pe Iorga să protesteze şi să demaşte mobilurile politicii de jaf şi asasinate. Descriind atmosfera de încordare politică, dezmăţul şi debandada provocate de legionari, ca agenţi ai hitlerismului, Iorga scria: *„Nu puteai să ieşi din Bucureşti fără să întîlneşti lagăre de exerciţii şi din cînd în cînd puteai să vezi pe străzi şi defilări"* (N. Iorga, Definiţia noii stări de lucruri în Romînia. Discurs rostit în şedinţa Senatului la 28 iunie 1939, pag. 21—22). În faţa acestei stări de lucruri, Iorga s-a adresat Consiliului de Miniştri întrebînd: *„...Cum este posibil ca guvernul să părăsească în mîna unor energumeni, a unor fanatici, capitala ţării, s-o predea în mîna fanatismului, unor indivizi organizaţi, lăsîndu-i să facă orice vroiau fără ştiinţă, fără merit, căci erau studenţi care îşi pedepseau colegii chinuindu-i, studenţi care nu permiteau profesorilor a-şi face cursurile, numai pentru că umblau cu revolvere în buzunar"* (Ibid.).

N. Iorga şi N. Titulescu, în 1935

El cere să se pună capăt acestor dezmăţuri care pregăteau calea înscăunării dictaturii legionare. Fiind membru al guvernului, în 1938 N. Iorga a cerut să fie închise aşa-zisele „restaurante legionare" unde se puneau la cale complo-turi şi asasinate.

Instaurarea dictaturii regale în februarie 1938 a fost acceptată de către Iorga, la originea acestei acceptări stînd şi iluzia că în felul acesta se evită acaparrarea puterii de către legionari.

Într-un articol apărut în „Neamul romînesc" nr. 94 din 1 mai 1938, intitulat „O explicaţie", Iorga arată de ce a fost de acord cu instaurarea dictaturii regale: *„Se încerca prin conspiraţie, dictatura unor copii ori unor interesaţi. Eu însă, trebuind să admit în astfel de împrejurări, o trecătoare dictatură a puterilor constituite, sînt contra oricărei dictaturi"*.

Ameninţarea legionară de a-şi schimba convingerile şi a redeveni *„ceea ce a fost în trecut"* primeşte un răspuns public plin de demnitate în care se afirmă încă o dată dragostea istoricului faţă de patrie. *„Ce am fost odinioară?* întreba Iorga. *Dar aşa sînt şi acum. Cred în naţia mea (...) Cred în lucrul făţiş. Urăsc cotropirea străină (...) Urăsc pe orice tulburători: pe cei care insultă...*

pe cei care omoară ca să se poată ridica ei în loc. (...) Urâsc... teribila prostie rea care visează numai sînge, cadavre și morminte" (*Neamul românesc* din 5 mai 1938).

Precipitarea evenimentelor spre dictatura fascistă îl îngrijora pe Iorga. Asasinarea primului ministru Armand Călinescu în septembrie 1939, de către o bandă de legionari, a fost înfierată de Iorga în mai multe articole și cuvîntări (*Vezi Neamul românesc* din 23 sept. 1939 și urm.).

Poziția patriotică, antihitleristă reiese și din atitudinea pe care marele învățat român Nicolae Iorga a avut-o față de politica Germaniei hitleriste. Într-o culegere de lecții, ținute la cursurile de vară de la Vălenii de Munte, din anii 1933 și 1934, Iorga își expune părerile asupra încercărilor de organizare politică a statelor din acea vreme. El arăta că *„În Germania un om fără trecut (A. Hitler — V. H.) ajunge a dispune de atîtea milioane, hotărînd și asupra drepturilor de progenitură ale supușilor săi"* (N. Iorga, *Idei asupra problemelor actuale*, pag. 61).

Venirea lui Hitler la conducerea Germaniei a provocat îngrijorare în rîndurile oamenilor progresiști, iubitori de libertate, ale patrioților cinstiți, apărători ai păcii și adversari ai războiului. N. Iorga a făcut parte dintre acei intelectuali români, care de la început au subliniat primejdia de moarte pe care Germania hitleristă o prezenta și pentru România. Neîncrezător în propaganda demagogică, falsă și ipocrită a hitleriștilor, el a atras de timpuriu atenția că România trebuie să-și ia măsuri de apărare pentru viitor.

În legătură cu asigurările de „pace" ale hitleriștilor, N. Iorga scria: *„De la Berlin vin asigurări de pace. Hitler nu vrea rezolvarea prin arme a chestiunilor pe care totuși le agită în chipul cel mai iritant. Putem noi dormi pe perina aceasta?* se întreabă Iorga. *Se poate ca (...) un om care nu visează decît cuceriri și anexiuni, măceluri și incendii să fie un factor de pace prin aceea că poftele lui sălbatice n-au de ce se prinde"* (*Neamul românesc*, nr. 262, 3 dec. 1933).

Nelăsîndu-se înșelat de propaganda hitleristă, încă din 1934 Iorga atrăgea atenția popoarelor asupra planurilor de cotropire ale Germaniei: la moartea fostului președinte al Germaniei, Hindenburg, Iorga scria un articol care dovedește o mare putere de previziune în ceea ce privește cursul pe care aveau să-l urmeze evenimentele în Europa. Iorga scria: *„Va fi avut oare el (Hindenburg — H.V.) în clipa cînd închidea ochii viziunea Rinului trecut, a Poloniei invadate, a Vienei anexate sub conducerea lui Adolf I, devenit împăratul «Reich-ului al III-lea» pe care el l-a creat?"* (*Neamul românesc*, nr. 165, 5 aug. 1934).

Avînd convingerea prăbușirii statelor cotropitoare, Iorga era încredințat că *„ele* (statele mici — H. V.) *vor asista, desigur, la meritata pedeapsă a apăsătorilor"* (Ibid., nr. 199 din 9 sept. 1939).

Iubitor al păcii și înțelegerii între popoare mari și mici, Iorga își arăta îngrijorarea față de primejdia pe care o reprezenta hitlerismul și se străduia să găsească căile cele mai bune de păstrare a păcii. Vorbind despre organizarea săptămînii păcii de la Geneva, în noiembrie 1934, el arată *„Pacea prin frica reciprocă poate fi o soluție care interesează omenirea întreagă... Dar nu e desigur cea mai bine stabilită"*. Iorga își exprima opinia că idealul păcii *„se poate realiza însă încetul pe încetul prin cunoașterea națiunilor"* (*Neamul românesc* nr. 247 din 16 noiembrie 1934).

Părerile lui N. Iorga despre război sînt clar exprimate în aceste cuvinte: *„Cine predică războiul* — arată Iorga — *ca o dovadă de vitalitate, face un mare păcat înveninînd sufletele cu o doctrină pe atît de răufăcătoare pe cît de falsă. Dar numai popoarele pe pragul pieirii, cele nevrednice de a trăi, își prețuiesc așa de mult plăcerea și huzurul încît să fie gata a ceda totul, stăpînire și demnitate, numai să nu se supuie riscului unei înfruntări a armelor dușmane"* (*Neamul românesc* nr. 201 din 12 sept. 1939).

După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, N. Iorga a avut o atitudine ostilă față de noul regim instaurat în Rusia. Ulterior, și-a schimbat în parte părerile, văzînd în U.R.S.S. o țară iubitoare de pace. Într-o convorbire apărută în *„Journal des Nations"* sub semnătura lui René Defez și Charles Ferrus, Iorga spunea: *„Sînt convins de caracterul pacific al Rusiei de azi (...) Rusia de astăzi nu este cea de altădată; cea de care ne temeam cu dreptate. Vorbesc de Rusia țaristă, imperialistă, totdeauna avidă de teritorii și neliniștitoare pentru vecinii ei"*. În aceeași convorbire Iorga arăta *„...nu ascund admirația mea pentru experiența care se efectuează în Rusia sovietică, experiență care e cea mai vastă pe care istoria și lumea a cunoscut-o"* (După *Neamul românesc*, nr. 266 din 5 dec. 1937).

Atunci cînd Germania hitleristă a atacat Polonia și în scurtă vreme a cotropit-o, Iorga, sfidînd teoria războiului fulger, scria: *„nu va învinge tehnica superioară... Și orice speranță de lovituri repezi și decisive se va sfărîma de rezistența de care sînt capabile numai popoarele care au cultul onoarei și deprinderea de atîtea ori seculară a jertfei"* (*Neamul românesc* nr. 194 din 3 sept. 1939).

Demascînd mitul „Führerului", N. Iorga scria: *„«Führerismul» se găsește într-o grea criză. Și e natural să fie așa. Care e omul care să se simtă mulțumit de călcîiul greoi care-i apasă gîtul de pîrîie? Care e obrazul șingerat cu biciul care să nu se strîmbe? Care e robul legat de mîini care să nu încerce a și le desface"* (*Neamul românesc*, nr. 164 din 4 aug. 1934).

Deoarece presa hitleristă publicase o serie de articole în care poporul și țara noastră erau calomniate și în care se spunea că în mîinile românilor *„nu e drept să rămînă și mai departe un pămînt așa de bun"*, Iorga sublinia că trebuie să ne purtăm în așa fel cu ei încît să ajungă *„...la părerea că e bine să se respecte averea și onoarea oricui, chiar cînd e vorba de «spațiul vital»"* (*Neamul românesc* din 2 iulie 1939).

Nicolae Iorga s-a opus pătrunderii Germaniei hitleriste în România chiar atunci cînd guvernul era în majoritate profascist și căuta cîștigarea bunăvoinței lui Hitler, marele istoric văzînd în aceasta preludiul cotropirii țării.

La 2 iulie 1939, Iorga atrăgea atenția guvernului asupra activității antistatale pe care o desfășura încă din 1933 în România căpetenia grupului etnic german Fabritius, deoarece, scria el, „«căpitanul» german și «căpitanii» români erau legați prin svastica berlineză comună" (*Neamul românesc*, nr. 265 din 8 dec. 1939).

În anul 1940, cînd emisarii lui Hitler cutreierau România pentru a o atrage total în sfera lor, N. Iorga a rămas pe aceeași poziție intransigentă. Atunci cînd la Universitatea din București a sosit profesorul Herbert Cysarz din München pentru a ține o conferință la facultatea de filozofie și litere iar în cinstea lui s-a organizat un banchet, pe lista de invitați figura și N. Iorga. În dreptul numelui său el a scris: *„Nu pot veni la astfel de manifestații de propagandă pentru o cauză odioasă. Regretabil că Facultatea, în neutralitatea noastră oficială, i se asociază"*.

Instaurarea dictaturii militaro-fasciste nu a putut să-l reducă la tăcere. Amenințat deseori cu moartea de către legionari și trimișii lui Hitler în România, istoricul și patriotul Iorga a căutat să-și continue activitatea, în puținele zile pe care le-a mai trăit după 6 septembrie 1940.

Silit să locuiască cu domiciliul forțat la Vălenii de Munte, după cutremurul din 9—10 noiembrie 1940, casa fiind avariată, Iorga s-a mutat la vila din Sinaia de pe str. Codrului. Sfătuit de prieteni și de familie să părăsească țara deoarece legionarii îi pregăteau asasinarea, Iorga *„...a refuzat această propunere, arătînd că nu e laș să-și părăsească țara"* (*Pe marginea prăpastiei*, Buc. 1942, *vol. I, pag. 262*).

În luna noiembrie 1940 a sosit în țară șeful gestapoului și poliției hitleriste, Heinrich Himmler. La sfîrșitul lunii, la Brașov, în „Casa germană" se pune la cale de către Himmler și bestiile legionare mișeleasca asasinare a marelui savant. La 27 noiembrie 1940, în jurul orei 17,30, un grup de șapte legionari înarmați au pătruns cu forța în locuința lui de la Sinaia smulgîndu-l de la masa de lucru, unde lucra la Istoria Universală. La 28 noiembrie 1940, corpul profesorului a fost găsit pe cîmpul de lîngă comuna Strejnic, iar lîngă el 9 tuburi de cartușe.

Sfîrșitul tragic al marelui istoric a stîrnit un puternic val de proteste în masele populare, precum și în largi cercuri de peste hotare, care au înfierat monstruoasa crimă, cerînd pedepsirea criminalilor.

Cu toate limitele și contradicțiile sale în atîtea privințe, personalitatea marelui erudit, savant și patriot care a fost N. Iorga este înscrisă la loc de frunte în știința românească.

Conf. univ. V. HURMUZ
candidat în științe istorice

MOSCOVA

DE CE BLOCHEAZĂ EI DEZARMAREA

RECENT, și-a întrerupt lucrările la Geneva Comitetul celor 18 state pentru dezarmare. Comitetul funcționează de doi ani și jumătate, timp în care au avut loc 217 ședințe, dar rezultatul tratativelor este aproape nul. Pînă în prezent nu s-a căzut de acord asupra vreunui punct care se referă la problemele dezarmării.

Comitetul a avut de examinat, după cum se știe, două planuri de dezarmare generală și totală — un plan sovietic și un plan american. Evident, măsura cea mai radicală și care îndepărtează total pericolul unui război racheto-nuclear ar fi lichidarea armei nucleare ca atare, a tuturor rezervelor sale încă în prima etapă a dezarmării. Dar puterile occidentale s-au opus în mod categoric acestui lucru. Uniunea Sovietică a propus atunci distrugerea mijloacelor de transportare la țintă. Este evident că în condițiile inexistenței unui acord privitor la lichidarea armei nucleare înseși, propunerea de a se distruge mijloacele de transport la țintă este cea mai eficientă pentru îndepărtarea pericolului imediat de război nuclear. Dar, după cum se știe, puterile occidentale au obiectat și împotriva acestei măsuri, declarînd că, din considerente de securitate, ele nu pot renunța în prima etapă la arma nucleară, și de aceea nu doresc nici distrugerea armei nucleare, nici distrugerea mijloacelor de transportare la țintă a armei nucleare în prima etapă a dezarmării.

Obiecțiile puterilor occidentale erau nefondate și dovedeau doar un singur lucru: faptul că ele nu doresc ca în cursul primei etape a dezarmării să nu poată folosi arma nucleară.

Uniunea Sovietică a propus următoarele măsuri parțiale care ar putea fi înfăptuite încă de pe acum fără a aștepta încheierea unui acord privind dezarmarea generală și totală:

1. Crearea unor zone denuclearizate;
2. Încheierea unui acord atotcuprinzător privind nediseminarea armei nucleare;
3. Distrugerea aviației de bombardament;
4. Interzicerea experiențelor nucleare subterane.

Toate aceste propuneri ale Uniunii Sovietice au fost privite în mod pozitiv de către celelalte țări socialiste reprezentate în Comitet (Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia și Romînia).

Statele neangajate au susținut în mod activ propunerea cu privire la nediseminarea armei nucleare. Multe dintre ele au arătat, totodată, că singurul obstacol în calea încheierii unui asemenea acord este planul de creare a „forțelor nucleare multilaterale" ale N.A.T.O. Ținînd seama de faptul că S.U.A. intenționează să obțină pînă la sfîrșitul acestui an asentimentul pentru crearea acestor forțe ale N.A.T.O., statele neangajate au pus problema ca puterile nucleare să se abțină de la modificări ale situației actuale în problemele controlului, posesiunii, folosirii și transmiterii armei nucleare, precum și instruirii unor cetățeni ai statelor nucleare în folosirea acestei arme.

Dezbaterile din Comitet au arătat că țările socialiste au o poziție clară, pozitivă, asupra principalelor probleme aflate în discuție. Această poziție se bucură de înțelegere și sprijin din partea majorității statelor neangajate, membre în Comitet. Dacă statele membre ale N.A.T.O., care participă la lucrările conferinței, ar fi adoptat o poziție similară, putem spune cu toată convingerea că s-ar fi putut elabora o bază pentru obținerea unor acorduri importante, inclusiv asupra principalei probleme a programului de dezarmare generală și totală — și anume problema lichidării mijloacelor de transportare la țintă a armei nucleare. Din păcate, acest lucru nu s-a întîmplat. Comitetul nu a obținut succes în nici o direcție. Lucrul acesta se datorește numai și numai faptului că statele membre în blocul Nord-Atlantic continuă de fapt să adopte o poziție care blochează orice succes al tratativelor. În principala problemă — cea a dezarmării racheto-nucleare — Statele Unite au opus propunerii de compromis sovietice privind distrugerea mijloacelor de transportare la țintă a armei nucleare planul vechi și nerealist de reducere pe etape treptată, și procentuală a armei nucleare. Planul acesta ar avea ca rezultat menținerea la dispoziția puterilor nucleare a unor uriașe resurse materiale care îngăduie dezlănțuirea și desfășurarea unui război racheto-nuclear, în toate etapele, chiar pînă la terminarea procesului de dezarmare.

Pentru a justifica acest mod de a pune problema, puterile occidentale au încercat tot timpul să demonstreze că numai actualul „echilibru" militar și nu dezarmarea ar putea servi ca sursă de securitate statelor și că, de aceea, măsurile de dezarmare trebuie să fie astfel echilibrate încît să fie păstrate pînă la sfîrșitul procesului de dezarmare, actuala structură a forțelor armate ale statelor înzestrate cu arma nucleară, să fie menținute actualele alianțe militare, în sfîrșit, ca în cursul întregului proces de dezarmare mecanismul de război existent să fie menținut în aceeași stare.

Există o legătură directă, o interdependență între orientarea politicii externe a unei țări și poziția ei reală (nu declarativă) față de dezarmare. Nu poate exista dezarmare acolo unde există o politică de amestec în afacerile interne ale statelor, unde se duce o politică bazată pe folosirea forțelor armate pentru a-și impune autoritatea altor state, pentru înăbușirea libertății, independenței și suveranității naționale a altor țări și popoare.

Evenimentele din ultimul timp au arătat că declarațiile războinice ale oamenilor de stat americani sînt însoțite de acțiuni agresive. Timpul trece foarte repede, apar factori noi care întăresc, nu slăbesc acest pericol și reexaminarea, înnoirea politicii în domeniul dezarmării nu poate fi amînată fără a amenința interesele securității popoarelor, interesele păcii generale.

Observator

DOSAR

CÎND A FOST DESCOPERITĂ AMERICA?

Norvegienii au negat totdeauna că America ar fi fost descoperită de Columb. Meritul, au afirmat ei, este al lui Leif Eriksen, vikingul din secolul X care, cum spun ei, a ajuns în Lumea Nouă cu aproape 500 de ani înainte.

În prezent, America recunoaște oficial această pretenție. Data de 9 octombrie a fost declarată de președintele Johnson „Ziua lui Leif Eriksen", în amintirea debarcării vikingilor în anul 1 000.

Recunoașterea meritului lui Eriksen se datorește tenacității unui arheolog norvegian contemporan, Helge Ingstad. El a petrecut ani de zile făcînd săpături în Labrador și în nordul S.U.A., și a descoperit rămășițele așezărilor vikingilor.

Activitatea lui a fost stînjenită nu numai de scepticismul istoricilor ortodoxi, dar și de escrocheriile cu pietre runice și false rămășițe ale vaselor vikingilor. Printr-o muncă susținută, el a reușit să înlăture discreditarea pe care aceste escrocherii au adus-o curentului pro-Eriksen.

Călătoria lui Eriksen este evocată de „Edda", una din legendele islandeze. Eriksen era fiul unui rege viking faimos, Erik cel Roșu, care a colonizat Islanda. De acolo, Eriksen a navigat în Groenlanda, unde coloniile norvegiene au supraviețuit pînă în secolul XV. Apoi, potrivit legendelor, el a trecut ceea ce numim astăzi strîmtoarea Hudson ajungînd într-o țară misterioasă pe care a numit-o „Țara cea bună a vinului".

Această denumire i-a fascinat multă vreme pe istoricii norvegieni. „Țara cea bună a vinului" era un pămînt al belșugului de lapte și miere, și în special de struguri, de unde și numele ei. Legendele islandeze o amplasează la vest de Groenlanda, și pentru a ajunge acolo vikingii au trebuit să navigheze pe o vreme destul de proastă.

O studiere amănunțită a textelor l-a convins pe Ingstad că Eriksen a debarcat în Labrador. Timp de un deceniu, el a făcut în fiecare an săpături în Canada și în Nordul S.U.A., și în cele din urmă a descoperit dovada că norvegienii fuseseră în acele locuri.

Ce s-a întîmplat mai departe cu Eriksen nu se știe. Oamenii săi s-au înapoiat în Groenlanda pentru a încerca să organizeze noi călătorii și o colonizare. Dar, din cauza certurilor de familie și a complicațiilor politice, această încercare nu s-a materializat niciodată.

Roland HUNTFORD

(Din New York Herald Tribune)

O VIZITĂ AMÎNATĂ

Vizita oficială pe care regele Marocului urma să o facă la 9 octombrie în Tunisia a fost amînată „de comun acord". Pentru a doua oară în decurs de un an, Hassan al II-lea renunță să facă o vizită la Tunis. În decembrie 1963 ei se abținuse să asiste la manifestările cu prilejul evacuării Bizertei pentru a nu fi nevoit să se întîlnească cu președintele Nasser, căruia îi reproșa sprijinul acordat guvernului Ben Bella în conflictul de frontieră algero-marocan. De data aceasta, hotărîrea regelui este determinată de dorința lui de a nu se întîlni cu un alt șef de stat: Moktar Ould Daddah, președintele Mauritaniei. Planul lui Burghiba, atunci cînd i-a invitat simultan pe președintele Mauritaniei și regele Marocului, era de a favoriza, cu prilejul manifestărilor de la Bizerta și pe marginea unei conferințe maghrebiene, o primă întîlnire între cei doi șefi de state și o apropiere între țările lor. În lipsa însă a lui Ben Bella, această întîlnire risca să pară mai mult „mauritană" decît maghrebiană, și Hassan a considerat că nu este momentul potrivit pentru a face un nou pas în direcția Mauritaniei, în timp ce este supus unei ofensive din partea opoziției lui, care nu a renunțat, partidul Istiqlal cel puțin, la Mauritania.

(Din Le Monde)

PROBLEME

PALMIERI FĂRĂ PULBERE ATOMICĂ

de

Tom MBOYA

Ministrul justiției și al problemelor constituționale ale Kenyei

Din punct de vedere economic, Africa colonială nu era decît o anexă a Europei. Principala idee a colonialismului consta în a face din continentul negru o sursă de materii prime ieftine și o piață de desfacere a produselor finite.

Adesea, cucerirea independenței politice nu a determinat schimbări radicale în relațiile economice. Datele referitoare la comerț din orice țară africană atestă cît de neînsemnate sînt schimbările intervenite în relațiile lor în domeniul economic cu fosta metropolă.

Nu este însă ușor să te eliberezi de cătușele economice și de legăturile politice. Acest lucru explică poziția pe care se situează unele state africane față de participarea la „Piața comună" europeană. Statele africane care s-au asociat la această piață nu pot nega că alăturarea lor implică obligații politice cît se poate de certe.

Dacă vom face comerț atît cu Estul cît și cu Vestul, vom reuși să creăm o economie care nu se va bizui în întregime numai pe posibilitățile unui anumit bloc. Noi putem crea o orînduire proprie, bazată pe principiile socialismului, care își va însuși tot ce este mai bun.

Avantajele păcii

Trebuie să ne preocupăm de asemenea de instituțiile noastre politice. Unii dintre prietenii noștri ne acuză că urmăm prea îndeaproape Estul. Aceasta își găsește explicația în faptul că, din perioada colonialistă ne-au rămas moștenire instituțiile și ideologia Occidentului. Noi renunțăm la ele alegîndu-ne o cale proprie. Aceste acuzații neîntemeiate ne sînt aduse de cei care apreciază mersul evenimentelor de pe pozițiile „războiului rece".

Ca reprezentanți ai statelor neutre, trebuie să mergem cu hotărîre spre crearea unor sisteme pe care le considerăm potrivite pentru noi fără a căuta să le etichetăm „Est" sau „Vest".

Africa poate să-și demonstreze foarte elocvent independența, interzicînd marilor puteri și aliaților acestora amplasarea de baze pe continentul african. La noi, în Kenya, am și întreprins acțiuni în vederea lichidării bazei militare a Marii Britanii, și în prezent instalațiile acestei baze se și demontează. Cît privește dezarmarea nucleară, țările afro-asiatice au dat să se înțeleagă destul de clar că această problemă le preocupă în aceeași măsură ca și pe statele care dispun de armament atomic. Dacă ar fi dezlănțuit un război nuclear am suferi în egală măsură de pe urma lui.

Idei demne de respect

Evacuarea trupelor străine din Africa este strîns legată de ideea creării unei zone denuclearizate pe continentul african. Africa nu trebuie să fie folosită ca poligon sau bază militară de la care ar putea fi săvîrșite atacuri atomice.

În condițiile actuale, avem posibilitatea să obținem acest lucru, lichidînd bazele străine. Dar perfecționarea armei nucleare implică probabilitatea îngrozitoare ca această armă să intre în posesia unui număr tot mai mare de state. Cu cît vor fi mai multe țările care vor dispune de această armă, cu atît mai mari vor fi șansele de a se face uz de ea și ca un conflict local să degenereze într-un război mondial nuclear.

Unul din aspectele principale ale politicii noastre externe este unitatea africană. Cine minimalizează realizările noastre și ridiculizează aspirațiile noastre trebuie să reflecteze la ceea ce am făcut pînă în prezent. Este cît se poate de evident că crearea Secretariatului Organizației Unității Africane cu un sediu permanent va contribui la înviorarea activității diplomatice interafricane.

Rolul pe care Organizația Unității Africane l-a jucat nu de mult în reglementarea conflictului dintre Algeria și Maroc și a ciocnirilor de frontieră dintre Etiopia și Somalia trebuie consemnat printre realizările internaționale importante. Dacă nu ar fi existat Organizația Unității Africane, conflictele menționate ar fi figurat pe ordinea de zi a Consiliului de Securitate al O.N.U. Totodată, statele care promovează politica „războiului rece", ar fi încercat să profite de aceste conflicte pentru a crea noi baze de atac în Africa.

Africa a lipsit aceste state de posibilitatea de a se amesteca în treburile noastre. La Conferința de la Cairo a Organizației Unității Africane a fost semnat protocolul privitor la mediere și arbitraj, care va servi pe viitor drept garanție împotriva oricăror conflicte în Africa. La O.N.U. statele africane colaborează îndeaproape.

Noi am hotărît să mergem pe linia nealinierii pozitive și constructive, apreciind fiecare eveniment așa cum merită să fie apreciat, și nepermițînd nimănui să hotărască pentru noi.

(Din **East African Standard** — Nairobi)

Statuia Libertății, în concepția lui Goldwater

(Din The TIMES)

PROGRESE ÎN DETECTAREA EXPERIENȚELOR SUBTERANE

Două mari amenințări pentru omenire — războiul nuclear și cutremurele — au stimulat cercetări paralele care ar putea contribui la preîntîmpinarea ambelor pericole.

Săptămîna trecută au fost anunțate progrese importante în aceste domenii. S-a dezvăluit că pămîntul continuă să vibreze ca urmare a cutremurului care s-a produs în Alaska în luna martie. Un comitet al Casei Albe pregătește un raport asupra posibilității de a prevedea cutremurele viitoare. Au fost anunțate de asemenea o serie de progrese în cadrul eforturilor pentru detectarea experiențelor nucleare subterane.

Prilejul l-a constituit o conferință care a avut loc timp de trei zile la Institutul de Tehnologie din Massachussets în legătură cu inaugurarea noului său centru pentru științele solului. Dr. Frank Press, directorul Laboratorului Seismologic al Institutului de Tehnologie din California, a relatat despre progresele realizate în detectarea exploziilor subterane. Dr. Press a condus echipa de specialiști americani care, în 1958, au avut convorbiri îndelungate cu omologii lor sovietici încercînd să găsească o bază reciproc acceptabilă în vederea unui tratat pentru interzicerea experiențelor nucleare.

Eforturile lor au eșuat și tratatul semnat în cele din urmă a omis să stabilească vreo limită în privința exploziilor subterane. De la acea dată, continuarea experiențelor subterane a dat seismologilor prilejuri repetate de a experimenta sisteme noi.

Printre progresele înregistrate începînd din 1958, de care s-a ocupat dr. Press, figurează :

1) Stabilirea mai precisă a locurilor în care s-au produs cutremure, naturale și artificiale. Acest lucru a devenit posibil în urma perfecționării cunoștințelor asupra vitezelor cu care se propagă undele rezultate din cutremure.

2) Metode mai bune de calculare a adîncimii la care s-a produs un eveniment seismic îndepărtat.

3) Descoperirea faptului că supravegherea la distanță prezintă avantaje. Planul discutat în 1958 prevedea stații seismice răspîndite pe tot teritoriul Uniunii Sovietice — prevedere pe care sovieticii nu au acceptat-o.

4) Numărul fenomenelor suspecte urmînd a fi examinate a fost redus în continuare, de o reevaluare a numărului anual total al cutremurelor mici (echivalente cu o kilotonă sau mai mult) din Uniunea Sovietică.

5) Mijloacele noi de detectare promit reducerea în continuare a numărului fenomenelor suspecte. Cele mai puternice unde propagate prin pămînt de o bombă au o lungime de aproximativ șase mile de la o creastă la alta și de aceea este nevoie de un lung lanț de seismografe pentru analizarea lor. Agenția de Cercetări Avansate a Ministerului Apărării al S.U.A., plănuiește un lanț de 125 mile format din 20 de grupuri de seismografe.

Agenția dispune acum de cinci lanțuri experimentale, fiecare avînd o lungime de 6 sau 7 mile. Ele sînt amplasate la Blue Mountain (Oregon), Cumberland Plateau (Tennessee), Tonto Forest (Arizona), Uinta Basin (Utah) și Wichita Mountain (Oklahoma). Aceste stații de cercetări sînt independente de rețeaua secretă de supraveghere aparținînd forțelor armate.

Dr .Press a atras însă în mod deosebit atenția asupra a trei lanțuri de seismografe britanice, două dintre ele amplasate în inima Americii de Nord. Unul se află pe teritoriul S.U.A., la Pole Mountain (Wyoming), celălalt pe Teritoriul de Nord-Vest al Canadei, la Yellowknife, în regiunea lacului Great Slave, iar al treilea în Scoția, la Eskdalemuir.

În fiecare caz seismografele sînt așezate în forma unei cruci uriașe cu aproximativ 20 de instrumente pe fiecare ax. În lanțul cel mai lung, cel de la Yellowknife, fiecare ax are 12 mile.

Folosind un mijloc utilizat de acei care încearcă să identifice ecourile slabe de radar, urmele slabe de unde ale fiecărui instrument pot fi însumate pe cale electronică, pentru a produce o singură undă clară, puternică. Ea poate fi apoi examinată pentru a ști dacă este de tipul acelora produse de bombe.

S-a descoperit, de asemenea, că undele produse de o bombă sînt mai „clare" decît acelea provenite de la un cutremur. Un cutremur produce unde „difuze" în timp ce o bombă nu produce asemenea unde decît dacă dezlănțuie dezintegrarea de mari proporții a unor roci.

Britanicii sînt de părere că, cu ajutorul unor asemenea lanțuri de seismografe, ei ar putea reuși să reducă la patru sau cinci numărul anual al fenomenelor seismice neidentificabile.

Societatea Regală din Marea Britanie a convocat pentru luna ianuarie 1965 o conferință cu privire la metodele seismice la care vor fi discutate meritele diferitelor serii de seismografe. Adevărul este că principalul obstacol în calea unei interziceri totale a experiențelor nucleare este nu de natură tehnologică ci de natură politică.

Walter SULLIVAN

(Din **New York Times**)

NUCLEARE

CELE TREI MOTIVE PENTRU CARE ADERĂM LA TRATATUL DE LA MOSCOVA

din discursul lui

Giuseppe SARAGAT,
ministrul de externe al Italiei

Senatul Italiei a ratificat săptămîna trecută, cu unanimitate de voturi, Tratatul de la Moscova privind interzicerea experiențelor nucleare în trei medii.

În cuvîntarea pe care a rostit-o în Senatul italian, în cadrul dezbaterilor pentru ratificarea Tratatului de la Moscova, ministrul de externe Saragat a arătat că modul favorabil în care toate partidele politice privesc ratificarea Tratatului de la Moscova constituie o dovadă sigură a faptului că, în Italia, căutarea unor înțelegeri internaționale de natură să asigure într-o mai mare măsură o pace trainică constituie un obiectiv comun și sincer, pentru simplul motiv că întregul popor italian dorește pacea.

Pornind de la această premisă, a declarat Saragat, să încercăm să analizăm împreună cele trei cauze principale pentru care Tratatul de la Moscova împotriva exploziilor nucleare în cele trei medii constituie un instrument de importanță fundamentală pentru apărarea păcii. În primul rînd, acordul pe care Senatul este chemat să-l aprobe asigură, în limitele unei foarte întinse zone geografice, realizarea unui obiectiv fundamental, pentru care opinia publică și guvernele din ambele părți au luptat din răsputeri. Acest obiectiv este apărarea împotriva oricărei contaminări a atmosferei în care trăim. El a fost realizat într-o măsură care nu este integrală, întrucît dintre membrii comunității internaționale mai sînt cîțiva care nu au semnat pînă acum Tratatul de la Moscova. Cu toate acestea, faptul că unele țări nu au găsit de cuviință să urmeze exemplul aproape al întregii comunități internaționale nu micșorează importanța înțelegerii în virtutea căreia se interzic exploziile nucleare, dacă ne gîndim că această înțelegere a fost făurită de cele trei mari puteri nucleare ale lumii, S.U.A., U.R.S.S., Marea Britanie. Punînd capăt experiențelor lor nucleare, aceste trei puteri au rupt, cu un puternic simț al răspunderii, un cerc vicios care ar fi putut da naștere unei situații extrem de periculoase.

În al doilea rînd, țin să amintesc că în preambulul acordului se arată că părțile contractante au „drept obiectiv principal dezarmarea generală și totală pe baza unui control internațional riguros" și că își propun „să continue tratativele în vederea încetării pentru totdeauna a tuturor exploziilor experimentale nucleare". Cu alte cuvinte se recunoaște că a mai rămas încă o cale lungă de străbătut, și că nu s-a parcurs decît o primă etapă. Precizîndu-se limitele acordului la care s-a ajuns, se formulează angajamentul solemn de a se depune toate eforturile pentru a se reuși să se treacă peste aceste limite. Țin să amintesc în această privință că și guvernul italian, care participă la conferința pentru dezarmare de la Geneva, este în măsură să aducă o contribuție cinstită la aceste tratative preconizate în preambulul Tratatului de la Moscova. Dacă nu am ratifica acest acord, ne-am lipsi din punct de vedere moral de dreptul de a participa la tratativele de la Geneva.

Pe lîngă aceste două cauze fundamentale care fac ca înțelegerea de la Moscova să fie un instrument eficient al dezarmării, există și o a treia cauză de ordin politic, de o importanță la fel de mare : faptul că Tratatul pentru interzicerea experiențelor nucleare a deschis o nouă etapă în relațiile internaționale, o etapă de destindere și tratative între Est și Vest, pe care nici un eveniment ulterior nu a reușit s-o întrerupă. Aceste tratative cu spirit de răspundere au schimbat profund atmosfera internațională, eliberînd-o nu numai în mod fizic de radiații, dar de asemenea, de o serie întreagă de elemente morale și politice de neînțelegere și confuzie. Este adevărat că rămîn încă numeroase alte elemente grave de neînțelegere și dezbinare, dar acum aproape toți au înțeles că cei care dețin armamentele nucleare nu intenționează să arunce omenirea, în mod deliberat, într-o distrugere totală. Pînă la o înțelegere între Est și Vest care să transforme actuala coexistență — parțială întrucît se limitează la recunoașterea absurdității, dacă nu chiar a imposibilității unui conflict nuclear care ar distruge întreaga omenire — într-o coexistență care să nu permită decît posibilitatea unei întreceri pentru progresul popoarelor, există fără îndoială încă un drum îndelungat de străbătut. Dar acest drum, pentru care ne va fi de mare ajutor rămînerea noastră în cadrul sistemului diplomatic și militar atlantic, la care am aderat de bună voie, va putea fi cu atît mai scurt și mai ușor de parcurs cu cît vom fi mai capabili să continuăm a păși în etapa actuală inaugurată prin Tratatul de la Moscova, pe calea destinderii.

(După agenția **A.N.S.A.**)

Tokio. — Marș al oamenilor de știință japonezi împotriva prezenței submarinelor atomice americane în porturile nipone

DOSAR

Problema creării forței atomice multilaterale a N.A.T.O. a făcut obiectul unei serii de precizări :

La WASHINGTON

răspunzînd unui ziarist care l-a întrebat dacă S.U.A. și Republica Federală Germană ar putea semna singure tratatul de constituire al acestei forțe, Dean Rusk, secretarul Departamentului de Stat, a declarat : „O asemenea eventualitate nu a apărut încă. Sîntem de acord cu guvernul (vest-) german că forța multilaterală trebuie creată cu participarea unui număr mare de țări membre ale N.A.T.O. După cum se știe, există un grup de lucru format din opt națiuni care s-a întrunit la Paris pentru a dezbate problema. Obiectivul nostru continuă să fie cel exprimat în comunicatul comun al cancelarului Erhard și al președintelui Johnson din iunie, în care se arată că ei sînt de acord în a considera că proiectul forțelor multilaterale urmează să fie o completare importantă la potențialul militar și politic al N.A.T.O. și că este necesar să se continue efortul pentru ca pînă la sfîrșitul anului să fie semnat un acord".

La BONN

un purtător de cuvînt al Ministerului federal al afacerilor externe a indicat că Grewe, reprezentantul permanent al R. F. Germane pe lîngă N.A.T.O., președinte al grupului de studii de la Paris pentru forțele multilaterale, a informat pe secretarul de stat la Ministerul de Externe, Carstens, asupra întrevederilor „foarte satisfăcătoare" pe care le-a avut la Washington. El a adăugat : „concepția noastră și cea americană privind caracterul internațional al forțelor atomice multilaterale, cît și privind data realizării ei, concordă întrutotul."

La LONDRA

corespondentul Agenției France Presse relevă iritarea provocată de presiunea vest-germano — americană de a se ajunge la o hotărîre înainte de sfîrșitul anului. Purtătorul de cuvînt al Foreign Office-ului a declarat că guvernul său nu a fost informat asupra unei intenții a Bonnului și Washingtonului de a crea o forță bilaterală.

La ROMA

G. Saragat, ministrul de externe, a repetat în fața Senatului cu prilejul dezbaterilor pentru ratificarea Tratatului de la Moscova, că Italia nu va semna tratatul privind crearea forțelor multilaterale fără a avea în prealabil avizul parlamentului.

La HAGA

Marijnen, președintele Consiliului de Miniștri al Olandei, a spus în fața celei de a doua Camere că este prematur să se ridice problema atitudinii olandeze față de forțele multilaterale, deoarece grupurile de studiu create la Paris și Washington nu și-au încheiat încă lucrările.

La PARIS

Le Monde scrie în această problemă : „Se pare că viitorul proiectului depinde de guvernul de la Londra, și tocmai de aceea s-a vînturat amenințarea cu formula bilaterală vest-germano—americană. Declarînd că ea nu a fost încă luată în considerare, Dean Rusk a lăsat în mod evident să se înțeleagă că într-o bună zi s-ar putea să ajungă în acest stadiu. Calculul american este că guvernanții britanici, fie ei conservatori sau laburiști, se vor speria la gîndul de a nu face parte dintr-un organism strategic în care R.F. Germană ar fi strîns asociată Pentagonului",

ALEGERILE BRITANICE VĂZUTE DIN ALTE ŢĂRI

Süddeutsche Zeitung

MÜNCHEN

DACĂ VIITORUL PREMIER VA FI WILSON

ALIANŢA cu America şi N.A.T.O ar urma să rămînă pilonul de bază al politicii externe britanice şi sub un guvern laburist. Totuşi un guvern laburist ar căuta să se manifeste pe plan extern mai ales la O.N.U., în Commonwealth şi în lumea celor neutri. Acest guvern ar face cel puţin o încercare de a crea un bloc politico-comercial în cadrul Commonwealth-ului.

Sub conservatori, Marea Britanie a încercat mereu să privească în acelaşi timp în trei direcţii: spre Commonwealth, spre America şi spre Europa, cu singurul rezultat că privirile sale se îndreptau neliniştit ba încoace ba încolo. Se ştie că încercarea de a se ralia Pieţei comune a fost făcută cu întîrziere şi împiedicată de de Gaulle; un guvern laburist nu va privi spre Europa cel puţin în primii doi-trei ani ai guvernării sale.

Ţările Pieţei comune s-ar vedea puse astfel în faţa alternativei de a porni fără Anglia spre o unificare politică sau — dacă Olanda şi alte state vor continua să insiste pentru o participare britanică — să îngroape planul unei uniuni politice pentru mulţi ani de aci înainte. Oricare dintre partide ar cîştiga alegerile de la 15 octombrie, nici un guvern britanic nu va face vreo nouă propunere la Bruxelles atîta timp cît preşedintele de Gaulle nu-şi va retrage veto-ul faţă de intrarea britanicilor în Piaţa comună.

Referitor la politica vest-germană: un guvern Wilson ar sprijini politica R.F.G. în problema Berlinului şi ar încerca într-un mod mai intens decît pînă acum să cîştige guvernul federal pentru măsuri de destindere între Est şi Vest. Aceste eforturi spre destindere ar fi principalele surse de neînţelegeri, păreri diferite şi controverse între Bonn şi Londra, deşi Gordon Walker şi-a exprimat zilele acestea dorinţa de a avea „relaţii din cele mai prieteneşti cu Germania de vest". Mai mult ca în alte partide, în partidul laburist şi la Harold Wilson este evidentă neîncrederea faţă de eventualele ambiţii atomice vest-germane şi faţă de intransigenţa R.F.G. în raporturile sale cu Răsăritul.

O zonă denuclearizată în Europa centrală rămîne un scop teoretic îndepărtat al guvernului laburist, dar în ce priveşte politica sa practică, partidul laburist a devenit mult mai pragmatic şi modest, iar Wilson subliniază următoarele puncte: 1) acord între Est şi Vest pentru limitarea bugetelor militare; 2) limitarea înarmării atomice în Europa centrală la nivelul actual; 3) posturi de observaţie pentru împiedicarea unor atacuri prin surprindere în Europa centrală; 4) nerăspîndirea de arme atomice şi secrete atomice în rîndul unor terţe ţări; 5) interzicerea totală a experienţelor cu arme atomice de toate tipurile; 6) tratative pentru un pact de neagresiune între N.A.T.O. şi Tratatul de la Varşovia.

În linii mari, aceste idei au format în ultimii ani obiectul tuturor planurilor de dezarmare şi destindere. Aliaţii Marii Britanii trebuie să ţină seama de faptul că un guvern laburist se va pronunţa pentru metodele diplomaţiei personale la cel mai înalt nivel, în vederea realizării unui progres pe acest tărîm. În cadrul luptei electorale, Wilson s-a pronunţat pentru vizite regulate ale premierului britanic la Washington şi Moscova, iar mai înainte a propus întîlniri regulate la nivel înalt între Est şi Vest.

Summa summarum, nu este vorba chiar de o politică externă radicală şi „socialistă", la care visa de ani de zile aripa stîngă a partidului şi cum o schiţase chiar Harold Wilson, în anii cînd se manifesta ca un rebel, ci mai degrabă de o politică externă britanică tradiţionalistă, cu cîteva accente noi, cu o doză importantă de neîncredere şi izolaţionism faţă de Europa occidentală, cu conştiinţa unei noi misiuni britanice în cadrul Commonwealthului, cu speranţe mai mari şi scepticism mai puţin în privinţa terminării războiului rece dintre Est şi Vest.

Hans BENIRSCHKE

U.S. News & World Report

NEW YORK

MIZA S.U.A. ÎN ALEGERILE DIN MAREA BRITANIE

VIITORUL relaţiilor Americii cu Marea Britanie ar putea depinde de rezultatul alegerilor de la 15 octombrie.

Dacă va cîştiga partidul conservator, se presupune că bunele relaţii cu Washingtonul, stabilite în cursul celor 13 ani ai mandatului lui, vor continua.

Politica partidului conservator şi a primului-ministru sir Alec Douglas-Home este de a avea aceeaşi poziţie cu S.U.A. în problemele internaţionale mari — în ciuda divergenţelor de păreri care există din cînd în cînd.

Dacă va cîştiga partidul laburist iar Harold Wilson va deveni prim-ministru, se presupune că situaţia se va modifica.

Se ştie că S.U.A. se opun părerilor lui Wilson în mai multe probleme de importanţă crucială — unitatea Germaniei, Piaţa comună, locul Chinei la O.N.U. şi altele.

Dacă Wilson va fi prim-ministru, spun diplomaţii, se poate aştepta ca relaţiile anglo-americane să se înrăutăţească, cel puţin pentru cîtva timp.

Puternicul sentiment anti-militarist din partidul laburist este în opoziţie directă cu părerea Statelor Unite că Germania occidentală trebuie să fie o parteneră militară cu drepturi depline a Occidentului, şi că unitatea Germaniei trebuie să rămînă un obiectiv al S.U.A. şi al aliaţilor lor.

Se ştie că Wilson este în favoarea creării unei „zone denuclearizate" în Europa centrală pe care oficialităţile americane o consideră incompatibilă cu menţinerea forţei Germaniei occidentale.

În problema dezarmării, Wilson a declarat că nu ar începe nici un fel de tratative cu Uniunea Sovietică fără să se consulte cu aliaţii Angliei. Se ştie însă că după părerea unora din consilierii săi, America, nu U.R.S.S., este răspunzătoare de impasul dezarmării, şi de aceea Marea Britanie ar trebui să ia unele iniţiative proprii.

Problema reprezentării Chinei la O.N.U., element sensibil în relaţiile anglo-americane, ar putea deveni acută dacă Wilson ar deveni prim-ministru. Din cauza puternicei opoziţii a S.U.A. faţă de primirea Chinei comuniste în O.N.U., guvernul conservator s-a mulţumit să voteze în favoarea primirii ei. Se poate aştepta o sfidare mai energică din partea unui guvern laburist care s-a angajat „să lucreze activ pentru a aduce China comunistă pe locul ce i se cuvine la O.N.U.".

În plus, Wilson arată clar că doreşte să se opună planului american de creare a unei flote nucleare cu echipaje mixte.

Acest plan, în baza căruia America şi aliaţii ei ar conduce în comun vasele, în timp ce S.U.A. şi-ar păstra un veto asupra lansării rachetelor „Polaris", a fost considerat de Washington drept cel mai bun mijloc de a împiedica apariţia unor forţe nucleare independente în Europa occidentală. Dar Wilson se opune planului considerîndu-l inutil din punct de vedere militar şi „provocator" din punct de vedere politic.

De asemenea, se ştie că el se opune obiectivului american al unei Europe occidentale unificate — inclusiv Marea Britanie — legată de S.U.A. în cadrul unei asocieri atlantice.

Wilson şi alte oficialităţi laburiste afirmă că, în loc să să alăture Europei, Marea Britanie ar face mai bine dacă ar transforma Commonwealthul într-o organizaţie care să dea Marii Britanii poziţie avantajoase şi influenţă politică în lume.

Această idee a dobîndit forţă după veto-ul opus de preşedintele de Gaulle cererii Marii Britanii de a fi primită în Piaţa comună.

Se menţionează de asemenea posibilitatea unei „tranzacţii" între un guvern laburist şi generalul de Gaulle, în baza căreia Marea Britanie ar accepta să ră-

mînă în afara unei uniuni europene, în schimbul unui tratament preferențial în materie de comerț din partea țărilor Pieței comune. Este cert că o asemenea tranzacție ar stîrni opoziția violentă a S.U.A.

Privind în perspectivă, mulți britanici informați afirmă că în cele din urmă un guvern laburist ar putea fi determinat de experiență să colaboreze îndeaproape cu S.U.A., așa cum a făcut și guvernul conservator.

De pildă, afirmă aceste surse autorizate, un guvern laburist și-ar da seama repede că alte țări din Commonwealth, în special din Africa și Asia, au puțin sau n-au deloc interes să-și întărească legăturile cu Marea Britanie.

Dar atunci cînd vor fi fost trase aceste învățăminte și altele, înrăutățirea relațiilor anglo-americane va fi un fapt împlinit.

În actuala campanie, conservatorii urmează în problemele internaționale o linie care se bazează pe continuarea colaborării cu S.U.A.

Deși nu sînt entuziasmați de ideea S.U.A. privitoare la flota nucleară cu „echipaje mixte", conservatorii au acceptat să contribuie la înființarea ei experimentală.

Unii conservatori sînt anti-americani, dar ei sînt eclipsați de o nouă generație de conservatori, care sînt în favoarea integrării britanice în Europa și a unei asocieri atlantice cu America. Acești oameni afirmă că, atîta timp cît este exclusă din Europa, Marea Britanie trebuie să aibă mai mult ca oricînd legături strînse cu America.

Dacă la 15 octombrie vor cîștiga conservatorii, se poate aștepta ca Marea Britanie să continue să colaboreze cu S.U.A. în problemele internaționale. Dacă vor cîștiga laburiștii, relațiile anglo-americane vor intra probabil într-o perioadă de schimbare.

NEW YORK Herald Tribune

NU ESTE POSIBIL' NICI UN DIALOG

EXISTĂ CONVINGEREA, pe care eu o respect, că o campanie electorală ar trebui să ducă la discutarea marilor probleme ce stau în fața țării și îngrijorează poporul, și că actuala campanie electorală nu favorizează o asemenea discuție. Unii sînt atît de dezamăgiți încît își închipuie că nu este în joc nici o problemă serioasă și că cel mai bun lucru pe care îl pot face este să aleagă, între două rele, pe cel mai mic.

Un cinic, s-a spus, este un idealist dezamăgit și tocmai idealiștii dezamăgiți, care caută zadarnic răspunsuri bune la marile probleme, sînt cei ce constată că actuala campanie este plictisitoare și că le-ar fi lesne să rămînă indiferenți față de ea. Cei ce cred că au între ce să aleagă, și că de fapt este vorba de o alegere de mare importanță, argumentează că senatorul Goldwater este un „challenger" care atinge probleme profunde. Sînt de acord. Oricît de vagi și neinformate ar fi cuvîntările senatorului Goldwater, el se referă la probleme pe care nimeni nu le poate ignora.

Este adevărat că, în cursul a trei mari războaie, guvernul federal a luat o extindere uriașă. Este de asemenea adevărat că schimbarea de la o societate predominant rurală la una predominant urbană a dus la o mare extindere a administrației americane la nivel local, de stat și național. Toate acestea sînt costisitoare, complexe și departe de a fi satisfăcătoare.

Dar să transformi acest conglomerat de probleme în subiecte ale campaniei electorale este altceva. Nimeni, nici candidații, nici comentatorii, nu au reușit să detașeze din ansamblul confuz de probleme o serie de chestiuni bine definite.

Senatorul Goldwater nici nu a încercat măcar să o facă. Formula campaniei sale se rezumă în fond la sublinierea existenței unor probleme — a crimei și a viciului, a păcatului și fricii, a expansiunii guvernului, a eșecurilor și limitelor puterii noastre mondiale — și la speranța că, întrucît el a spus pe nume acestor probleme, alegătorii își vor închipui că le-a și rezolvat. El nu ridică probleme care ar putea fi dezbătute. Cine nu este împotriva crimei, a păcatului, a violenței, împotriva unei mașini guvernamentale atît de împovărătoare, împotriva eșecurilor în relațiile noastre cu restul lumii?

Ar fi fals să ne așteptăm ca democrații să fie atît de perfecți încît să răspundă provocării lui Goldwater prin discuții ample asupra problemelor moralității moderne, federalismului, și cele ale situației mondiale. Aceasta nu ar fi posibil nici dacă Lyndon Johnson ar fi Thomas Jefferson, Woodrow Wilson, Franklin Roosevelt și Adlai Stevenson la un loc. Căci este nevoie de cel puțin doi pentru o discuție, iar atacurile lui Goldwater sînt la mii de mile depărtare de cele ale lui John Adams, Taft, Hugues, Dewey sau Eisenhower (din anul 1952).

Dacă s-ar ajunge la o dezbatere, aceasta ar trebui să fie un dialog autentic, nu un monolog al lui Johnson. Nu a fost posibil să se ajungă la un dialog cu Goldwater.

Există și o cauză mai profundă pentru care protestele lui Goldwater n-au provocat replici mai impresionante. Aceste proteste se referă la probleme care acoperă întregul domeniu al vieții moderne. Nimeni nu știe, de pildă, de ce în societatea noastră există atîta neliniște sau de ce criminalitatea crește atît de alarmant în rîndurile tineretului, sau cum trebuie Statele Unite să-și ajusteze forța militară și economică la noua putere a Europei și la așteptările crescînde ale întregii cohorte de națiuni noi.

Acestea sînt toate chestiuni care pot fi menționate dar care nu pot fi dezbătute în mod serios într-o campanie electorală nici chiar în acea campanie electorală ideală, care nu a avut niciodată loc între doi candidați foarte apropiați de perfecțiune.

Ele n-ar putea fi discutate nici chiar de asemenea oameni, deoarece cei mai înțelepți dintre noi se ocupă încă cu cercetarea lor, fără să fi găsit răspunsurile.

Walter LIPPMANN

DOSAR

SUPEREXPRESUL DE LA TOKIO

Superexpresul „Hikari", în traducere „Raza de lumină", alunecă asemenea unei săgeți albastre-argintii pe linia Tokaido. Tokaido sau drumul maritim de est este traseul de 515 km, de-a lungul coastei Pacificului între Tokio și Osaka. De la începutul lunii octombrie circulă pe noua cale ferată zilnic 30 de trenuri rapide. Pînă în martie 1965 ele vor continua să acopere distanța în patru ore, cu o viteză orară de 130 km; ulterior drumul va dura mai puțin de trei ore, cu o viteză de 220 km. Acceleratul obișnuit, care circulă pe vechea linie paralelă, are nevoie pentru același traseu de șase ore și jumătate.

În interiorul vagoanelor superexpresului domnește o liniște uimitoare. Cele 12 vagoane ale trenului sînt ermetic închise asemenea cabinelor unui avion reactor „Boeing", pentru a fi ferite de șocurile schimbărilor de presiune la trecerea prin cele 640 de tuneluri de pe traseu.

Cu cîteva săptămîni în urmă a fost inaugurată și o autostradă lungă de 190 km între orașele Nagoya și Osaka care însoțește pe o bună porțiune linia ferată.

Regiunea Tokaido este inima industrială a Japoniei. Trei sferturi din ansamblul producției acestui imperiu insular provine din acest ținut. Aici se află și cele mai mari orașe: Tokio cu 10,6 milioane locuitori, Osaka cu 4,5 milioane, Nagoya cu 1,8 milioane, Kyoto cu 1,5 milioane și Yokohama cu 1,4 milioane. Populația continuă să crească fără încetare.

În străinătate ținutul situat între Tokio și Kyoto a devenit cunoscut prin cele „53 de statui din Tokaido" făcute de sculptorul în lemn Hiroshige. Cu 150 de ani în urmă el a creat tablouri romantice care prezentau peisajul japonez într-o încețoșare colorată ale cărei elemente erau nisipul alb, coniferele verzi, grădini feerice și temple. Se înșeală însă străinul care crede că ar mai putea găsi aici ceva din îndepărtata lume de basm.

Ce-i drept, în unele regiuni se poate vedea la orizont în rarele zile senine culmea maiestuoasă a lui Fuji Yama. În rest, ținutul Tokaido prezintă un peisaj pur industrial întrerupt ici-colo de cîmpuri de orez și dealuri împădurite.

Tokaido înseamnă astăzi orașe nenumărate, toate cu aceeași înfățișare, mase uriașe de oameni, străzi aglomerate pînă la refuz. Norii de fum și praf au alungat mult-lăudatul aer ozonat mai sus de jungla antenelor de televizor. Alături de strălucitoarele fabrici moderne se află nenumărate spălătorii micuțe unde se lucrează ziua și noaptea cu o energie fără seamăn.

Există oare oaze ale liniștii în acest cordon industrial al Japoniei unde sînt situate și cele mai multe centre turistice ale țării? Lupta pentru producție schimbă totul; formele tradiționale, în special în regiunea Tokaido, bat în retragere pe toate tărîmurile.

Fred de la TROBE

(Din Die Welt)

Tunuri cu apă în acțiune la Belfast, în Irlanda de nord, unde poliția a intervenit pentru a reprima o demonstrație de stradă a republicanilor irlandezi

CONFERINŢA ŢĂRILOR NEANGAJATE

The Egyptian Gazette

CAIRO

POLITICA DE NEALINIERE

PRIN ea însăşi, baza mai largă a conferinţei de la Cairo dovedeşte nu numai creşterea influenţei politicii de nealiniere, dar şi faptul că, în cursul ultimilor ani, concepţia nealinierii a căpătat un conţinut şi dimensiuni noi.

În cursul perioadei care s-a scurs între conferinţa de la Belgrad şi conferinţa de la Cairo, multe din principiile de bază ale doctrinei nealinierii au fost traduse în viaţă în relaţiile internaţionale, în timp ce forţele nealiniate şi-au lărgit mult sfera de activitate şi de influenţă.

Nu întîmplător marile puteri îşi dau seama, mai devreme sau mai tîrziu, că lumea nealiniată reprezintă un fenomen nou, a cărui prezenţă şi forţă nu poate fi trecută cu vederea.

Mai mult încă, se întăreşte convingerea că funcţia exercitată de politica de nealiniere într-o lume cu diviziri multiple este de neînlocuit.

Calea indicată de ţările nealiniate în căutarea unor soluţii pentru crizele şi inegalitatea existente devine un program politic practic pentru un număr tot mai mare de ţări şi pentru un cerc larg de organizaţii şi mişcări progresiste.

Acestea sînt fenomene noi, care au o influenţă esenţială asupra modificării echilibrului de forţe din lume şi care lărgesc mult baza şi sfera nealinierii.

Afirmarea principiilor formulate în declaraţia de la Belgrad, şi numărul tot mai mare de ţări care au adoptat un program de pace şi coexistenţă paşnică, sînt două aspecte ale unuia şi aceluiaşi proces.

Reacţia internaţională la iniţiativa convocării conferinţei de la Cairo confirmă că în prezent există o bază mult mai largă pentru coordonarea activităţilor tuturor forţelor iubitoare de pace, astfel încît ele vor reuşi să acţioneze pe un front mult mai larg decît pînă în prezent pentru destinderea încordării şi să lichideze rămăşiţele colonialismului şi războiului rece în relaţiile internaţionale.

Aceste forţe vor încuraja de asemenea în tot mai mare măsură schimbări pozitive pe scară naţională şi internaţională şi vor căuta soluţii juste şi democratice pentru problemele epocii noastre.

Larga concentrare de forţe pe baza platformei păcii şi antiimperialismului este cu atît mai necesară în momentul de faţă cu cît în diferite puncte agitate din lume, războiul rece este reluat, în timp ce politica anumitor mari puteri occidentale dezvăluie tendinţe spre poziţii de forţă şi presiune.

Pe un teritoriu larg, din Congo pînă în Vietnamul de sud, izbucnesc noi crize, provocate de încercările de a împiedica prin intervenţie politică şi militară procesul de emancipare, şi se fac încercări pentru a impune altor naţiuni statutul de popoare subjugate.

Politica de nealiniere este menită să opună acestor tendinţe de hegemonie formule proprii pentru rezolvarea conflictelor, care să apere năzuinţele de libertate ale ţărilor dependente, să garanteze securitatea şi progresul ţărilor independente şi să împiedice acţiuni ale elementelor colonialiste pe linia politicii de forţă şi dreptului celui mai puternic.

ALGER Républicain

DE LA BELGRAD LA CAIRO

ÎNTRE Belgrad şi Cairo, noi ţări au dobîndit independenţa şi au intrat în rîndurile acelora care formulaseră la Belgrad principiile „neangajării". Iată o nouă expresie a forţei crescînde a acestei opţiuni ce dobîndeşte, o dată cu succesele realizate, un sens tot mai pozitiv care nelinişteşte mult puterile imperialiste.

Căci neangajarea nu este politica „balanţei egale". Popoarele recent eliberate, care au trecut prin toate suferinţele regimului colonial şi care au luptat din răsputeri pentru a-şi cuceri independenţa, nu pot fi neutre faţă de asuprirea din Angola şi din alte părţi, faţă de politica de apartheid, faţă de rasism.

Aceste ţări, care cunosc preţul păcii, nu pot fi neutre nici faţă de problemele coexistenţei, ale dezarmării, ale pactelor militare şi ale bazelor străine care mai există pe teritoriul multora dintre ele.

Nealinierea înseamnă deci, înainte de toate, pentru fiecare ţară nealiniată, voinţa de a duce o politică independentă care să corespundă intereselor fiecărui popor, în parte, dar şi acelora, mai generale, ale întregii omeniri. Astfel, departe de a fi sinonimă cu pasivitatea, nealinierea implică, dimpotrivă, o atitudine activă.

Aşa o înţelege Algeria, şi aceasta este poziţia pe care a apărat-o ea la Cairo prin glasul preşedintelui Ben Bella.

De altfel, înainte de plecarea sa la Cairo, preşedintele Ben Bella a insistat în mod deosebit asupra acestui aspect arătînd că „neangajarea nu este o doctrină politică, ci o atitudine comună pozitivă a ţărilor care duc o asemenea politică faţă de problemele internaţionale cele mai importante". Şi printre ele figurează pe primul loc lupta pentru pace, lupta împotriva imperialismului, colonialismului şi neocolonialismului.

Aceste probleme au de altfel tendinţa de a se contopi aşa cum o arată situaţiile periculoase create de intervenţiile imperialiste în Cuba, în Vietnamul de sud şi în Congo.

Henri ALLEG

БОРБА

BELGRAD

UN PROGRAM POZITIV

ÎNTR-UN editorial publicat în ajunul conferinţei de la Cairo, ziarul *New York Herald Tribune* scria între altele: „Deşi au trecut trei ani de la prima întrunire a neangajaţilor de la Belgrad, caracterul adevărat al asociaţiei neangajaţilor continuă să fie un mare mister. Se poate explica mult mai uşor ce nu sînt ţările neangajate, decît ce vor ele". În editorial se afirma că ţările neangajate nu au un program pozitiv în ce priveşte relaţiile internaţionale, ci abordează problemele internaţionale de pe poziţii exclusiv negative.

Conferinţa de la Cairo a dezmînţit întrutotul aceste afirmaţii. Ele au devenit ridicole şi absurde, deoarece una din caracteristicile de bază ale celei de-a doua conferinţe a ţărilor neangajate a constat tocmai în eforturile de a se făuri noi relaţii internaţionale, de a face ca principiile coexistenţei active să devină baza dreptului internaţional şi a întregului sistem de relaţii internaţionale, pentru ca toate problemele să fie rezolvate într-un mod paşnic şi constructiv.

Şefii ţărilor neangajate nu numai că au condamnat colonialismul, imperialismul, neocolonialismul şi orice formă de hegemonie, dar au şi dezvoltat un program pozitiv de relaţii internaţionale bazat pe principii democratice. Ei s-au pronunţat nu numai împotriva cursei înarmărilor şi a războiului rece, ci au elaborat şi propuneri concrete pentru înlăturarea tuturor formelor de încordare internaţională şi pentru realizarea dezarmării. Oamenii de stat întruniţi la Cairo nu numai că au constatat că prăpastia ce separă ţările dezvoltate de cele nedezvoltate din punct de vedere economic constituie o sursă de mari primejdii, dar au şi arătat în mod limpede ce cale trebuie să urmeze lumea în vederea depăşirii acestei scindări.

Orientarea internaţională a ţărilor neangajate nu a fost niciodată îngustă, nu a constituit o politică închistată. Ea a fost totdeauna o formă adecvată de luptă pentru relaţii internaţionale democratice noi. Esenţa ei constă deci în dezvoltarea consecventă a coexistenţei active. Fiind o politică cu acest conţinut, ea a exprimat totdeauna nu numai interesele ţărilor aflate în afara uniunilor militar-politice, ci a oglindit şi interese mondiale mai largi. Politica de neangajare a coincis cu năzuinţele şi ţelurile tuturor forţelor din lume care se pronunţă pentru pacea şi colaborarea internaţională.

Se ştie că, datorită opoziţiei sale faţă de împărţirea lumii în blocuri, politica de neangajare nu a fost niciodată antagonistă faţă de marile puteri şi faţă de ţările membre ale uniunilor militar-politice. La fel, în examinarea problemelor privind dezvoltarea economică a unei

mari părți din lume, politica neangajării nu face o împărțire mecanică a lumii în nord și sud.

În rezolvarea problemei arzătoare a inegalității economice, participanții la politica de neangajare se pronunță în mod energic pentru o colaborare cît mai strînsă cu toate forțele progresiste din lume.

Conferința de la Cairo nu numai că a demonstrat aceasta într-un mod convingător, dar a și dat un mare imbold eforturilor depuse de toate forțele din lumea de astăzi care se pronunță pentru făurirea unor relații internaționale pe baze cu totul noi.

Ioje SMOLE

Prensa Latina

HAVANA

ALTERNATIVA RĂZBOI – PACE

Conferința șefilor de state și de guverne ai țărilor neangajate precede cea de-a XIX-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., așa cum conferința care a avut loc la Belgrad în 1961 a precedat sesiunea ordinară din acel an a Adunării Generale a O.N.U.

Această coincidență nu este întîmplătoare. Țările care promovează politica neaderării la blocuri au venit la Cairo cu intenția de a-și crea o platformă comună și de a-și coordona eforturile îndreptate spre dezvoltarea relațiilor internaționale în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în afara ei, precum și spre soluționarea pașnică a celorlalte probleme internaționale.

Existau toate premisele pentru ca la conferința de la Cairo să învingă ideile coexistenței pașnice și luptei în apărarea păcii, în pofida componenței eterogene a participanților la această conferință. În jurul mesei conferinței s-au întrunit reprezentanți ai celor mai diferite sisteme de guvernămînt.

Coexistența pașnică, așa cum a fost înțeleasă în timpul Conferinței de la Belgrad și în forma în care este apreciată din nou la Conferința de la Cairo, constituie unul dintre mijloacele de luptă împotriva forțelor imperialiste agresive în politică și în economie.

Luînd ca bază acest principiu, țările care promovează politica nealinierii la blocurile militare vor lupta pentru excluderea războiului din sfera politicii internaționale, ceea ce presupune lupta pentru dezarmare, pentru lichidarea bazelor străine și dizolvarea blocurilor militare. Conferința constituie unul dintre eforturile serioase urmărind lichidarea sistemului colonial. Lupta pentru lichidarea colonialismului reflectă năzuința țărilor nealiniate de a traduce în mod efectiv în viață politica coexistenței pașnice, care este singura alternativă a războiului și bombei nucleare.

Experiența istorică arată că lupta pentru pace și coexistența pașnică — temelia politicii internaționale a țărilor nealiniate la blocuri militare — nu înseamnă cîtuși de puțin încetarea luptei pentru eliberarea națională și eliberarea popoarelor asuprite. Dimpotrivă, această luptă creează condiții dintre cele mai favorabile pentru succesul transformărilor sociale într-un stat sau altul și prin urmare, corespunde adevăratelor revendicări ale mișcării de eliberare națională.

Deși relațiile dintre state s-au îmbunătățit, multe probleme internaționale importante rămîn nerezolvate. Acest lucru se explică prin rezistența îndîrjită opusă procesului de consolidare a păcii de către forțele destul de însemnate ale partizanilor „războiului rece", care nu vor să se împace cu înfrîngerea lor.

Cea de-a doua conferință a șefilor țărilor neangajate constituie o dovadă eficientă a vitalității și puterii forțelor păcii.

Jorge HEREDIA

The Economist

LONDRA

ANGLIA REDESCOPERĂ AMERICA LATINĂ

LA CINCI ZILE după încheierea, la 16 octombrie, a călătoriei președintelui de Gaulle în America de Sud, britanicii îl vor trimite pe prințul Filip în Mexic și Panama. Firește, competiția este un lucru puțin elegant: în primul rînd, britanicii nici nu vor și nici nu pot să-l egaleze pe general și în al doilea rînd, vizita prințului Filip nu numai că a fost stabilită cu multă vreme în urmă, dar acum vreo doi ani și jumătate el a făcut cam același circuit ca cel pe care îl face de Gaulle în prezent. Dezvăluirea locului important al Americii Latine pe lista priorităților internaționale a generalului de Gaulle reușește însă să înfrîngă alergia pe care o au britanicii față de majoritatea problemelor latino-americane. Iată unul din factorii care ar putea să dea celei de a doua vizite a prințului ceva din conținutul și semnificația de care cea dintîi a fost lipsită complet.

Călătoria prințului în capitalele latino-americane în 1962 nu a avut și nici nu a meritat o publicitate serioasă deoarece nu era sprijinită de o politică britanică clară. Promovarea exporturilor britanice într-o țară săracă este o activitate ingrată dacă nu se iau măsuri pentru ca prin credite sau prin importuri echivalente, această țară să le poată plăti. Călătoria prințului Filip nu a fost urmată de o asemenea acțiune pozitivă. Britanicii continuau să planeze în atmosfera vechilor asocieri. Se părea că nimeni nu se prea interesa de această chestiune; nimeni cu excepția micului grup de experți în problemele latino-americane.

Faptul că toate acestea nu mai sînt atît de valabile ca în urmă cu doi ani se datorește în mare măsură presiunilor persistente ale micului grup de fideli.

S-a produs o cotitură sau două. Poate că cea mai substanțială este lansarea unei emisiuni de bonuri de tezaur în valoare de 20 milioane lire sterline în vederea unui împrumut în lire sterline pentru Banca Interamericană de Dezvoltare. Un semn al vremurilor noi și al concepțiilor noi este că un consorțiu de bănci londoneze, condus de „Baring Brothers", a subscris cea mai mare parte a acestui împrumut.

Unele prejudecăți au fost înlăturate; cum stau lucrurile cu ignoranța? O evoluție încurajatoare este interesul mai mare față de America Latină manifestat de unele universități. Au fost organizate seminarii în cadrul cărora studenții cu oarecari cunoștințe despre America Latină își expun teoriile. La nivel mai popular, cititorii ziarelor nu mai sînt totdeauna obligați să se bazeze pe surse din S.U.A. în privința informațiilor lor despre America Latină. Anul acesta agenția *Reuter*, de pildă, și-a mărit considerabil serviciul de știri atît pentru, cît și din America Latină: au fost numiți corespondenți la Caracas și la Lima; actualele birouri din Brazilia și Argentina au fost lărgite. Plîngerile latino-americanilor că presa britanică nu publică niciodată nimic despre țările lor sînt mai ușor de respins decît pînă acum.

Hotărîrile politice care se impun în continuare sînt legate în special de problema ajutorului și majoritatea lor interesează întreaga lume în curs de dezvoltare, nu numai America Latină. Întrebările sînt în aceeași măsură bine cunoscute și rămase pînă în prezent fără răspuns. Ce proporție a bogăției ei trebuie să fie rezervată de Marea Britanie ajutorului? Cum trebuie să fie împărțit acest ajutor între Commonwealth și restul lumii slab dezvoltate?

În trecut, ajutorul britanic destinat Americii Latine a fost meschin și arbitrar: în ultimii trei ani valoarea lui s-a ridicat la 10 milioane de lire sterline, din care aproape jumătate pentru refinanțarea împrumuturilor acordate Argentinei. Prima dificultate a fost de a admite principiul că, în ciuda depărtării Americii Latine de Marea Britanie și a apropierii ei de S.U.A., ar fi o idee bună să se majoreze partea ce-i revine din ajutorul britanic. Există indicii că, în mod foarte general, acest principiu a fost acceptat. Dar ținînd seama de necesitățile regiunii totalul resurselor britanice disponibile va continua să fie minuscul; pasul următor, și poate mai important, este de a stabili cum poate fi repartizat acest ajutor în modul cel mai util. Oare orice credit sau ajutor tehnic disponibil trebuie să fie acordat țării interesate ca venind exclusiv din partea Marii Britanii, trebuie să fie adăugat la proiectele existente în cadrul Alianței pentru progres, sau trebuie să fie combinat cu ajutorul din partea altor țări europene — în măsura în care Franța o va permite? Iată problemele examinate în momentul de față.

Singurul punct asupra căruia sînt de acord majoritatea celor răspunzători pentru luarea hotărîrilor este că ar fi probabil greșit ca ajutorul să fie pur și simplu vărsat în fondul comun al Alianței pentru progres. Alianța nu a realizat speranțele începuturilor ei și moneda ei a ajuns să fie discreditată.

Pe de altă parte, britanicii nu urmăresc obiectivul, pe care l-ar putea avea de Gaulle, de a contracara politica S.U.A. în America Latină sau de a merge împotriva ei. Calea pe care o va alege probabil Anglia este de a sprijini obiectivele alianței interamericane fără a folosi administrația sau mecanismul ei. Vor reuși însă britanicii să-i convingă, în același timp, pe latino-americani că oferă ceva diferit, iar pe nord-americani că ajutorul britanic este o parte a ajutorului general? Din multe puncte de vedere, situația generalului de Gaulle este mai ușoară.

L'EXPRESS

PARIS

BUCHANAN DESPRE RAPORTUL WARREN

RAPORTUL Warren reține teza potrivit căreia nimeni nu l-a ajutat pe Lee Oswald să-l ucidă pe președintele S.U.A. Este el oare convingător?

Raportul arată că unul din gloanțele trase s-a rătăcit și nu a putut fi găsit. El precizează chiar punctul în care glontele a lovit asfaltul și dă numele martorului rănit de ricoșeu. Dar președintele a fost lovit de două gloanțe, iar guvernatorul Connally de unul.

În cazul acesta trebuie ales: ori au fost trase patru gloanțe, și aceasta într-un timp prea scurt pentru ca s-o fi făcut un singur om, ori două gloanțe au provocat trei răni.

Comisia a optat pentru teza care n-o silea să conchidă în existența a doi țintași: în consecință, ea declară că un glonte tras de la etajul șase l-a atins pe președintele Kennedy în ceafă, a ieșit prin piept descriind o nouă traiectorie orizontală, a pătruns în spatele guvernatorului Connally, modificîndu-și din nou traiectoria în jos, a rupt coasta a cincea a guvernatorului, a ieșit din pieptul lui cu o viteză abia încetinită, a străbătut încheietura unei mîini și s-a fixat apoi în pulpa piciorului.

După care, glontele a fost recuperat în mod practic intact. Într-adevăr, probele balistice au arătat că el cîntărea 158,6 grains (un grain = 0,0648 grame). Acest gen de glonte cîntărește inițial între 160 și 161 grains.

Dintre toate explicațiile date de anchetatori, aceasta este cel mai greu de admis. Și mărturii înregistrate de comisie însăși o lipsesc de orice verosimilitudine.

Într-adevăr, guvernatorul Connally a declarat comisiei că a auzit cele două focuri de armă care l-au atins pe președinte și că el însuși a fost rănit în intervalul de timp care s-a scurs între aceste două focuri de armă.

Implicația inevitabilă a acestei mărturii este că cele trei răni au fost provocate de trei gloanțe distincte, plus glontele rătăcit: ceea ce înseamnă, în total, patru gloanțe.

Concluzia comisiei: „Se poate închipui în mod rezonabil un anumit timp de reacție a guvernatorului între momentul în care l-a lovit glontele și momentul în care și-a dat seama că a fost atins, aceasta în ciuda faptului că glontele care îl lovise îi rupsese o coastă și pătrunsese în osul încheieturii unei mîini".

Poate. Dar soția guvernatorului Connally a confirmat că soțul ei nu a fost rănit decît după ce ea l-a văzut pe președinte ducîndu-și mîinile la piept.

Comisia a evaluat timpul care s-a scurs între cele două răni provocate președintelui: între 4,8 secunde și 5,6 secunde. Ea a stabilit de asemenea că nici cel mai bun țintaș nu poate să reîncarce o pușcă Carcano în mai puțin de 2,3 secunde.

Dacă mărturiile guvernatorului Connally și ale soției sale corespund realității, dacă guvernatorul a fost rănit în intervalul de timp dintre cele două focuri de armă care l-au atins pe președinte, dacă cele trei focuri de armă au fost trase de același țintaș în intervalul de timp evaluat de comisie, trebuie să se tragă concluzia că numai unul din cei mai buni țintași din lume putea să realizeze această performanță.

Toate mărturiile culese de comisie tind să dovedească că două focuri de armă au fost trase la un interval mai mic de 2,3 secunde, timp-limită fixat de comisie pentru a stabili dacă era vorba de un țintaș sau de doi. În plus, dacă ținem seama de al patrulea glonte pierdut, teoria asasinului unic nu stă în picioare.

Restul raportului enumeră amănunte minore, acumulate de comisie pentru a răspunde la obiecțiile care au fost ridicate. De pildă:

1. Potrivit comisiei, un al doilea țintaș nu putea să fi tras de pe podul de cale ferată sub care urma să treacă automobilul președintelui.

Dovada citată: pe pod se aflau spectatori, precum și polițiști avînd sarcina să verifice dacă acești spectatori erau „autorizați" să se afle acolo.

În consecință, îmi retrag declarația potrivit căreia podul nu era păzit. Rămîne faptul că unii ziariști au văzut fugind un bărbat și o femeie care ieșeau de pe pod, imediat după atentat, și că nici unul din cei doi polițiști, care se aflau, după cum se declară, pe pod, nu a încercat să-i oprească.

2. Pe armă a fost descoperită o amprentă digitală a lui Oswald. Acest lucru nu a fost contestat niciodată.

Raportul arată că amprenta este situată pe o parte a armei pe care Oswald nu putea s-o atingă decît demontînd arma și că, potrivit experților F.B.I., celelalte amprente descoperite „nu au valoare".

Că proprietarul puștii și-a lăsat pe ea amprentele curățind-o nu este surprinzător. Dar cine altul și-a lăsat amprentele digitale pe arma crimei? F.B.I. nu dispune de elementele necesare pentru a spune acest lucru.

Prima concluzie: raportul comisiei nu stabilește că teza oficială este cea justă.

Întrebările rămîn fără răspuns.

Thomas BUCHANAN

Traiectoria pe care ar fi urmat-o glontele care a rănit atît pe J. F. Kennedy cît și pe guvernatorul Connally (fotografie de la reconstituirea cerută de comisia Warren)

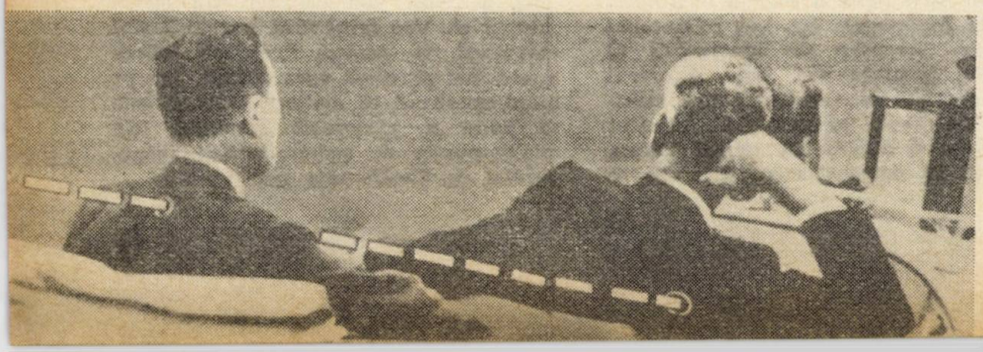

Le Monde

PARIS

O ÎNAPOIERE COMPROMISĂ

ÎNCĂIERĂRILE sîngeroase care s-au produs la Cordoba între peroniști și forțele ordinei sînt mai grave decît este dispus președintele Illia să recunoască. Deși nu au durat decît 40 de minute, ele au dovedit că manifestanții erau suficient de entuziaști și bine încadrați pentru a sfida guvernul cu prilejul vizitei generalului de Gaulle.

În anturajul generalului de Gaulle se consideră că răspunderea pentru tulburări revine „conducătorilor argentinieni, care nu au luat suficiente măsuri de precauție, ca să nu mai vorbim de lipsa de sînge rece a poliției locale". Conducătorii militari care l-au răsturnat pe generalul Peron în 1955 nu sînt nici ei de altă părere, și, dacă este încă greu să se prevadă consecințele acestor agitații asupra politicii interne argentiniene, se poate considera că ei îi vor exprima președintelui Illia nemulțumirea lor. Puse în imposibilitate de a interveni direct pentru a înăbuși manifestația de marți, forțele armate au fost nevoite să asiste ca spectatoare la această demonstrație de forță peronistă, de altfel cea mai serioasă din ultimii ani.

Dar dacă fostul președinte Peron intenționa să evalueze, cu prilejul vizitei generalului de Gaulle, amploarea sprijinului popular pe care l-ar primi „în Argentina în ziua în care ar hotărî — așa cum a anunțat în mod public după congresul justițialist ținut luna trecută la Madrid — să se înapoieze în țara sa înainte de sfîrșitul anului, probabil că rezultatul acestui test nu-l va încuraja să-și grăbească pregătirile. Într-adevăr, manifestațiile de la Cordoba, și mai puțin încă acelea, mai calme, de la Buenos Aires, nu au dus la adevărate mobilizări de mase.

Rămîne faptul că incidentele de marți au pus pe adepții fostului dictator în postura neplăcută a unor provocatori de tulburări. Consecințele practice vor fi probabil măsuri de represiune la care guvernul președintelui Illia ar putea să recurgă fără ca mișcarea justițialistă a generalului Peron să fi putut da o dovadă cu adevărat convingătoare a forței ei.

Guvernul președintelui Illia a suferit la Cordoba o umilință puternică. Cît despre forțele armate argentiniene, ele vor fi mai hotărîte ca oricînd să se opună eventualei înapoieri a generalului Peron. Astfel, fără să vrea, generalul de Gaulle va fi furnizat regimului actual un argument în plus în favoarea politicii lui de intransigență absolută față de peroniști.

AYUB KHAN

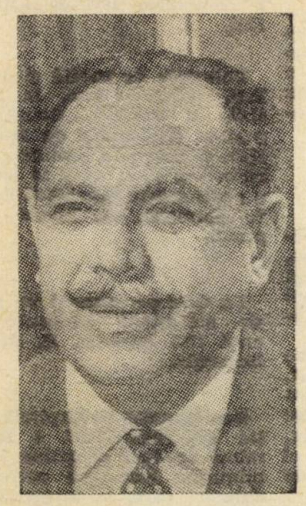

Mohammed Ayub Khan, actualul preşedinte al Republicii Pakistan, s-a născut în 1908 la Abbottabad, într-o provincie situată în nord-vestul vechilor Indii Britanice. Tatăl său era gornist în armata colonială engleză. Cu un scurt răgaz, pe vremea cînd frecventa Universitatea musulmană din Aligarh, s-a dedicat de timpuriu carierei militare. A urmat cursurile Academiei militare britanice din Sandhurst şi în 1928 a devenit ofiţer. După un an de serviciu într-un regiment de infanterie britanic, a fost mutat în regimentul 14 din Punjab. În al doilea război mondial a comandat un batalion în Birmania.

După proclamarea independenţei Pakistanului în 1947 a fost avansat la rangul de colonel, peste un an la cel de general maior, comandant al diviziei Pakistanului de est, în 1950 a fost numit general de armată, iar în 1951 a primit comanda supremă a armatei pakistaneze. În 1954—1955 a avut funcţia de ministru al apărării.

Cînd preşedintele Iskander Mirza, ales provizoriu în martie 1956, pentru a face faţă crizei politice a dizolvat Parlamentul, a desfiinţat partidele şi a abrogat Constituţia atunci în vigoare, toate puterile au revenit armatei. Ca urmare, Ayub Khan a devenit, în octombrie 1958, preşedintele Consiliului de Miniştri. Puţin timp după aceasta, Mirza a fost constrîns să abdice de la preşedinţia Republicii, Ayub Khan devenind şef al statului şi totodată ministru al apărării şi ministru pentru problemele Caşmirului. În februarie 1960 a fost ales preşedinte al statului pe timp de cinci ani, în baza unui vot indirect, prin intermediul a 80 000 de electori, reprezentînd diverse regiuni ale ţării. Din octombrie 1959 el are gradul de mareşal.

Reuşind în scurt timp să remedieze situaţia financiară dezastruoasă, el a precizat totodată atitudinea Pakistanului în problemele de politică externă. Continuînd participarea la alianţele militare inspirate de puterile occidentale, el şi-a păstrat totuşi o anumită independenţă de acţiune în numeroase probleme. În acest sens, în timpul recentei vizite a premierului Consiliului de Stat al R. P. Chineze, Ciu En-lai, în Pakistan, Ayub Khan a subliniat atitudinea sa favorabilă convocării unei a doua conferinţe afro-asiatice care să discute problemele ţărilor subdezvoltate, sprijinind în acelaşi timp o mai justă reprezentare a statelor afro-asiatice în cadrul Naţiunilor Unite.

În ceea ce priveşte litigiul indo-pakistanez în problema Caşmirului, preşedintele Pakistanului consideră că atît India cît şi Pakistanul „au nevoie de pace şi securitate pentru dezvoltarea ţărilor lor şi pentru îmbunătăţirea soartei milioanelor lor de locuitori". El este în favoarea unui plebiscit în vederea autodeterminării Caşmirului.

În 1962 Ayub Khan a aprobat o nouă Constituţie şi a recunoscut existenţa mai multor partide politice, dintre care mai importante sînt partidul de opoziţie Liga Awami şi Liga Musulmană condusă de fratele lui Ayub, Sardar Behadur Khan. După o perioadă de neîncredere, preşedintele a aderat şi el la acest partid. În vederea alegerilor prezidenţiale din martie anul viitor, Mohammed Ayub Khan a fost desemnat candidat al Ligii Musulmane, partidul guvernamental din Pakistan. Opoziţia, reprezentată prin cinci partide, a căzut de acord să prezinte un candidat comun la viitoarele alegeri.

Mohammed Ayub Khan a vizitat o serie de ţări europene printre care Anglia, Austria şi R. F. Germană, precum şi S.U.A.

R. P.

Presa acum 50 de ani

Presa franceză învinuieşte Olanda că încalcă statutul de neutralitate, permiţînd autorităţilor germane să efectueze unele transporturi pe teritoriul olandez.

■

Locotenentul italian Angelo Belloni convinge echipajul unui submarin din şantierul naval Spezia să se refugieze în insula franceză Corsica.

■

Marina engleză a iniţiat plasarea unui întins cîmp de mine submarine în Canalul Mînecii, pentru a întări blocada Mării Nordului.

■

Aproape întreaga flotă americană din Oceanul Pacific se îndreaptă spre Filipine. După ocuparea insulelor Marshall de către Japonia, între cabinetele din Washington, Londra şi Tokio are loc un viu schimb de depeşe. Japonia ocupă insulele Caroline.

La Berlin sînt 300 000 de muncitori fără lucru.

■

Tripla Înţelegere şi Italia adresează cereri energice Turciei, somînd-o să deschidă Dardanelele.

■

Guvernul turc dezminte categoric zvonul lansat de o agenţie străină după care Turcia ar fi declarat război Rusiei.

■

După un asediu de 12 zile, oraşul belgian Anvers este cucerit de trupele germane. Guvernul belgian se mută la Havre.

■

Stare de asediu în Africa de sud, în urma unei revolte a unei coloane militare bure.

■

Circulaţia prin canalul Panama este oprită. Cauza — prăbuşiri de pămînt pe traseu, lîngă Culebra.

Statutul Internaţional al Antarcticei

Recent, a avut loc la Paris adunarea anuală a Comitetului ştiinţific pentru cercetarea Antarcticei. Reprezentanţii statelor membre în Comitet au prezentat dări de seamă făcînd bilanţul ultimelor lucrări de cercetare asupra Continentului gheţurilor veşnice.

Antarctica, denumită şi frigiderul planetei noastre — din cauza numeroşilor gheţari pe care-i concentrează (circa 90 la sută de pe glob) — este continentul situat în jurul Polului Sud, avînd o suprafaţă egală cu cea a Europei occidentale şi S.U.A. laolaltă, adică aproximativ 14 000 000 km pătraţi.

În timpul iernii, cînd banchiza situată în jurul polului austral se extinde la maximum, suprafaţa celui de-al 7-lea continent ajunge pînă la 36 000 000 km pătraţi.

În apele înconjurătoare ale acestui continent se efectuează 90 la sută din vînatul mondial al balenelor. De asemenea, sînt indicii neîndoielnice asupra existenţei în Antarctica a unor însemnate rezerve de minerale utile (fier, uraniu, cărbune şi metale colorate).

Deşi Antarctica a devenit cunoscută în urmă cu mai bine de 150 de ani, cercetarea ei ştiinţifică sistematică a început doar de un deceniu. Glaciologi, meteorologi, geologi etc. din 12 state [1], înarmaţi cu aerosonde, seismografe, barometre şi actiometre, au pornit opera de descifrare a tainelor imensului spaţiu alb de pe planiglob. Cercetări ştiinţifice ample au fost începute pe baza unui program coordonat de activitate în anul 1956, în cadrul Anului Geofizic Internaţional. În această perioadă au fost înfiinţate şi primele staţiuni polare. În diferite regiuni (insule) ale continentului şi-au stabilit bazele de cercetări savanţi sovietici, americani, englezi, francezi, cehoslovaci etc., care în condiţii de climă deosebit de grele se străduiesc să adîncească cunoştinţele omenirii despre Antarctica şi să-şi verifice ipotezele ştiinţifice. În vederea atingerii acestui scop, savanţii fac schimb de date şi informaţii ştiinţifice, se vizitează reciproc la bazele de cercetări, colaborînd astfel nemijlocit la rezolvarea problemelor încă necunoscute ale Antarcticei.

Această colaborare efectivă dintre state a dus la necesitatea precizării normelor de drept care să reglementeze activitatea statelor în acest continent. Negocierile purtate de delegaţiile celor 12 state menţionate la programul de cercetări din Antarctica în cadrul Anului Geofizic Internaţional s-au încheiat cu succes. La 1 decembrie 1959 a fost semnat la Washington Tratatul cu privire la Antarctica.

Tratatul garantează libertatea cercetării ştiinţifice în acest continent pe o perioadă de 30 de ani. El prevede folosirea Antarcticei numai în scopuri paşnice, interzicînd totodată experienţele nucleare, depozitarea deşeurilor radioactive, crearea de baze militare, fortificaţii, efectuarea de manevre militare etc. Aceste prevederi au o însemnătate fundamentală deoarece asigură demilitarizarea şi denuclearizarea Antarcticei.

Tratatul a intrat în vigoare în anul 1961, prin ratificarea sa de către statele semnatare şi rămîne deschis spre aderare oricărui alt stat membru al O.N.U., sau altor state ce nu fac parte din organizaţie, dar desfăşoară activitate ştiinţifică în Antarctica.

R. P. Romînă, profund ataşată principiilor păcii şi cooperării internaţionale, a primit cu satisfacţie încheierea acestui Tratat. După cum se ştie, savantul romîn Emil Racoviţă, care a luat parte la expediţia ştiinţifică organizată de către guvernul belgian la Polul Sud în anul 1897, a adus o valoroasă contribuţie la descoperirea, studierea şi cunoaşterea unor aspecte interesante ale acestui continent. În Antarctica există o insulă cu nume romînesc, insula Cobălcescu, căreia E. Racoviţă i-a dat această denumire în semn de omagiu şi recunoştinţă pentru activitatea fostului său profesor.

I. GRECESCU

[1]) Argentina, Anglia, Australia, Belgia, Chile, Franţa, Japonia, Norvegia, Noua Zeelandă, S.U.A., U.R.S.S., Africa de sud.

POȘTA REDACȚIEI

„Nici eu nu am uitat că la 1 noiembrie se împlinește un an de la apariția revistei și eram hotărît să vă scriu cu această ocazie", ne asigură Mach Dezideriu (fidelul nostru cititor „M. D." din Cîmpia Turzii). El ne spune că citește cu prioritate Lumea într-o săptămînă și Puncte de vedere. Îl interesează de asemenea reportajele și documentarele prin intermediul cărora cunoaște „diverse țări și orașe de pe glob, moduri de viață, oameni". Ne roagă ca din nici un număr al revistei să nu lipsească acest gen de materiale și să facem loc mai des rubricii Pe urmele istoriei.

Niculae Manda din Ianca, raionul Corabia, ar vrea ca „revista să aibă mai multe pagini", pentru ca „fiecare număr să poată cuprinde mai multe articole bine documentate și un număr sporit de fotografii". Și spațiul alocat Poștei redacției ar trebui să fie, după părerea sa, mai mare, iar în cadrul ei „cititorii să fie stimulați să cerceteze diverse probleme, la a căror lămurire să contribuie, întrucît pot dobîndi multe cunoștințe unii de la alții. Și un ultim deziderat : „LUMEA să fie tipărită cu litere mai citețe și să fie mai cu îngrijire imprimată".

Iată și propunerile pe care ni le face prof. St. Covrig din Tîrnăveni :

a) Mai multe caricaturi, originale sau reproduse

b) Îmbunătățirea calității fotografiilor

c) Mai multe hărți

d) La rubrica „Lumea într-o săptămînă", constat cu satisfacție străduința dv. de a evita paralelismul cu presa cotidiană, însă aș vrea să se tindă la îmbogățirea ei. În acest sens propun colectivului redacțional să caute a cuprinde toate continentele.

e) Rubrica „Puncte de vedere" aduce un aport deosebit la informarea cititorilor. N-ar fi potrivit ca redacția să redea aici mai multe articole din presa țărilor din Asia, Africa și America Latină ?

f) Nu mă îndoiesc că, fiind în primul an de apariție, revista are un număr limitat de corespondenți în afara granițelor patriei. Lărgirea rețelei de colaboratori de peste hotare este o necesitate pentru a obține nota de originalitate în conținut. Aștept cu nerăbdare mai multe note de drum și documentare scrise de ziariști romîni, care să îmbogățească conținutul revistei cu reportaje însoțite de hărți și fotografii luate la fața locului.

Victor Bătălan, din Timișoara, citește mai întîi Lumea într-o săptămînă, „pentru a-mi pune la punct cunoștințele despre principalele evenimente internaționale". Este, apoi, foarte interesat de „articolele referitoare la acțiuni internaționale cu caracter științific ca de pildă conferințele Pugwash, Congresul internațional de știința solului". Și el citește cu plăcere documentarele și reportajele și totodată ar vrea să publicăm mai des foiletoane, originale sau reproduse.

În încheiere ne propune : Cu prilejul numărului de Anul Nou să fie publicate interviuri luate unor înalte personalități, dacă este posibil șefi de guvern, despre „Ce ne va aduce nou anul 1965 pe planul relațiilor internaționale ?"

Kovacs Nicolae din Cluj citește revista de la un capăt la celălalt, ca pe o carte, omițînd doar documentele reproduse de noi din presa cotidiană, pentru că le cunoaște dinainte. Este interesat îndeosebi de articole consacrate politicii externe a R.P. Romîne. Face observații critice la adresa calității tehnice a clișeelor.

Toma Nistor din Craiova ne mărturisește că, deși este „un cititor pasionat al revistei", nu s-ar fi încumetat să ne scrie dacă n-ar fi citit invitația din nr. 40. Rubrici preferate : Reportaj pe glob și Profil (ar vrea chiar cîte două „profiluri" în fiecare număr, eventual pe seama spațiului consacrat Punctelor de vedere). Are cuvinte bune pentru rubrica „Presa acum 50 de ani". În sfîrșit, ne declară că interviurile cu personalități de peste hotare care își comunică impresiile despre Romînia îi insuflă sentimente de mîndrie.

Gh. Teodorescu din București ne răspunde într-un stil telegrafic :

1) Poșta redacției, urmată imediat de Profil

2) Notele de călătorie și îndeosebi descrierea orașelor (origine, evoluție, monumente etc.).

3) Pe copertele interioare să apară peisaje interesante, caracteristice, cu unele mici explicații.

Răspunsuri pe scurt

Paul Butak-București. Problema care vă interesează este discutată pe larg în lucrarea „Al doilea război mondial", de G. A. Deborin, apărută în Editura politică.

Florin Dragomirescu-Giurgiu ar dori să publicăm un tabel care să prezinte repartiția pe state a electorilor din S.U.A. Nu ni se pare că ar fi potrivit să răpim din spațiul consacrat articolelor pentru a face loc unor cifre nu deosebit de relevante.

Ștefan Neagu-Tg. Frumos. Între cele două țări nu există încă relații diplomatice.

Virgil Beraru-Oradea. Despre peronism, citiți deocamdată articolul din Le Monde, reprodus la rubrica Puncte de vedere. Vom reveni.

Aurelian Brăileanu-Brăila. Reflecțiile și considerațiile dv. pe marginea articolelor „Flota «bilaterală» a N.A.T.O." (Lumea nr. 37), „Divergențe Nord Atlantice" (Lumea nr. 39) și „Statele Unite și N.A.T.O." (Lumea nr. 41) sînt desigur interesante. Întrucît dv. analizați problemele ridicate în aceste articole în special din punctul de vedere al politicii Germaniei occidentale, sperăm că articolul „Armistițiu" în U.C.D.-U.C.S. ? publicat în numărul de față vă va ajuta să le aprofundați.

L. Vilazo-Fălticeni. Toate țările la care vă referiți sînt, ca formă de guvernămînt, republici. Căile de dezvoltare pe care le urmează sînt destul de diferite. Despre Siria, de pildă, puteți citi în articolul consacrat partidului Baas. Orientarea politică a Republicii Kenya poate fi desprinsă din articolul ministrului Tom Mboya, pe care îl reproducem tot în acest număr. Vom scrie, sub diverse forme, și despre celelalte țări care vă interesează.

Ing. I. Perșinaru-G.A.C. Goicea Mare ne scrie : „Știu că Nicolae Iorga a fost un mare istoric, un orator talentat și totodată un om cu o memorie extraordinară. Profesorul nostru de istorie ne vorbea despre vasta cultură a acestui om care a făcut cinste poporului nostru. Aș vrea să aflu amănunte suplimentare". Vă îndeplinim dorința în acest număr.

Gheorghe Ciuciu-Buzău. „Țările celei de a treia lumi" este o expresie folosită curent pentru a desemna statele neangajate, reprezentate la recenta conferință de la Cairo.

Ion I. Iancu-Vlădești-Muscel. Nu sîntem în posesia unor informații suplimentare referitoare la „piramida îngropată" despre care ați citit în lucrarea descoperitorului ei, Mohammed Zakaria Goneim.

Avram Nicolae-București. Locul în care urmează să se țină o viitoare Olimpiadă este stabilit de Comitetul Olimpic Internațional, în acord cu țara gazdă.

Un stat nu are nevoie să se adreseze vreunui for anume pentru a i se recunoaște caracterul „neangajat". Este suficient să declare acest lucru și, bineînțeles, să nu acționeze contrar principiilor nealinierii.

BREVIAR

6 octombrie

La Secretariatul de Stat pentru Afaceri Externe al R.S.F. Iugoslavia, a avut loc schimbul instrumentelor de ratificare ale acordului privind modul de rezolvare a unor probleme ale regimului de frontieră de stat romîno-iugoslavă.

7 octombrie

Cu prilejul celei de-a 15 aniversări a proclamării R. D. Germane, ambasadorul R.D. Germane în R.P. Romînă, Anton Ruh, a oferit o recepție în saloanele Casei Centrale a Armatei.

Au participat tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol, Alexandru Moghioroș, Dumitru Coliu, Ștefan Voitec, Gheorghe Gaston Marin, Avram Bunaciu, Corneliu Mănescu, membri ai C.C. al P.M.R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului.

Între delegația Partidului Comunist Chinez, condusă de Liu Șao-ți, Ciu En-lai, vicepreședinți ai Comitetului Central al P.C. Chinez, și Den Siao-pin, secretar general al C.C. al P.C. Chinez, și delegația Partidului Muncitoresc Romîn, condusă de Ion Gheorghe Maurer și Emil Bodnăraș, membri ai Biroului Politic al Comitetului Central al P.M.R., au avut loc convorbiri în probleme care prezintă interes comun pentru cele două partide.

8 octombrie

Președintele Consiliului de Stat al R. P. Romîne, Gheorghe Gheorghiu-Dej, a primit la Palatul Consiliului de Stat delegația Camerei Reprezentanților din Dieta japoneză condusă de dl Aiichiro Fujiyama, fost ministru al afacerilor externe.

Președintele Comitetului Central al P.C. Chinez, Mao Țze-dun, și alți conducători de partid și de stat — Liu Șao-ți, Dun Bi-u, Ciu De, Ciu En-lai, Den Siao-pin, Pîn Cijen și Li Sien-nien — au avut o întîlnire prietenească, cordială cu delegația de partid și de stat a R.P. Romîne : Ion Gheorghe Maurer, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., conducătorul delegației, Emil Bodnăraș, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Paul Niculescu-Mizil, membru al C.C. al P.M.R., și Dumitru Gheorghiu, ambasadorul R.P. Romîne la Pekin.

Ing. Mihai Florescu, ministrul industriei petrolului și chimiei, însoțit de Vasile Răuță, secretar general în Ministerul Comerțului Exterior, și de ambasadorul R.P. Romîne la Paris, dr. Victor Dumitriu, au avut întrevederi cu dl Maurice Bokanowski, ministrul francez al industriei.

10 octombrie

La Board of Trade (Ministerul Comerțului al Marii Britanii), s-a semnat protocolul pentru stabilirea listelor de mărfuri ce vor constitui obiectul schimburilor dintre R.P. Romînă și Anglia în perioada 1 octombrie 1964—30 septembrie 1965.

Delegația de partid și de stat a R.P. Romîne, care, la invitația C.C. al P.S.U.G., Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri al R.D. Germane, a participat la sărbătorirea celei de-a 15 aniversări a proclamării Republicii Democrate Germane, s-a înapoiat în Capitală.

La Oslo s-a semnat un program de schimburi culturale pentru anul 1965 între R. P. Romînă și Norvegia.

S-a înapoiat în Capitală delegația guvernamentală a R.P. Romîne, condusă de Mihai Florescu, ministrul industriei petrolului și chimiei, care, la invitația guvernului algerian, a făcut o vizită în Republica Algeriană Democratică și Populară.

12 octombrie

Delegația de partid și de stat a R. P. Romîne, condusă de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, și-a încheiat vizita în R. P. Chineză.

În aceeași zi delegația guvernamentală a R. P. Romîne, condusă de Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, a sosit la Rangoon într-o vizită de prietenie în Birmania.

13 octombrie

La Moscova s-a deschis cea de-a 14-a ședință a Comitetului Executiv al C.A.E.R. care discută o serie de probleme importante privind colaborarea economică și tehnico-științifică.

Din partea R. P. Romîne participă Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

Președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, și persoanele care-l însoțesc au părăsit orașul Rangoon, plecînd spre Karaci, capitala Pakistanului, unde au sosit în cursul după-amiezii.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romînă

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

Umbrelele din Cherbourg

o producție a studiourilor franceze

SCENARIUL ȘI REGIA: Jacques Demy

IMAGINEA: Jean Rabier

MUZICA: Michel Legrand

CU: Catherine Deneuve
Anne Vernon
Nino Castelnuovo
Ellen Farner
Mireille Perrey
Marc Michel
André Wolf

Filmul a fost distins cu:

- Premiul Louis-Delluc 1964
- Premiul O.C.I.C.
- Marele Premiu la Festivalul internațional al filmului de la Cannes 1964

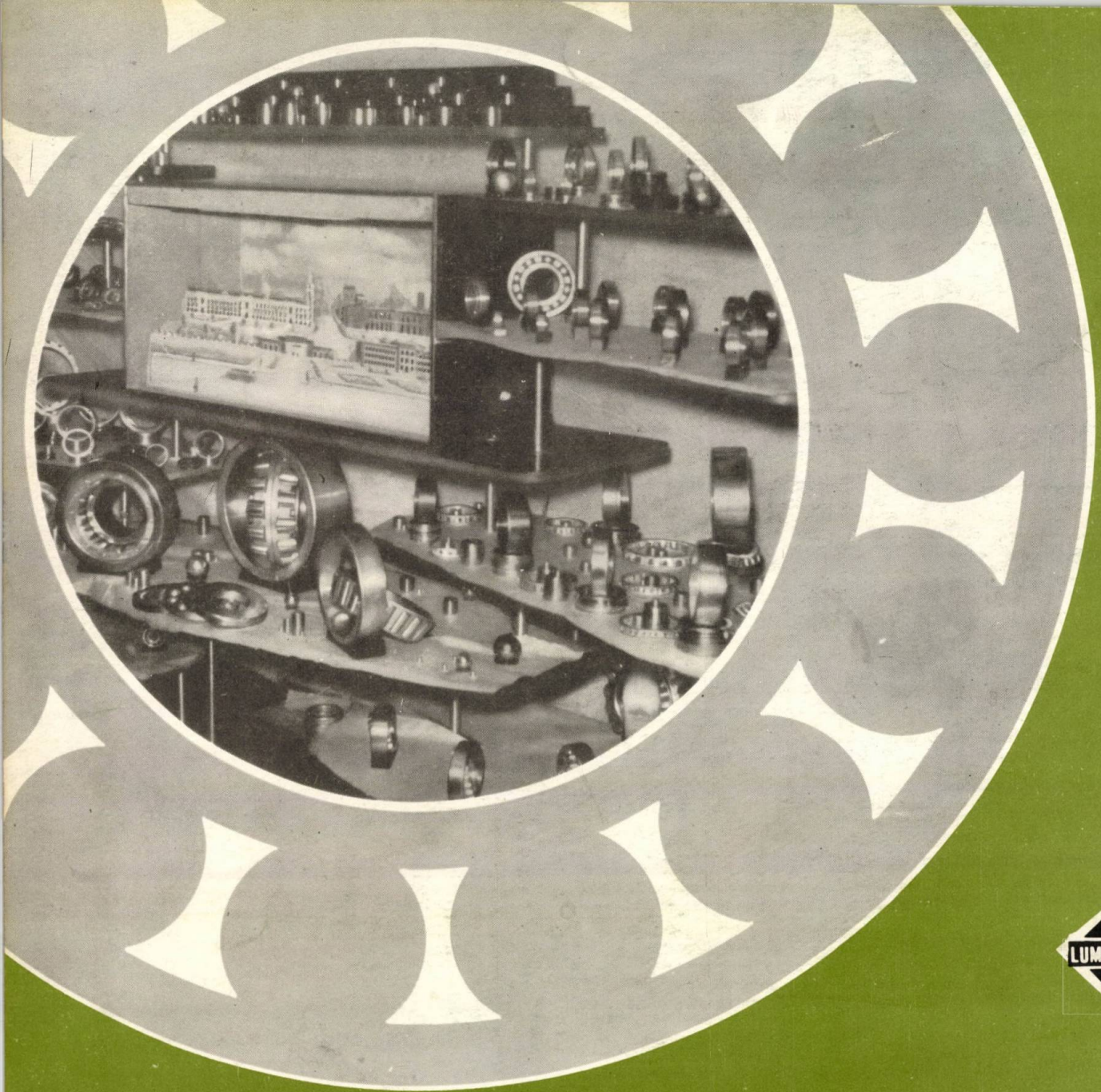

LUMEA — PUBLICITATE

FABRICA DE RULMENȚI BÎRLAD

execută:

rulmenți radiali cu bile, axiali cu bile, radiali cu role cilindrice și oscilanți cu role butoi, precum și rulmenți de construcție specială.

FRB

2 Lei

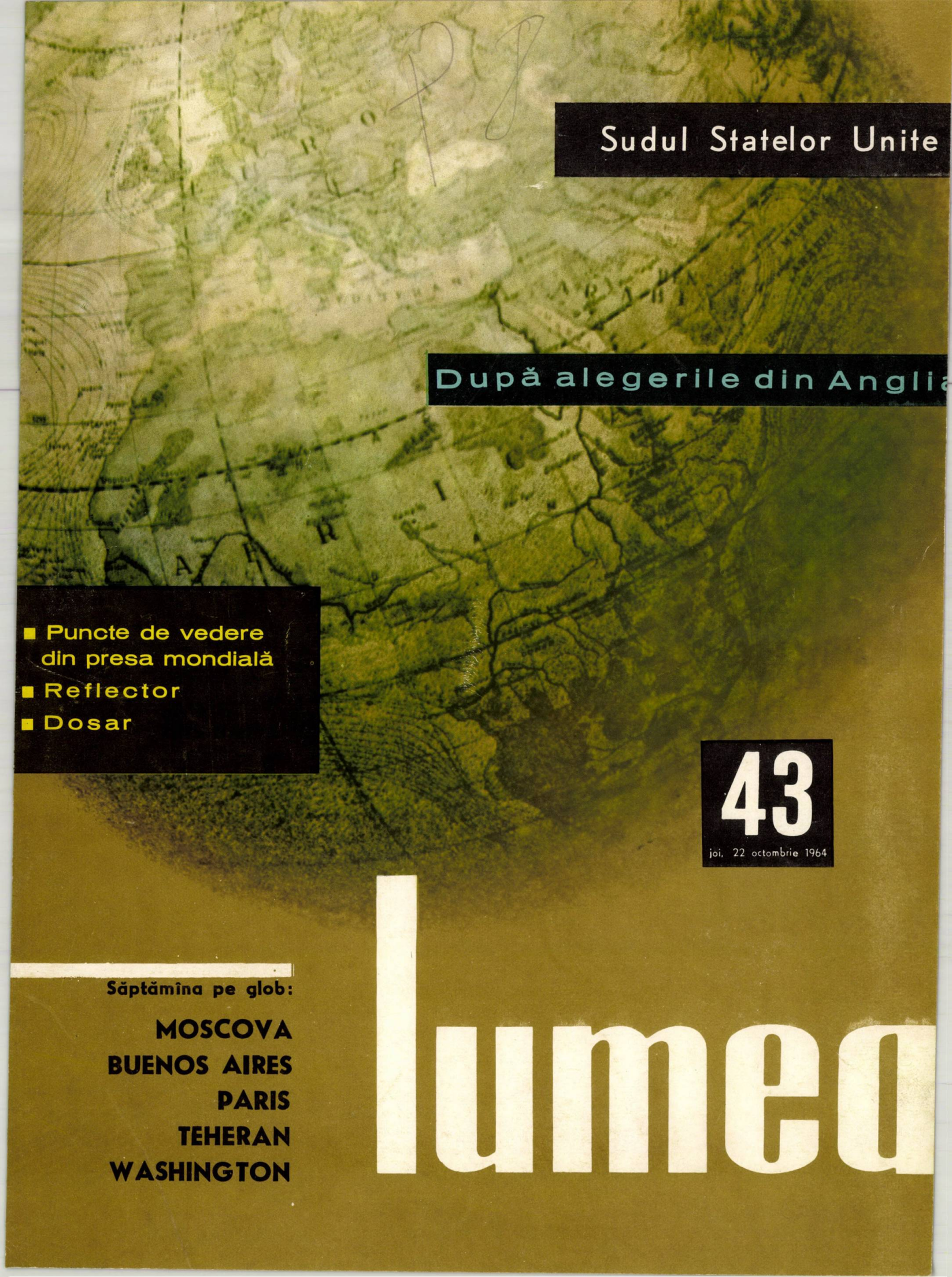

Sudul Statelor Unite

După alegerile din Anglia

- Puncte de vedere din presa mondială
- Reflector
- Dosar

43
joi, 22 octombrie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

MOSCOVA
BUENOS AIRES
PARIS
TEHERAN
WASHINGTON

tală a R. P. Romîne, condusă de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, la reședința președintelui R.A.U., Gamal Abdel Nasser.

De la stînga la dreapta : Ali Sabri, I. Gh. Maurer, G. A. Nasser, Emil Bodnăraș, P. Niculescu Mizil.

Orașul Lusaka a devenit capitala noului stat african independent Zambia.

Anul II
nr. **43** (52)

Joi
22 octombrie
1964

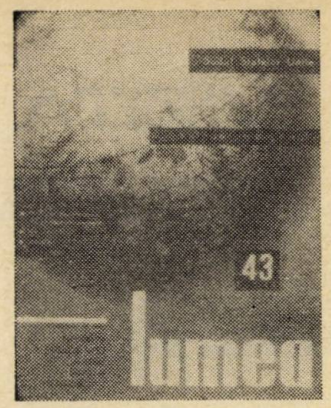

sumar

SĂPTĂMÎNA PE GLOB

p. 2 Vizita delegației romîne în Pakistan și R.A.U., de **George Serafin**
4 MOSCOVA — Actualitate politică, de **N. Pătrașcu**
5 BUENOS AIRES — „Cheia a ruginit", de **Raul Fuentes**
6 PEKIN — Declarația guvernului R. P. Chineze
TEHERAN — După întîlnirea celor trei, de **E. Obrea**
7 GENEVA — Criza în suspensie, de **Eugen Phoebus**
8 WASHINGTON — Tur de orizont, de **Felicia Antip**
10 ROMA — Un discurs al lui Luigi Longo
12 TOKIO — Virtuțile sportului, de **Ștefan Popa**

ARTICOLE, REPORTAJE

p. 14 Perspectivele noului guvern, de **Konni Zilliacus**
18 Sărbătoarea națională a Austriei, de **Adrian Comănescu**
19 Independența Zambiei, de **John Gritten**
20 Sudul Statelor Unite, de **Nicolae Minei**
22 Dincolo de statistici, de **Eugen Pop**
23 Nicolae Iorga : Din publicistica progresistă

CONVORBIRI CU :

p 16 **Jacques Chaban-Delmas,** președintele Adunării Naționale franceze
17 **Mohamed el Fassi,** rectorul universității din Rabat
Willem H. Welling, directorul Departamentului învățămîntului superior din cadrul U.N.E.S.C.O.

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

p 25—30 Sunday Citizen, Sunday Telegraph, Daily Worker, Guardian, The New York Times, Weg und Ziel, Novoe Vremea, France Nouvelle.

PROFIL, FIȘIER

p. 31 L. I. Brejnev, A. N. Kosîghin
Ziua Națiunilor Unite, de **Cristian Popișteanu**

Pakistanul și R.A.U.

au fost ultimele etape ale recentei călătorii a delegației guvernamentale romîne condusă de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer. Despre primirea făcută înalților oaspeți romîni în cele două țări și despre rezultatele întrevederilor care au avut loc cu acest prilej – la pag. 2.

Noul guvern britanic

a început să-și exercite atribuțiile. Despre perspectivele primului guvern laburist din ultimii 13 ani ne scrie din Londra Konni Zilliacus (pag. 14). Opinii și declarații exprimînd punctele de vedere ale partidelor laburist, conservator, comunist și liberal la pag. 25.

Jacques Chaban-Delmas,

președintele Adunării Naționale franceze, ne-a acordat un interviu despre relațiile franco-romîne, sesiunea de toamnă a Parlamentului francez și atitudinea Franței față de problema unificării politice a Europei occidentale (pag. 16).

Sudul Statelor Unite

nu este în primul rînd o noțiune geografică, ci una determinată de factori sociali, economici, demografici și politici. Apropierea alegerilor prezidențiale readuce în actualitate problemele acestei regiuni complexe (pag. 20).

Lumea într-o săptămînă

Primul echipaj cosmic, sosind la Moscova

consemnează actualitatea politică din Uniunea Sovietică (pag. 4), Statele Unite (pag. 8), R.P. Chineză (pag. 6), Italia (pag. 10) și alte țări.

Austria

aniversează la 26 octombrie adoptarea legii care a stabilit neutralitatea ei permanentă, factor pozitiv în relațiile dintre statele Europei centrale și de sud-est, ca și în ansamblul situației internaționale (pag. 18).

VIZITA DELEGAȚIEI ROMÎNE

KARACI

La invitația președintelui Pakistanului, Mohammed Ayub Khan, președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, a făcut între 13—15 octombrie o vizită în Pakistan. A fost primul contact la asemenea nivel între cele două țări. De aici, explicația firească a importanței acordate acestei vizite și rezultatelor ei. Deși în primăvara acestui an între Romînia și Pakistan a fost semnat un acord comercial, relațiile dintre cele două țări lăsau încă neexplorate posibilități de colaborare.

Țara din nordul Mării Arabiei, străbătută de fluvii și rîuri, scăldată în lumina unui soare veșnic strălucitor, are un certificat de naștere de dată relativ recentă: 14 august 1947. Atunci, pentru prima oară pe harta globului a apărut un nume nou: Pakistan. Între hotarele lui, între care ar încăpea împreună Franța, Italia, Belgia și Olanda, trăiește o populație de peste 93 milioane de locuitori. Istoria sa este tot atît de bogată ca și solul său variat, roditor și subsolul generos în minereuri. Despre ele a vorbit și Alexandru cel Mare cînd a invadat teritoriul acestei țări, cu 326 de ani înaintea erei noastre. Războinicul macedonean n-a fost însă nici primul nici ultimul cuceritor al acestor pămînturi. De 17 ani încoace însă, poporul pakistanez luptă în cadrul propriului său stat pentru înfrîngerea sărăciei, a ignoranței, pentru o viață mai bună. Cine nu-l cunoaște rămîne plăcut surprins la primul contact cu Karaci, fosta capitală, cel mai mare oraș al țării, cu străzile sale curate, construcții elegante și grădini înmiresmate.

Delegația română a avut prilejul să cunoască însă nu numai aceasta, ci și unele întreprinderi industriale mărturisind tendința dezvoltării economiei pakistaneze în cadrul unei industrializări moderne. Fără îndoială, procesul e greu, țara pornind pe această cale aproape de la nimic. Dar compararea unor cifre de producție din 1963 cu cele din 1948 este grăitoare mai ales în ceea ce privește unele din bogățiile principale ale țării: bumbacul, iuta și cimentul.

Vizita la Karaci a președintelui Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, însoțit de Emil Bodnăraș, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, și prof. univ. Paul Niculescu-Mizil, deputat, secretar al Comisiei de cultură și învățămînt a Marii Adunări Naționale a R. P. Romîne, a fost însă doar un popas, interesant și rodnic, în drum spre Peshawar, în nordul țării, unde se afla președintele Ayub Khan.

Schimbul de vederi care a avut loc acolo într-o atmosferă de sinceră și caldă prietenie a prilejuit celor doi oameni de stat exprimarea satisfacției pentru dezvoltarea relațiilor de prietenie dintre Pakistan și Romînia și a acordului de a explora noi posibilități pentru lărgirea sferei de colaborare constructivă în domeniile economic și comercial. Comunicatul comun, dat publicității la încheierea vizitei, consemnează că „în scopul colaborării dintre cele două state, guvernul Republicii Populare Romîne și guvernul Pakistanului au hotărît să stabilească relații diplomatice".

Comunicatul își dezvăluie întreaga importanță atunci cînd consemnează faptul că cele două părți sînt de acord că „în condițiile actuale cea mai importantă problemă este menținerea și consolidarea păcii" și că „deosebirile de sistem social-politic și apartenența la diferite grupări de state nu constituie un obstacol în calea realizării înțelegerii reciproce în problemele majore ale contemporaneității", înfăptuirea colaborării pașnice în relațiile internaționale răspunzînd intereselor arzătoare ale omenirii.

Constatînd cu satisfacție că în ultima vreme a avut loc o anumită destindere în relațiile internaționale, cele două părți, se arată în comunicatul comun, „își reafirmă hotărîrea de a depune în continuare eforturi în vederea slăbirii încordării în relațiile internaționale, dezvoltării colaborării și înțelegerii între state".

Gama problemelor asupra cărora cele două părți împărtășesc același punct de vedere nu se termină însă aci. Comunicatul menționează în acest sens importanța înfăptuirii de măsuri practice în domeniul dezarmării generale și totale, sprijinirea luptei împotriva colonialismului, reorganizarea relațiilor economice internaționale în scopul realizării unei ordini mai echitabile pentru țările în curs de dezvoltare.

Relevînd rolul O.N.U. în asigurarea păcii mondiale, președintele Pakistanului și președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R. consideră totuși că O.N.U. „nu va putea fi pe deplin reprezentativă și eficientă pînă cînd R. P. Chineză nu-și va recăpăta locul ce i se cuvine de drept în cadrul acestei organizații".

Călătoria în Pakistan a președintelui Consiliului de Miniștri al țării noastre nu numai că lărgește sfera relațiilor diplomatice ale Romîniei, dar exemplifică prin comunicatul comun valoarea pe care o au contactele personale între conducători de stat pentru stabilirea unor relații de colaborare între țări cu sisteme politice diferite, în spiritul coexistenței pașnice.

CAIRO

Cînd *Journal d'Egypte* scria că „primirea făcută președintelui Consiliului de Miniștri al R.P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, a fost în același timp oficială și populară", nu făcea decît să tălmăcească în cîteva cuvinte sentimentele pe care delegația romînă le-a întîlnit constant în scurta sa vizită în R.A.U.: prețuire și prietenie.

Prețuire, pentru marile realizări ale poporului romîn în domeniul construcției sale economice și pentru politica de pace și colaborare internațională promovată pe planul politicii externe. Prietenia, derivînd din însăși această prețuire reciprocă și dorința sinceră a celor două popoare de a-și lărgi continuu relațiile de colaborare în cele mai diferite domenii. Despre toate acestea ziarele din R. A. U au scris mult în zilele vizitei, subliniind în unanimitate baza, deja largă, pe care se întemeiază relațiile dintre cele două țări și pe care comunicatul comun o consemnează cu claritate: „Cele două părți și-au exprimat satisfacția față de dezvoltarea relațiilor cordiale în domeniul economic, cultural și tehnico-științific. Ele au constatat că acordul de colaborare economică și tehnică de lungă durată, semnat recent la București, deschide noi perspective pentru dezvoltarea acestor relații".

Acordul de la București a fost semnat cu prilejul vizitei făcute în Romînia de Sedky Aziz, vicepremier al R.A.U., linia sa generală fiind stabilită

în cursul unor tratative premergătoare care au avut loc la Cairo. Primele contracte semnate în baza sa prevăd livrarea către R.A.U. a unei fabrici complete de produse sodice, cu o capacitate de 100 000 tone pe an, punerea în exploatare a unei uzine de fosfaţi şi a unei instalaţii de concentrare a fosfaţilor, efectuarea de cercetări în vederea punerii în valoare a unui zăcămînt de barită. Romînia va întocmi proiectele obiectivelor respective, va efectua lucrări de cercetare, va livra utilajele necesare şi va acorda asistenţă tehnică pentru montajul şi punerea în funcţiune a obiectivelor şi, de asemenea, va instrui personalul de exploatare.

Apreciind importanţa acordului semnat, vicepremierul Aziz, referindu-se la obiectivele economice în a căror realizare sînt angajate astăzi eforturile poporului din R.A.U., spunea că „relaţiile dintre R.A.U. şi Romînia, contractele realizate, au drept scop să faciliteze îndeplinirea prevederilor celui de-al doilea plan cincinal, accelerînd astfel dezvoltarea economiei noastre naţionale".

Recenta vizită de trei zile a delegaţiei romîne în R.A.U. a adăugat noi elemente de consolidare şi extindere a relaţiilor romîno-egiptene. Între preşedintele Republicii Arabe Unite, Gamal Abdel Nasser, şi preşedintele Consiliului de Miniştri al R.P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, şi persoanele care l-au însoţit, a avut loc o convorbire cordială, pătrunsă de spiritul prieteniei şi sincerităţii şi al dorinţei reciproce de lărgire a domeniilor de cooperare între cele două ţări. Iar convorbirile dintre preşedintele Consiliului de Miniştri al R.P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer şi primul ministru al R.A.U., Ali Sabri, au scos în evidenţă, aşa cum menţionează comunicatul comun, „dorinţa de a dezvolta legăturile de prietenie dintre Republica Populară Romînă şi Republica Arabă Unită, contactele dintre cele două guverne, la diferite nivele, de a accelera, lărgi şi diversifica colaborarea între cele două ţări, pe baza egalităţii şi avantajului reciproc, în interesul ambelor popoare".

Subliniind această dorinţă comună, „guvernul R.P.R. şi guvernul R.A.U. au convenit să înfiinţeze o Comisie economică guvernamentală mixtă la nivel de înalte personalităţi, prezidată de vicepreşedinţi ai Consiliului de Miniştri, care să se întrunească periodic şi alternativ în Republica Arabă Unită şi Republica Populară Romînă".

Adînc interesaţi în evoluţia situaţiei politice mondiale, oamenii de stat ai R.P.R. şi R.A.U. au avut şi un schimb de vederi asupra unor probleme internaţionale actuale. Acest schimb de vederi care, după cum se arată în comunicat, s-a desfăşurat într-o atmosferă de deplină înţelegere reciprocă, a scos în evidenţă dorinţa comună a celor două ţări de a-şi aduce şi în viitor întreaga contribuţie la cauza menţinerii şi consolidării păcii.

Vizita delegaţiei romîne în R.A.U. a adus o nouă confirmare a valabilităţii principiilor coexistenţei paşnice, o nouă mărturie a consecvenţei cu care R.P. Romînă aplică aceste principii în practica relaţiilor sale externe. Iar dacă pe tărîmul legăturilor directe R.P.R.—R.A.U. această vizită a însemnat în acelaşi timp o consolidare şi o lărgire a perspectivelor acestor legături, ea reprezintă şi o contribuţie adusă cauzei colaborării internaţionale.

George SERAFIN

MOSCOVA

Actualitate politică

Săptămîna trecută la Moscova au avut loc plenara C.C. al P.C.U.S. şi şedinţa Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Cu acest prilej L. I. Brejnev a fost ales în funcţia de prim-secretar al C.C. al P.C.U.S. iar A. N. Kosîghin a fost numit preşedinte al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. Simbătă, ziarul *Pravda* a publicat editorialul „Linia generală leninistă de neclintit a P.C.U.S.". Printre altele *Pravda* scrie: „Calea noastră este luminată de strălucirea ideilor marxism-leninismului. Această cale este determinată de linia generală elaborată în colectiv de către partid la Congresele al XX-lea, al XXI-lea şi al XXII-lea, de programul P.C.U.S. Linia generală a partidului leninist reprezintă baza de neclintit a con-

Moscova, 19 octombrie. Aeroportul Vnukovo. Cei trei cosmonauţi împreună cu A. I. Mikoian, L. I. Brejnev, A. N. Kosîghin şi alţi conducători de partid şi de stat.

struirii cu succes a comunismului în ţara noastră".

Articolul face o amplă trecere în revistă a succeselor U.R.S.S. în domeniul creării bazei tehnico-materiale a comunismului. Oprindu-se asupra sarcinilor P.C.U.S. în perioada construirii desfăşurate a comunismului, *Pravda* scrie în continuare: „Plenara din 14 octombrie a C.C. al P.C.U.S. a demonstrat cu o nouă forţă unitatea de monolit a partidului, fidelitatea sa neclintită faţă de indicaţiile leniniste. Partidul leninist este duşmanul subiectivismului şi al mersului de la sine în construcţia comunistă. Lui îi sînt străine planurile utopice, concluziile premature, hotărîrile şi acţiunile pripite, rupte de realitate, lăudăroşenia şi pălăvrăgeala, pasiunea pentru birocratism, refuzul de a ţine seama de ceea ce a şi fost elaborat de ştiinţă şi de experienţa practică. Construcţia comunismului este o operă vie, creatoare, ea nu suportă metode cancelariste, hotărîri unilaterale, ignorarea experienţei practice a maselor. Înfăptuind linia sa generală, partidul s-a pronunţat şi se pronunţă în mod intransigent şi consecvent împotriva ideologiei şi practicii cultului personalităţii, străin marxism-leninismului, străin însăşi naturii orînduirii noastre socialiste".

Luni, la Moscova, cu prilejul primirii sărbătoreşti care s-a făcut celor trei cosmonauţi de pe bordul navei Voshod a avut loc un mare miting. Miile de moscoviţi — prezenţi pe traseu şi în Piaţa Roşie — i-au aclamat pe eroii Cosmosului, au salutat noua victorie a ştiinţei şi tehnicii sovietice. La miting a luat cuvîntul L. I. Brejnev, prim-secretar al C.C. al P.C.U.S. şi A. N. Kosîghin, preşedintele Consiliului de Miniştri. Declaraţiile lor politice — apreciate drept importante de comentatori — s-au oprit printre altele asupra obiectivelor şi sarcinilor politicii externe a Uniunii Sovietice. „Baza de neclintit a politicii externe a Uniunii Sovietice — a declarat L. I. Brejnev — o constituie principiile leniniste ale coexistenţei paşnice a statelor cu orînduiri sociale diferite, lupta neobosită pentru întărirea păcii, pentru prietenie şi colaborare între popoare, pentru destinderea continuă a încordării internaţionale. Aceasta este singura politică raţională în condiţiile actuale. Ea este înţeleasă, împărtăşită şi sprijinită de toţi oamenii cinstiţi de pe pămînt şi dacă guvernele celorlalte state vor manifesta la rîndul lor năzuinţă spre pace, dacă va fi respectat dreptul suveran al fiecărui popor — mare şi mic — de a-şi rezolva independent soarta, munca paşnică a oamenilor şi progresul vor fi asigurate". El a arătat de asemenea: „Partidul nostru va lupta pentru întărirea unităţii marii comunităţi a ţărilor socialiste frăţeşti, pe baza deplinei egalităţi în drepturi şi îmbinării juste a intereselor generale ale comunităţii socialiste cu interesele poporului fiecărei ţări, pentru dezvoltarea colaborării multilaterale a statelor socialiste în lupta noastră comună pentru pace şi socialism. P.C.U.S. va apăra linia generală a mişcării comuniste mondiale, va căuta să obţină înlă-

turarea dificultăților în rîndurile acesteia, coeziunea tuturor partidelor frățești pe baza principială a marxism-leninismului, internaționalismului proletar, declarațiilor consfătuirilor de la Moscova".

A. N. Kosîghin în cuvîntul său la recepția oferită în cinstea cosmonauților a spus că guvernul U.R.S.S. „își va înmulți eforturile pentru ca problemele internaționale litigioase să fie rezolvate prin tratative, pentru ca să se dezvolte înțelegerea reciprocă și încrederea între state, colaborarea economică și culturală a popoarelor pe baza egalității depline și a avantajului reciproc. Ca și pînă acum, noi vom lupta pentru lichidarea deplină a colonialismului și neocolonialismului sub orice formă, pentru eliberarea tuturor popoarelor asuprite. Guvernul sovietic s-a pronunțat și se pronunță cu toată energia și hotărîrea pentru încheierea unor acorduri care ar permite în sfîrșit să se pună capăt înarmărilor, să se înceapă în mod practic realizarea dezarmărilor, eliberarea popoarelor de povara cheltuielilor militare crescînde".

Agențiile de presă, posturile de radio și ziarele au consemnat întrevederile pe care ambasadorii sovietici din diferite capitale ale lumii le-au avut cu conducătorii acestor state, esența declarațiilor exprimînd continuitatea eforturilor Uniunii Sovietice pentru realizarea destinderii internaționale, îmbunătățirea relațiilor bilaterale pe baza respectului reciproc.

Numeroase telegrame și mesaje de salut din partea conducătorilor țărilor socialiste, a conducătorilor altor state, a partidelor comuniste și muncitorești au fost adresate C.C. al P.C.U.S. și guvernului sovietic. În aceste telegrame se exprimă convingerea că poporul sovietic va obține noi și mărețe succese și că relațiile Uniunii Sovietice cu celelalte state se vor dezvolta continuu.

În telegrama adresată de tovarășii Gheorghe Gheorghiu-Dej și Ion Gheorghe Maurer se arată printre altele : „Ne exprimăm convingerea că relațiile de prietenie frățească dintre partidele și popoarele noastre se vor dezvolta continuu în interesele ambelor noastre țări, al unității țărilor socialiste și al partidelor comuniste și muncitorești, al cauzei socialismului și păcii în lume".

Ecoul stîrnit și declarațiile prilejuite de recentele schimbări în conducerea U.R.S.S. sînt firești, dacă se ține seama de prestigiul crescînd al Uniunii Sovietice, de ponderea sa în soluționarea problemelor contemporaneității. În mesajul său trimis șefului guvernului sovietic, președintele Johnson arată printre altele : „Țările noastre poartă o grea răspundere pentru menținerea păcii mondiale. Sper că guvernele noastre vor acționa constructiv în încercarea de a rezolva problemele internaționale urgente care ne stau în față în lume".

Duminică au apărut chemările C.C. al P.C.U.S. în legătură cu cea de-a 47-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Editorialul consacrat de *Pravda* chemărilor arată printre altele că ele reafirmă forța sistemului socialist mondial. „Sistemul socialist, comunitatea popoarelor libere, suverane, reunite prin comunitatea intereselor și țelurilor este un reazem puternic și speranța întregii omeniri progresiste. Poporul sovietic face totul pentru întărirea și înflorirea acestei mărețe comunități".

N. PĂTRAȘCU

BUENOS AIRES

Corespondență de la Raul FUENTES

„Cheia a ruginit"

O nouă manifestație spectaculoasă a peroniștilor din Argentina a avut loc sîmbăta trecută, într-una din cele mai mari piețe ale capitalei — Plaza Once. Aproximativ 200 000 de persoane s-au adunat aici pentru a asculta, imprimată pe bandă de magnetofon, vocea lui Juan Domingo Peron (cu prilejul împlinirii a 19 ani de la debutul său pe scena politică a țării), pentru a-și declara adeziunea față de mișcarea creată de el și pentru întoarcerea sa în țară.

Desfășurată cu aprobarea oficialităților („guvernul are răbdarea să tolereze, dar nu și să cedeze" — declarase Arturo Illia cu cîteva zile mai înainte), manifestația a fost supravegheată tot timpul de 5 000 de polițiști care, în momentul încercării mulțimii peroniste de a se îndrepta spre centrul orașului, a intervenit prompt, barîndu-i trecerea cu perdele de gaz lacrimogen.

Dar nu mirosul acru care a plutit peste Plaza Once și nici manifestele care au acoperit pavajul fac atenția observatorilor de presă din continentul latino-american să se concentreze tot mai mult asupra Argentinei, ci latura politică a acestui act, semnificațiile și urmările sale.

Peron a devenit președintele țării în 1946. El și-a început exercițiul funcției supreme prin atragerea de partea sa a cît mai multor adepți și sprijinitori, nu atît pentru a-și spori popularitatea, cît mai ales pentru a face să crească efectivul curentului politic căruia i-a dat naștere — „peronismul". Primul pas, și cel mai important, a fost încercarea de a cuceri simpatia muncitorilor, prin acordarea unor drepturi importante sindicatelor, drepturi de care nu se bucuraseră niciodată în trecut. În scurt timp sindicatele au devenit principalul său sprijin politic.

Avantajele economice ale neutralității în timpul celui de-al doilea război mondial, la care Argentina n-a participat, au oferit posibilitatea materială de a răscumpăra de la societățile străine căile ferate, telefoanele, companiile de gaz și transporturi și de a acorda în același timp împrumuturi unor țări, printre care amintim Chile, Bolivia și Spania. În acest fel, Peron a sporit numărul simpatizanților săi și în rîndul burgheziei mijlocii. „Apariția subită a peronismului — spune Juan José Sebreli într-o foarte documentată cronică, *Buenos Aires, viața cotidiană și alienație* — a avut efectul unei pietre aruncate cu toată puterea în apele stătute ale unei bălți locuite de broaște adormite". Peron a întocmit tot pe atunci un ambițios plan cincinal (1947—1952) pentru a crea o „Argentină mare". „Noi — a declarat el pe atunci — vom fi cei care vom controla în cele din urmă America Latină. Vom începe prin încheierea de aliante. Avem pînă acum de partea noastră Bolivia și Paraguayul. Vom atrage și Chile. Uruguayul va fi ușor de atras, căci economicește depinde de noi. (...). Cînd va fi atrasă și Brazilia, continentul va fi al nostru". Toate aceste lozinci expansioniste erau împletite în mod abil cu demagogia socială. Astfel, Peron se adresa de fiecare dată *al pueblo descamisado* (poporului fără cămașă) promițîndu-i îmbunătățirea nivelului de trai, lucru pe care l-a realizat într-o oarecare măsură la început prin stimularea în-

Guayaquil (Ecuador). Împotriva unei demonstrații a femeilor poliția a folosit gaze lacrimogene.

dustriei, prin acordarea de noi locuri de muncă, prin concediile cu plată etc., dar întrerupînd brusc această tendință, în urma înrăutățirii situației economice.

Modul în care Peron forțase dezvoltarea unor ramuri ale economiei în dauna altora, începuse să dea roade negative. Resursele economice favorizate de război se epuizaseră. Inflația începea să descrie spirale îngrijorătoare. Ascuțirea crizei economice, căreia Peron nu i-a mai putut face față, creșterea fără nici un fel de control a prețurilor, apoi cea a impozitelor, a sporit încordările social-politice din țară. Cercurile politice ostile lui Peron și în primul rînd militarii au profitat de acest complex de împrejurări pentru a-l îndepărta de la putere. Juan Domingo Peron a fost nevoit să cedeze. În 1955 a fost demis. I s-a întocmit un dosar amplu, cuprinzînd mai multe acuzații politice și de drept comun, rămas și astăzi deschis. Peron s-a retras, în exil, la Madrid.

După demitere, guvernul provizoriu condus de generalul Leonardi și mai tîrziu de un alt general, Aramburu, a interzis partidul peronist și i-a îndepărtat pe toți peroniștii din posturile deținute în administrația țării.

Schimbările succesive de guverne — Aramburu, Frondizzi, Guido — într-un interval scurt, de fiecare dată impuse de oficialitățile militare, n-au permis statornicirea unei administrații care, în fața situației economice și sociale deosebit de grea, să poată întreprinde măcar unele acțiuni timide de redresare.

La 12 octombrie 1963, cînd Arturo Illia a preluat conducerea actualului guvern, Argentina se găsea într-un moment de încordare extremă. Fluxul luptelor muncitorești, cu o frecvență deosebit de mare în ultima vreme, l-a determinat pe acesta să aprobe legea cu privire la salariul minimal și totodată înghețarea prețurilor tuturor mărfurilor și articolelor de bază pe o perioadă de șase luni, la nivelul celor de la 1 martie. Statisticile dovedesc însă o creștere a costului vieții din acest an în Argentina cu un procent de 25,6 la sută față de anul trecut, iar evaluările oficiale privind bugetul pe anul fiscal 1964 înregistrează un deficit de 70 pînă la 90 miliarde pesos.

De la Madrid, Peron a continuat — după cum menționează unii comentatori politici — să „observe atent" evoluția evenimentelor și „să traseze obiective" adepților săi, fie prin mesagerii care îl vizitează neîntrerupt, fie prin scrisori. În 1962, unele declarații politice ale peroniștilor au semnificat, pentru unele cercuri ale opiniei publice, „o nouă orientare spre stînga" în mișcarea peronistă.

Acum, cînd nu au mai rămas decît cîteva luni pînă la alegerile prezidențiale, din martie, cercurile peroniste cer reîntoarcerea ex-dictatorului pentru a lua parte activă în politica țării. Acțiunea din Plaza Once a fost organizată tocmai în vederea realizării acestui țel și se așteaptă ca duminică, 25 octombrie, să aibă loc un congres oficial al peroniștilor la care se va discuta situația actuală a acestui curent și se va lua o hotărîre definitivă privind problema revenirii.

Dar indiferent că Peron se va întoarce sau nu, lucrul care se cere îndeosebi subliniat e dispersarea curentului pe care l-a creat. În toți acești ani, chiar dacă a cîștigat adepți din rîndul claselor mijlocii, curentul s-a fărîmițat în mai multe tendințe și uneori a început să acționeze în afara concepțiilor lui Peron. E ceea ce i-a determinat pe unii observatori să vorbească despre un *peronism fără Peron*, sau mai curînd, despre un *neoperonism*.

Adepții acestui grup — neoperoniștii — s-au delimitat net ideologicește de peronismul inițial prin orientarea „parlamentaristă" în vederea unei colaborări mai active în conducerea țării. Ei au reușit să obțină la ultimele alegeri mai multe locuri de senatori și deputați în parlamentul central și în cele ale provinciilor. Celălalt mare grup, rămas credincios lui Peron, „Consiliul coordonator" de sub conducerea lui Iturbe, s-a fărîmițat însă în mai multe grupări dintre care aripa de extremă stîngă, reprezentată de Augusto Vandor, și cea moderată, de sub influența lui Mabiot Framini, sînt cele mai importante, dată fiind ponderea lor în sindicatele metalurgiei și respectiv ale industriei textile.

În ultimul an, Argentina a fost teatrul unor mari acțiuni revendicative, determinate de greutățile economico-sociale ale maselor de muncitori. Peroniștii din conducerea centralei sindicale C.G.T. au căutat să impună acestor acțiuni un caracter antiguvernamental, încercînd să creeze o atmosferă favorabilă pentru reîntoarcerea lui Peron. Dar conducerile unor importante sindicate din Argentina s-au împotrivit transformării luptelor muncitorești într-o acțiune aventuristă.

Poate că tocmai recunoașterea acestei înfrîngeri îi determină pe peroniști să preseze cu tot mai multă insistență pentru a-l aduce în țară pe Peron cît timp poziția lor n-a slăbit cu totul. Comunicatul publicat la începutul lunii trecute, ca urmare a consfătuirii de la Madrid a conducătorilor justițialiști (denumiți astfel pentru a evita conflictul cu legile țării care interzic partidul peronist), a consemnat ca „irevocabilă" întoarcerea sa pînă la sfîrșitul anului.

Cît privește atitudinea adoptată de celelalte partide față de întoarcerea lui Peron, conservatorii, partidul guvernului Aramburu, radicalii conduși de Ricardo Balbin, președintele Illia și socialiștii se declară împotrivă. Partidul democrat-creștin, „radicalii intransigenți" și „justițialiștii" sînt pentru.

Lipsește însă pînă în prezent opinia oficialităților militare, bănuită a fi, în orice caz, ostilă.

Discutînd acest lucru, săptămînalul argentinian *Primera plana* înclină să creadă că „revenirea sa ar intra în conflict direct cu generația tînără", întrucît „o reînviere a anilor din timpul guvernării lui nu mai poate fi posibilă", iar ziarul uruguayan *Epoca*, analizînd aceeași problemă, lasă să se înțeleagă drept concluzie ideea că, în acest caz, cheia cu ajutorul căreia Peron a reușit să deschidă toate ușile de altă dată, chiar dacă n-a fost pierdută, a ruginit. Forțînd-o, ea ori se va rupe definitiv, ori va produce zgomote nedorite.

Buenos Aires, octombrie 1964

REFLECTOR

Premiul Nobel pentru Pace 1964

Premiul Nobel pentru Pace atribuit pastorului Martin Luther King jr. — în anul acesta în care Congresul S.U.A. a votat (și, fără nici o îndoială, Curtea Supremă va valida în curînd) legislația drepturilor civile — constituie un meritat omagiu. De aproximativ zece ani, acest cel mai tînăr titular al celebrului premiu, personalitate de prim plan a Asociației pentru progresul oamenilor de culoare (N.A.A.C.P.), a jucat un rol de seamă în toate luptele antirasiste din Statele Unite, militînd pentru desegregare, pentru deplina egalitate în drepturi a populației negre.

Supranumit „noul Ghandi", pentru că se declară adept al non-violenței, tînărul pastor baptist s-a dovedit un admirabil organizator al acțiunilor revendicative. Boicotarea autobuzelor, declanșată la Montgomery în 1955, a durat 381 de zile și s-a încheiat în decembrie 1956 cu o hotărîre — emisă de un tribunal federal, apoi validată de Curtea Supremă — în sensul desegregării transporturilor în comun din acest oraș. De asemenea, după cum subliniază observatorii politici la Washington, este sigur că drepturile civile n-ar figura la activul legislației

celui de-al 88-lea congres al S.U.A., dacă în primăvara anului 1963 pastorul King n-ar fi ales Birmingham pentru a stîrni acolo ceea ce el numește „o tensiune creatoare".

Deși încă din punct de vedere juridic egalitatea în drepturi a populației de culoare din S.U.A. pare astăzi reglementată, deși o distincție de mare prestigiu internațional vine să răsplătească aportul pastorului King la acest important progres, problema nu și-a găsit încă întreaga rezolvare. Pe de o parte, pentru că aplicarea noii legislații întîmpină, îndeosebi în anumite regiuni, rezistența unor moravuri, a unor deprinderi cotidiene, marcate de mentalitate retrogradă. Pe de altă parte, pentru că viața societății ridică mereu noi probleme. Astfel pastorul King sublinia recent, în fața comitetului însărcinat cu redactarea programului Partidului democrat, că în timp ce situația juridică a cetățeanului de culoare este într-adevăr în curs de ameliorare, condiția economică a comunității negre înregistrează tendința de a se degrada. Progresele specializării și automatizării sînt mult mai rapide decît procesul de școlarizare și calificare profesională a mîinii de lucru de culoare și nici un plan de mari proporții n-a fost pînă acum luat în studiu în vederea lichidării acestui decalaj. Fără îndoială că aceste probleme au preocupat pe pastorul King în momentul în care — arătînd că socoate premiul ca o onoare adresată nu numai lui, ci deopotrivă tuturor cetățenilor negri și albi care au participat la lupta comună — a declarat că și de aci încolo își va consacra toate eforturile progresului populației negre din țara sa.

Este de remarcat că, pentru a doua oară în ultimii ani, premiul Nobel pentru Pace omagiază contribuția unui luptător de culoare la lichidarea, în țara sa, a discriminărilor rasiale. După premierea în 1960 a scriitorului și militantului social sud-african Albert John Luthuli, aceea în 1964 a pastorului Martin Luther King subliniază din nou aspirațiile acestui timp către democrație și progres.

REFLECTOR

Relații polono-ungare

În cuvîntările rostite de Wladyslaw Gomulka, prim-secretar al C.C. al P.M.U.P., și Janoș Kadar, prim-secretar al C.C. al P.M.S.U., președintele guvernului R. P. Ungare, cu prilejul vizitei delegației de partid și guvernamentale ungare în Polonia, s-a subliniat adîncirea colaborării dintre cele două țări. Luînd cuvîntul la mitingul organizat cu prilejul vizitei delegației ungare, W. Gomulka a spus printre altele : „Vizita prietenilor unguri în țara noastră, tratativele care au avut loc în acest timp și hotărîrile comune adoptate în urma acestor tratative, reprezintă o contribuție prețioasă la dezvoltarea continuă cu succes a relațiilor polono-ungare ; ele corespund intereselor întăririi colaborării și unității tuturor statelor socialiste în lupta pentru țeluri comune". Au fost citate în presa polonezâ unele cifre în legătură cu relațiile dintre cele două țări. În timp ce în 1958 schimbul de mărfuri dintre R. P. Polonă și R. P. Ungară a reprezentat 250 milioane zloți valută, în 1963 el a crescut la 620 milioane zloți valută, iar anul acesta se va cifra probabil la 670 milioane zloți valută. În ultimii șase ani schimbul de mărfuri dintre Polonia și Ungaria a sporit cu 170 la sută. În urma discuțiilor s-a căzut de acord ca pînă în anul 1970 schimburile de mărfuri dintre cele două țări să sporească cu aproximativ 70 la sută față de nivelul prevăzut pentru acest an. Se prevede totodată efectuarea de lucrări pentru coordonarea planurilor economiei naționale ale celor două țări.

Întorcîndu-se la Budapesta, Janoș Kadar a declarat printre altele : „Principala temă a discuțiilor dintre noi și conducătorii polonezi au constituit-o metodele lărgirii relațiilor și colaborării dintre cele două țări, în special în domeniul economic. Am căzut de acord ca în anii următori, inclusiv perioada următorului plan cincinal, să sporim în continuare colaborarea economică ungaro-polonă care se dezvoltă și se lărgește".

Comunicatul dat publicității simultan la Varșovia și Budapesta menționează pozițiile celor două țări în principalele probleme internaționale și ale relațiilor reciproce.

Spre o regrupare a opoziției franceze ?

Reluarea pregătirilor în vederea alegerilor prezidențiale din 1965 a fost marcată printr-o serie de tentative de regrupare a opoziției în jurul candidaturii lui Gaston Defferre.

GASTON DEFFERRE, a arătat că refuză „să ducă tratative" pentru un program comun cu celelalte partide, dar că este dispus „să discute" cu cei care-l susțin. „Chiar din primele mele discursuri am spus că nu pot să duc tratative pentru a ajunge la un fel de catalog electoral comun fără un conținut real. Ar însemna să mă angajez pe o cale fără ieșire dacă aș accepta să devin inițiatorul, omul însărcinat să conciliez, să apropii părțile, să negociez... Dar am sarcina de a purta discuții regulate și aprofundate cu cei care au făcut apel la mine, ceea ce de altfel am făcut în cursul acestei săptămîni și voi continua să fac în viitor. M-am declarat partizan al metodei dialogului : în prezent mai mult ca oricînd. Acest dialog este esența însăși a campaniei".

PARTIDUL COMUNIST FRANCEZ, în urma plenarei Comitetului său Central a confirmat că va prezenta un candidat dacă celelalte partide democratice vor refuza să ajungă la un acord prealabil și negociat asupra unui program și a unei candidaturi comune.

COMITETUL NAȚIONAL AL M.R.P., reunit la Paris, nu concepe o regrupare decît în cadrul Comitetului democraților (din care el face parte alături de radicali și independenți, fără socialiști) și ulterior în cadrul unei formații noi, mai largi.

S.F.I.O. a confirmat opoziția sa față de o regrupare a democraților. Luînd cuvîntul la Lomme cu ocazia celei de a 70-a aniversări a secției locale a S.F.I.O., Guy Mollet a declarat : „Mă pronunț împotriva unei regrupări democratice, hibride în esență".

PEKIN

Declarația guvernului R.P. Chineze

La 16 octombrie 1964, ora 15, a avut loc în R. P. Chineză o experiență nucleară. În *Declarația guvernului R.P. Chineze* se arată printre altele : „Aceasta constituie un succes important obținut de poporul chinez în lupta sa pentru întărirea capacității de apărare națională împotriva politicii de șantaj și amenințări nucleare a imperialismului american.

Guvernul chinez a preconizat în permanență interzicerea completă și distrugerea totală a armelor nucleare. Dacă aceasta s-ar fi realizat, China n-ar avea nevoie de a dezvolta arme nucleare. China dezvoltă armele nucleare pentru a se apăra și pentru a proteja poporul său împotriva pericolului declanșării de către Statele Unite a unui război nuclear. Guvernul chinez declară solemn că în nici un moment, în nici o împrejurare, China nu va fi prima care va recurge la armele nucleare.

Guvernul chinez înțelege pe deplin dorința țărilor și popoarelor iubitoare de pace privind încetarea tuturor experiențelor nucleare. Dar tot mai multe țări ajung să înțeleagă că, cu cît imperialiștii americani și partenerii lor își mențin monopolul nuclear, cu atît este mai mare primejdia de izbucnire a unui război nuclear. Dar de îndată ce aceia care li se opun o posedă de asemenea, ei nu vor mai fi tot atît de semeți, politica lor de șantaj și de amenințare nucleară nu va mai fi tot atît de eficace și posibilitatea unei interziceri complete și a distrugerii totale a armelor nucleare va spori.

Guvernul chinez propune solemn guvernelor lumii convocarea unei conferințe la nivel înalt a tuturor țărilor lumii pentru discutarea problemei interzicerii complete și a distrugerii totale a armelor nucleare și ca prim pas, conferința la nivel înalt trebuie să ajungă la un acord potrivit căruia puterile nucleare și țările care vor deveni în curînd puteri nucleare să se angajeze de a nu folosi arme nucleare, nici împotriva țărilor nenucleare, nici împotriva zonelor denuclearizate, nici unele împotriva altora (...)

Ca și în trecut, guvernul chinez va depune toate eforturile — prin consultări internaționale — pentru a promova realizarea nobilelor obiective ca interzicerea completă și distrugerea totală a armelor nucleare. Înainte de sosirea unei asemenea zile, guvernul și poporul chinez vor urma neabătut propria lor cale de întărire a apărării lor naționale, de apărare a patriei lor și de salvgardare a păcii mondiale".

După experiența nucleară, Ciu En-lai, premierul Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, a trimis șefilor de guverne ale țărilor lumii un mesaj în care, printre altele, arată că „Guvernul chinez proclamă în mod solemn că niciodată și în nici o împrejurare China nu va fi prima care va folosi arme nucleare. Guvernul chinez va continua să depună eforturi pentru interzicerea totală și distrugerea cu desăvîrșire a armelor nucleare". În declarație se face următoarea propunere : „Să se convoace o conferință la nivel înalt a tuturor țărilor lumii pentru a se discuta problema interzicerii totale și a distrugerii cu desăvîrșire a armelor nucleare, și, ca prim pas, conferința la nivel înalt să ajungă la un acord în sensul că puterile nucleare și țările care ar putea deveni în curînd puteri nucleare să-și ia obligația de a nu folosi arme nucleare, de a nu le folosi nici împotriva unor țări care nu sînt puteri nucleare și a zonelor denuclearizate și nici una împotriva celeilalte".

„Este năzuința comună a tuturor țărilor iubitoare de pace și a popoarelor lumii — se arată în încheierea mesajului — să prevîntîmpine un război nuclear și să înlăture armele nucleare".

TEHERAN

După întîlnirea celor trei

Declarațiile oficiale făcute după întîlnirea miniștrilor de externe ai Iranului, Turciei și Pakistanului se caracterizează printr-o mare sobrietate. Discreția extremă pare să fie consemnul pe care și l-au impus cei trei participanți ai pactului pe care *Combat* îl denumea „alianța decepției asiatice". Se pomenește doar despre un singur aspect : apropierea geografică menită să favorizeze o fructuoasă colaborare economică. Comerț, turism, transporturi — sînt singurele preocupări declarate ale celor trei : Turcia, Iranul și Pakistanul. Dar problemele politice ? Cortina discreției a fost permanent coborîtă .

Combat exprimă părerea că deși obiectivele proclamate public vizează aspecte de colaborare economică și tehnică, „primele obiective ale triunghiului vest-asiatic sînt totuși fundamental politice". Cele trei țări au multe trăsături comune, printre care apartenența la alianțele N.A.T.O., C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O. Judecînd după evoluția situației, examenul conturilor politice nu a produs însă satisfacție nici la Ankara, nici la Teheran și nici la Karaci. Fidelitatea față de Occident n-a adus beneficiile scontate. În conflictul cipriot, Turcia se consideră părăsită de aliații ei de bloc. Pakistanul constată că în disputa cu India privind Caşmirul nu are sprijinul așteptat din partea partenerilor din S.E.A.T.O. Iranul dă semne de nemulțumire față de tratamentul pe care i-l aplică vechii prieteni.

În vară, cînd șahul Iranului și președinții Turciei și Pakistanului au încheiat înțelegerea denumită uzual „pactul de la Istanbul", gestul lor a fost apreciat drept „o manifestare de disidență". Firește, faptele trebuie menținute

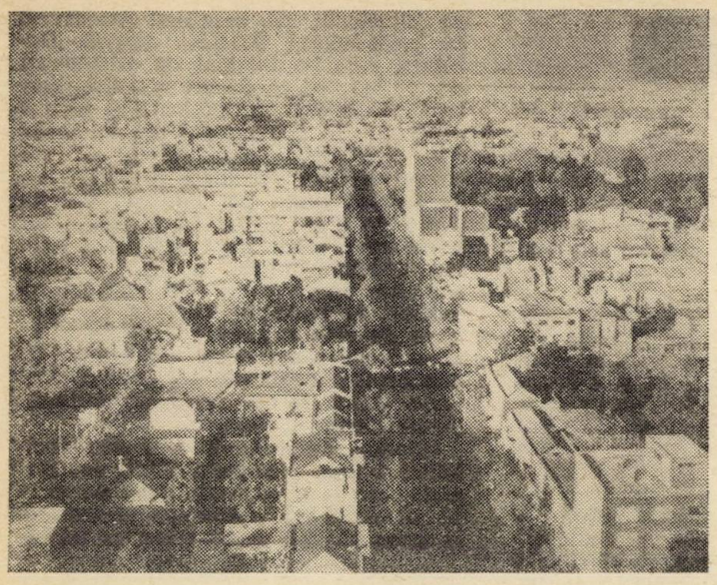

Orașul Teheran

în limita proporțiilor reale. În nici un caz nu este vorba de o răsturnare a alianțelor, de o rupere de tot ceea ce reprezintă trecutul. Participanții la pactul de la Istanbul sînt extrem de atenți în calcularea pașilor pe care îi fac. Gestul lor de „disidență" are mai mult valoarea unui avertisment decît pe cea a unei veritabile rebeliuni. Pactul dă o formă colectivă unor avertismente care, individuale fiind, ar fi putut fi ignorate. Elementul remarcabil în atitudinea celor trei semnatari ai pactului constă în exprimarea dorinței de a avea o mai mare libertate de mișcare în relațiile internaționale, de a depăși o limită a cărei perimare este vădită. De la nuanțe greu perceptibile s-a ajuns chiar la formulări de poziții care contrazic atitudinea partenerilor de alianță. *Christian Science Monitor* remarca poziția Pakistanului în problemele Asiei de sud-est, conflictul din această zonă fiind considerat apt de a fi soluționat pe plan politic și nicidecum prin confruntări militare. „Poziția pe care o adoptă Pakistanul este că Statele Unite nu ar trebui să aplice în Asia de sud-est o politică dură ,ci să încerce să concilieze disputele din această regiune prin mijloace pașnice" — relevă ziarul american.

În presa apuseană se revine cu o insistență demnă de semnalat asupra noilor tendințe ce se exprimă în viața politică turcă. Ziarul vest-german *Handelsblatt* scria într-o corespondență din Istanbul: „În politica turcă apar semne evidente ale unei noi orientări. Insuccesele și regresul în politica externă și internă expun guvernul la o critică crescîndă și accentuează cerința spre o politică externă care să nu mai fie orientată în mod unilateral spre vest...". O altă corespondență din Turcia, de astă dată publicată în *Le Monde*, semnalează același proces: „Decepția pricinuită de lipsa de bunăvoință a aliaților occidentali față de tezele guvernului turc a creat în Turcia un sentiment de izolare și un șoc psihologic care poate fi sesizat atît la omul de pe stradă, cît și în presă".

Reuniunea de la Teheran a reactualizat problemele „triunghiului decepției". Deciziile — cel puțin cele cunoscute — n-au nimic spectaculos. „Pentru cele trei țări a început o eră nouă acum trei luni iar amploarea posibilităților de bunăstare a celor trei țări ne face să credem, chiar de pe acum, că am ales calea justă" — a spus ministrul de externe turc.

Eugeniu OBREA

GENEVA

Criza în suspensie

Criza nu va avea loc... Criza a fost amînată!

Aceasta este concluzia specialiștilor occidentali cu privire la evoluția actuală a tratativelor dintre S.U.A. și Piața comună, din cadrul „rundei Kennedy". Ea a fost trasă în urma ultimelor contacte confidențiale, desfășurate la Geneva, între reprezentanții S.U.A. și cei ai Pieței comune. Cu acest prilej, delegația americană a respins ultimele propuneri ale C.E.E.

Care este obiectul propunerilor și contrapropunerilor făcute? În momentul de față, discuțiile S.U.A.—C.E.E. se axează asupra așa-numitelor liste de excepții, adică a acelor mărfuri la care să nu se reducă taxele vamale. Statele Pieței comune au cerut ca listele de excepții să fie predate pînă la data de 16 noiembrie. Reprezentanții americani au anunțat că nu vor îndeplini această operație decît în momentul cînd se va ajunge la o hotărîre de principiu cu privire la înscrierea pe agenda tratativelor a punctului privitor la reducerea tarifelor percepute și asupra produselor agricole. După cum se știe, reprezentanții S.U.A. au cerut ca, în cadrul „rundei Kennedy", să se ajungă la un acord și cu privire la micșorarea tarifelor vamale percepute la produsele agrare. Reprezentanții Pieței comune vor însă ca în cadrul tratativelor să se ajungă numai la scăderea tarifelor la produsele industriale.

În timpul ultimelor contacte secrete care au avut loc la Geneva între reprezentanții americani și cei ai Pieței comune s-a petrecut un incident care a atras atenția observatorilor. După res-

REFLECTOR

Moartea lui Herbert Hoover

Marți a încetat din viață, în vîrstă de 90 de ani, Herbert Hoover — cel de-al 31-lea președinte al S.U.A. Herbert Clark Hoover s-a făcut remarcat în timpul primului război mondial; în 1918, președintele Wilson îl numește conducător al Consiliului Economic Suprem interaliat. Remarcat pentru însușirile sale organizatorice, Hoover a devenit una din personalitățile proeminente ale partidului republican. După două eșecuri el reușește să fie numit candidat al acestui partid la președinție în 1928 și este ales cu majoritatea apreciabilă de șase milioane de voturi. În 1929 însă izbucnește criza economică. Ca rezultat al nemulțumiri generale, în 1932 Hoover este (după Taft — în 1912) al doilea președinte al S.U.A. care nu reușește să fie reales, pierzînd în favoarea lui Franklin Delano Roosevelt cu o diferență de voturi mai mare decît aceea cu care fusese ales. De atunci Hoover a dus o viață retrasă. A scris volumele „Individualismul american" și „Prima cruciadă a Americii", referitoare la istoria S.U.A. în secolul XIX.

A 13-a Conferință U.N.E.S.C.O.

Cu începere de la 20 octombrie, la Paris se desfășoară lucrările celei de a 13-a Conferințe generale a U.N.E.S.C.O.

Țara noastră este reprezentată la conferință de o delegație guvernamentală condusă de acad. Athanase Joja, președintele Comisiei naționale a R. P. Romîne pentru U.N.E.S.C.O. și membru al Consiliului Executiv al U.N.E.S.C.O. Lucrările conferinței vor dura pînă la 21 noiembrie.

Consiliul prezidențial unit

Comunicatul final al ședinței Consiliului prezidențial unit al R.A.U. și Irakului care a avut loc la Cairo semnalează acordul celor două părți cu privire la crearea unui comandament politic unificat însărcinat să ia „măsurile necesare în vederea realizării unității naționale a celor două țări în maximum doi ani". Comandamentul, care va fi cea mai înaltă autoritate politică din R.A.U. și Irak (din conducerea sa fac parte cei doi președinți, Nasser și Aref) are drept obiective imediate: să elaboreze o politică comună în relațiile externe, în problemele militare, în politica economică, culturală și altele; să asigure fuzionarea celor două Uniuni socialiste arabe existente în țările respective în vederea creării unui partid unic.

Comandamentul politic unificat se înscrie pe linia acțiunilor în vederea realizării progresive a unității naționale a celor două țări. Baza de pornire a acestor acțiuni a fost stabilită la 26 mai prin înființarea Consiliului prezidențial unit al R.A.U. și Irakului. Acest consiliu și-a propus elaborarea și coordonarea unei politici comune în principalele domenii de activitate. Primul contact al membrilor permanenți ai Consiliului a avut loc la Bagdad cu prilejul festivităților aniversării revoluției irakiene (14 iulie). În aceeași lună a fost definitivat regulamentul de funcționare al Consiliului, au fost împărțite sarcini privind coordonarea finanțelor, comerțului, industrializării și agriculturii celor două țări, pe comitete specializate avînd obligația de a prezenta rapoarte lunare, s-au elaborat o serie de planuri concrete de dezvoltare a industriilor din ambele țări. Ulterior au fost înlăturate în relațiile dintre R.A.U. și Irak, viza de intrare și pașaportul. În luna octombrie delegații ale celor două țări conduse de guvernatorii băncilor centrale au studiat o serie de măsuri privind consolidarea colaborării economice printre care și unificarea sistemelor bancare.

pingerea cererilor C.E.E., reprezentantul american, Blumenthal, a încălcat protocolul negocierilor informînd guvernele reprezentate în comitetul tratativelor de la Geneva asupra pozițiilor pe care se situează cele două părți. Pentru mulți a fost limpede că indiscrețiile reprezentantului american s-au datorat unor considerente legate de campania electorală americană și de poziția diferențiată adoptată de unii din membrii C.E.E.

Obiectivul acțiunii întreprinse pare dublu. În primul rînd, reafirmarea față de fermierii americani a hotăririi proclamate a guvernului de a le apăra interesele cu prilejul negocierilor din cadrul „rundei Kennedy". În al doilea rînd, șubrezirea poziției ferme de pînă acum pe care se situează purtătorii de cuvînt ai C.E.E., în urma mandatului primit din partea Consiliului ministerial al Pieței comune.

În ciuda hotăririi luate de a duce o politică unică în timpul negocierilor cu S.U.A., unii membri ai C.E.E. — Germania occidentală, Olanda — sînt dispuși să adopte o atitudine mai conciliantă față de cererile americane și chiar să vină în întîmpinarea acestora cu prilejul negocierilor. Reprezentanții americani au sperat necontenit, și acționează în acest sens, că vor reuși să producă fisuri în rîndul partenerilor lor și să determine modificarea hotăririlor adoptate anul trecut cu prilejul faimosului „maraton agricol".

Deocamdată, spargerea frontului membrilor C.E.E. nu a fost posibilă. Cu prilejul sesiunii Consiliului ministerial al Pieței comune, care a avut loc la Bruxelles, reprezentanții celor șase și-au reafirmat pozițiile anterioare. Aceasta s-a făcut însă fără prea mare convingere de către cei ce sînt partizanii unei atitudini mai conciliante față de cererile americane. Miniștrii au stabilit să amîne pînă după alegerile din S.U.A. sondarea pozițiilor americane, ținînd cont de faptul că pînă atunci, pentru Washington, ar fi imposibilă orice concesie.

Iată însă că autoritățile americane nu au dorit să lase ca ultimul cuvînt, în această dispută cu privire la termene, să aparțină membrilor Pieței comune. David Williams, purtătorul de cuvînt al reprezentantului special al președintelui S.U.A. pentru negocierile din cadrul „rundei Kennedy", a declarat la Washington: „Statele Unite nu se consideră ținute să depună lista lor de excepții înainte de 16 noiembrie decît dacă, pînă atunci, va interveni un acord asupra modului de discutare a chestiunii agrare în cadrul rundei Kennedy". Aparent, nu este vorba despre nici o schimbare în atitudinea americană. În măsura în care este însă vorba despre o declarație oficială, făcută după reafirmarea punctului de vedere al Consiliului ministerial al Pieței comune, pentru negociatorii americani va fi dificil să revină asupra propriilor lor declarații într-un interval scurt.

Întrucît, în cursul săptămînii viitoare vor avea loc noi întrevederi, la Bruxelles, între reprezentanții celor două părți, va fi interesant de urmărit care vor fi pozițiile practice pe care se vor situa reprezentanții C.E.E. și cei ai S.U.A.

Indiferent de felul în care se vor desfășura acestea apare limpede că adevăratele hotăriri nu vor fi luate decît după efectuarea alegerilor din Statele Unite. Pînă atunci, climatul de incertitudine și criză va persista.

Eugen PHOEBUS

WASHINGTON

Tur de orizont

Problemele vieții internaționale își afirmă dreptul de prioritate pe lista preocupărilor președintelui Statelor Unite. El și-a întrerupt turneul electoral prin Texas pentru a prezida, la Washington, Consiliul Securității Naționale și pentru a face unele declarații în calitatea sa oficială. Și înainte de schimbarea primilor miniștri a două dintre marile puteri — U.R.S.S. și Anglia — președintele Johnson participa la campania electorală mai curînd pentru că aceasta este îndatorirea tradițională a oricărui candidat la președinție decît din necesitatea absolută de a cuceri, prin elocință, voturi. Spre deosebire de lupta strînsă purtată acum patru ani între Kennedy și Nixon sau de cea desfășurată pînă săptămîna trecută în Anglia între Wilson și Home, astăzi în Statele Unite perspectivele electorale sînt mai clare.

La Casa Albă se pornește de la premisa — a cărei valabilitate nici un observator serios nu o contestă — că mandatul președintelui Johnson va fi reînnoit. Se consideră că, în acest moment al campaniei electorale cei doi candidați la președinție nu numai că nu întreține un dialog, dar par a vorbi despre țări diferite. Deși alegerile bat la ușă, Goldwater este încă în căutarea temei care îl va pune pe Johnson într-o poziție defensivă. Între timp, acesta vorbește și acționează ca un președinte sigur pe mandatul său pentru viitorii patru ani. Este, la urma urmelor, tot o tactică electorală, ba chiar una deosebit de subtilă.

Ultimele evenimente internaționale au readus în centrul atenției la Washington politica marilor puteri. Unul dintre principalele atu-uri ale candidatului democrat în campania electorală este, după opinia generală, contribuția pe care a adus-o și promite că o va aduce în continuare la cauza coexistenței. La un banchet organizat în cursul săptămînii trecute la New York, președintele a reamintit că lumea se află acum în pragul unei noi ere de destindere internațională și s-a angajat să facă și de acum înainte tot ce-i va sta în putință pentru a se realiza noi măsuri de natură să însănătoșească climatul internațional după alegerile de la 3 noiembrie.

Organizatorii campaniei electorale a partidului democrat subliniază cu fiecare prilej importanța realismului în politică. Într-o lume în evoluție, spun ei, esențial este să știi să te adaptezi nu să cauți — inutil — să împiedici evoluția.

Dorind să demonstreze că urmează această linie, președintele Johnson ia prompt atitudine față de tot ceea ce survine nou în politica aliaților sau a adversarilor săi. La puțină vreme după anunțarea schimbărilor din conducerea sovietică, el a vorbit la televiziunea americană despre discuțiile pe care le-a avut în această privință cu principalii săi consilieri precum și cu ambasadorul U.R.S.S., Anatoli Dobrînin, care i-a înmînat un prim-mesaj din partea noii conduceri sovietice, arătînd că aceasta nu proiectează nici o schimbare în politica externă de bază:

— I-am spus ambasadorului că guvernul sovietic și toate celelalte guverne pot conta pe dorința Statelor Unite de a persevera în hotărîrea lor fermă de a sluji cauza păcii și a înțelegerii internaționale, a declarat Johnson. Am trecut în revistă evoluția relațiilor cu guvernul sovietic în perioada de cînd sînt eu președinte și în ultimii ani și-am făcut cunoscută ambasadorului hotărîrea guvernului Statelor Unite de a continua eforturile pentru pace.

Ulterior, Dean Rusk a evocat posibilitatea unei viitoare întîlniri sovieto-americane la nivel înalt. Cînd s-a aflat că duminică 18 octombrie președintele urma să țină un nou discurs televizat, al cărui conținut a fost adus la cunoștința ziarelor încă înainte de a fi rostit, președintele național al partidului republican, Dean Burch, a telegrafiat imediat celor trei mari societăți de televiziune americane cerînd să i se rezerve lui Goldwater un timp egal în programul televiziunii pentru a putea răspunde direct cuvîntării politice a lui Johnson. Este o recunoaștere implicită a valorii electorale a discursului în care Johnson și-a reafirmat politica față de U.R.S.S. și a comentat prima experiență nucleară chineză și rezultatele alegerilor din Anglia.

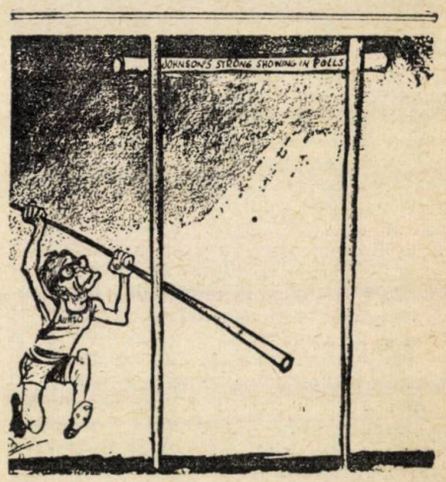

O stachetă prea înaltă pentru Goldwater
(Din THE CLEVELAND PLAIN DEALER)

„Explozia nucleară chineză, a declarat președintele, rămîne o realitate serioasă. Noi nu putem s-o ignorăm și n-o vom ignora". Atunci cînd a vorbit mai departe, despre necesitatea stringentă a prevenirii armelor nucleare, Johnson s-a adresat țărilor lumii, inclusiv Republica Populară Chineză, chemîndu-le să adere la Tratatul pentru interzicerea parțială a experiențelor nucleare.

Este în aceasta o recunoaștere — subliniază presa — a faptului că Republica Populară Chineză nu numai că există, dar este o mare putere de care trebuie să se țină seamă.

Altă realitate căreia președintele a trebuit să-i facă față este căderea guvernului conservator din Anglia. Pre-

ferința evidentă a oficialităților americane față de partidul conservator înlăturat de la putere are motive precise. Chiar în ajunul alegerilor engleze, *New York Herald Tribune* publica un editorial intitulat „Dacă vor învinge laburiștii" în care explica ce neplăcută ar fi pentru Statele Unite o asemenea eventualitate. Se arăta că Washingtonul va întîmpina mari dificultăți în toate sectoarele alianței anglo-americane începînd de la crearea unei flote atomice multilaterale și pînă la politica față de Guyana Britanică. Acum însă, președintele Johnson „felicită pe cîștigători și trimite calde salutări celor care au pierdut" (expresia îi aparține). El amintește vechea fidelitate a partidului laburist față de N.A.T.O. și își exprimă speranța că ea se va menține. S-a aranjat de altfel de îndată o vizită a ministrului de externe laburist la Washington pentru a se asigura continuitatea bunelor relații. Problemele alianței atlantice au căpătat în ultima vreme dimensiuni noi. Nu este vorba, evident, numai de cele pe care le implică înlocuirea cabinetului englez. Și Franța, despre care se credea într-o vreme că și-a spus ultimul cuvînt în privința relațiilor interatlantice, a adăugat acum un post-scriptum. (Pot urma, se spune, și altele).

Oficial, la Washington nu s-a prea vorbit despre lunga călătorie a președintelui de Gaulle prin America Latină. Tendința de a o minimaliza s-a accentuat pe măsură ce se demonstra că guvernele sud-americane evită cu grijă să se desolidarizeze de S.U.A. pentru a se alinia după Franța. Din acest punct de vedere se apreciază că Statele Unite au motive să se declare satisfăcute de reacțiile aliaților lor din sud. Nu însă și de atitudinea Franței. Generalul de Gaulle a lansat în America de Sud ideea unei „a treia forțe" în frunte cu Franța. Chiar dacă acest plan se va dovedi la fel de utopic ca și vechea propunere de a se crea un directorat anglo-franco-american în Pactul Atlantic sau ca și intenția, de dată ceva mai recentă, de a realiza unificarea politică vest-europeană sub egida Franței, un fapt va rămîne: președintele de Gaulle a vorbit ca și cum Franța s-ar situa în afara disputei Est-Vest, în postura unei țări neangajate. Or, o asemenea atitudine este considerată la Washington ca fiind în contradicție cu calitatea de membru în N.A.T.O. Dar, pentru că orice protest ar fi inutil, noua realitate a actualei orientări franceze este acceptată ca atare, fără comentarii.

Se știe că președintele Johnson pregătește pentru după alegeri o ofensivă diplomatică pentru strîngerea rîndurilor în N.A.T.O. Deocamdată însă, se mulțumește să consemneze evoluțiile și să aștepte. Nu mai sînt nici două săptămîni pînă în ziua în care consideră că trebuie să capete un mandat de patru ani, termen înlăuntrul căruia va putea lua în considerare tabloul relațiilor dintre S.U.A. și celelalte mari puteri.

Felicia ANTIP

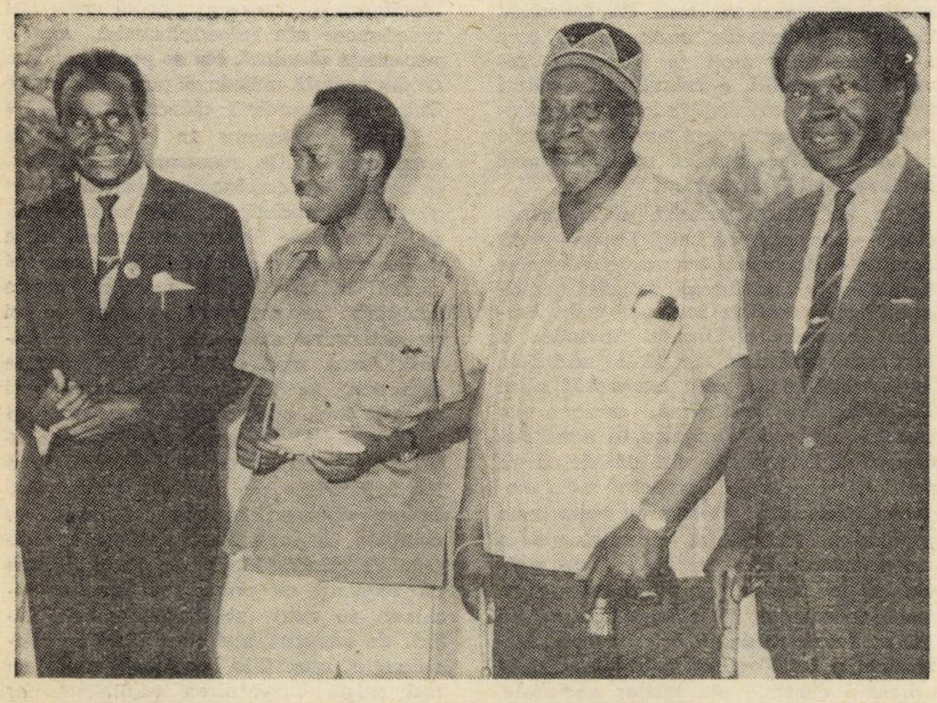

Kenneth Kaunda (Zambia), Iulius Nyerere (Republica Unită Tanganica și Zanzibar), Jomo Kenyatta (Kenya) și Milton Obote (Uganda) s-au întîlnit la Nairobi pentru a discuta probleme ale Africii centrale. Una din hotărîri a fost aceea de a se construi o linie ferată, care va permite Zambiei să-și expedieze mărfurile prin Tanganica (pînă acum erau folosite porturile aflate în Mozambicul ocupat de Portugalia)

REFLECTOR

O anumită fracțiune a creștin-democraților, nemulțumită de politica externă a guvernului Erhard, cere înlocuirea ministrului de externe Schröder. Cel mai frecvent pronostic în privința eventualului succesor: Walter Hallstein, președinte al Consiliului Pieței comune, care, în perioada 1951—1958, a deținut funcții importante în Ministerul de Externe vest-german.

■

Alegerile pentru Congres: La 3 noiembrie, ziua alegerilor prezidențiale, vor avea loc alegeri și pentru 35 din cele 100 de locuri ale Senatului, precum și pentru toate cele 435 de mandate ale Camerei Reprezentanților. Se apreciază că aceste alegeri vor urma tendința manifestată în alegerile prezidențiale; majoritatea democrată în Congres are șanse să se consolideze. În ce privește Camera Reprezentanților (acum — 257 democrați și 178 republicani), **U.S. News and World Report** relatează că democrații speră să cîștige cel puțin 20—30 de locuri și chiar republicanii apreciază că vor pierde 10. Din cele 35 de locuri în Senat care vor fi disputate la 3 noiembrie, 26 aparțin democraților și 9 republicanilor; democrații speră să cîștige 2, republicanii cred că vor cîștiga unul prin Robert Taft junior, fiul senatorului care în 1952 a aspirat la investitura partidului republican (candidat, și apoi președinte, a fost Eisenhower).

■

Curtea Federală a Elveției a respins cererea guvernului francez de a-l extrăda pe Georges Wattin, O.A.S.-ist condamnat la moarte în contumacie pentru complicitate la două tentative de asasinare a președintelui de Gaulle. Motivarea hotărîrii: atentatul împotriva unui șef de stat nu este o crimă de drept comun ci una politică, și, ca atare, nu intră în prevederile acordului de extrădare franco-elvețian din 1869.

Georges Wattin supranumit „Șchiopul" a pătruns clandestin în Elveția în august 1963. La 31 decembrie a fost arestat. Curtea Federală a hotărît să-l țină în detențiune pînă cînd va găsi o țară dispusă să-i acorde azil politic.

■

Agenția France Presse **anunță că cifra pierderilor suferite de forțele guvernamentale sud-vietnameze s-a dublat față de aceeași perioadă a anului 1963. Din totalul celor 20576 de dispăruți anul acesta, subliniază agenția, majoritatea o formează dezertorii.**

■

Campania prezidențială din S.U.A. va costa 250 de milioane dolari, față de 120 milioane în 1956 și 170 milioane în 1960.

■

Ministrul relațiilor externe al Braziliei, Vasco Leitao do Cunha, și alte oficialități au făcut în ultimul timp declarații din care reiese intenția lor de a dezvolta continuu schimburile comerciale cu țările socialiste. Vasco Leitao do Cunha a afirmat că „Brazilia va face comerț cu toate țările lumii, inclusiv cu cele socialiste, țări din care Brazilia are ce să cumpere și cărora are ce să le vîndă".

Brazilia dorește să-și dezvolte în special exportul de minereu de fier, materie primă de care dispune în cantități mari.

ROMA

Corespondență de la Octavian PALER

UN DISCURS AL LUI LUIGI LONGO

În Italia a început campania în vederea alegerilor administrative. Presa acordă o mare atenție discursului rostit cu acest prilej la Milano de Luigi Longo, secretarul general al Partidului Comunist Italian, care a deschis campania electorală a P.C.I.

În cadrul acestei cuvîntări, Luigi Longo a abordat o serie de probleme ale vieții internaționale. El a arătat că dușmanii mișcării muncitorești, adversarii comunismului, au încercat să profite imediat de evenimentele din aceste zile pentru a face previziuni sumbre pentru U.R.S.S. și pentru P.C.I. „Ei uită totuși, a subliniat Longo, că în cei 48 de ani de existență a puterii sovietice au făcut pînă acum de sute de ori previziuni analoge și și-au văzut dezmințite aceste previziuni.

Adversarii noștri, a continuat Longo, afirmă că am fi puși în încurcătură dacă am încerca să dăm explicații în legătură cu schimbările petrecute în conducerea Uniunii Sovietice. Dar faptele demonstrează că Partidul Comunist Italian nu a ezitat niciodată să exprime propria sa opinie asupra marilor probleme de interes internațional, nici cînd era de acord, nici cînd avea rezerve asupra pozițiilor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. De fapt, a spus în continuare Longo, noi am aprobat linia generală elaborată de Congresul al XX-lea al P.C.U.S., dar în același an, 1956, tovarășul Togliatti și-a manifestat deschis rezervele asupra modului în care s-a ajuns la condamnarea stalinismului. Noi am preconizat întotdeauna dezvoltarea cea mai coerentă și cea mai curajoasă a liniei Congresului al XX-lea, dar ne-am expus în mai multe rînduri neliniștea față de întîrzierile și nesiguranțele care s-au înregistrat în îndeplinirea acestei linii. Cînd tovarășii chinezi și-au definit cu precizie tezele asupra problemelor păcii și coexistenței pașnice, asupra diverselor căi de trecere spre socialism, noi nu am ezitat să combatem aceste teze, să reprobăm modul în care tovarășii chinezi conduceau polemica lor, activitatea lor fracționistă. Și apoi nu ascundem nimănui rezervele noastre asupra modului în care tovarășii sovietici răspundeau polemicii.

Cînd tovarășii sovietici au lansat ideea unei conferințe internaționale pentru a aborda divergențele — a continuat Longo — noi am declarat îndată dezaprobarea noastră față de această conferință. Comuniștii italieni nu erau de fapt împotriva dezbaterii publice a problemelor care constituiau fondul divergențelor, fiind dimpotrivă, primii care la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Italian le-au abordat în mod public. Totuși, a continuat Longo, noi ne-am opus convocării conferinței propuse, considerînd că în situația creată în raporturile dintre partidele comuniste ea nu ar putea decît să aprofundeze și mai mult divergențele și diviziunile existente.

Noi nu am ezitat niciodată să exprimăm, cu simț de răspundere, bineînțeles, aprecierile noastre critice față de anumite întîrzieri în dezvoltarea procesului renovator al mișcării comuniste internaționale. De altfel, nota memorială a tovarășului Togliatti este dovada cea mai elocventă în acest sens. Ea reia în scris aceste păreri, rezerve, preocupări expuse în diferite ocazii de partidul nostru și exprimate încă de tovarășul Togliatti în primele contacte pe care le-a avut abia sosit la Moscova. Tovarășul Togliatti a reluat acele păreri într-o notă memorială scrisă, care trebuia să servească drept bază de discuție în întîlnirea pe care el urma s-o aibă cu tovarășul Hrușciov".

„Cu publicarea acestei note memoriale — a spus apoi Luigi Longo — am deschis o dezbatere asupra problemelor care stau în fața întregii mișcări muncitorești și comuniste internaționale. Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și partidele comuniste din țările socialiste au publicat și ele nota memorială a lui Togliatti. Nu pretindem, desigur, ca punctele de vedere expuse în acest document să fie toate împărtășite de aceste partide, care, totuși, publicînd nota memorială au arătat că înțeleg importanța problemelor ridicate și necesitatea de a atrage asupra lor atenția. Spunem activiștilor și conducătorilor comuniști cu toată francheța, a adăugat Longo, că noi ne bucurăm de publicarea notei memoriale a lui Togliatti în *Pravda* și în organele centrale ale țărilor socialiste, nu numai pentru actul de omagiu adus memoriei marelui nostru tovarăș dispărut, dar și pentru că publicarea documentului a arătat că, chiar în direcția indicată de Togliatti, se pot depăși rămînerile în urmă și rezistențele și se poate asigura o largă libertate de expresie și de dezbatere.

Comuniștii italieni au subliniat importanța faptului că C.C. al P.C.U.S. a informat P. C. Italian că linia Congresului al XX-lea rămîne o linie de orientare de nezdruncinat pentru partidul sovietic. Partidul Comunist Italian a declarat de asemenea că «linia renovatoare și politica de coexistență pașnică, care au avut în tovarășul Hrușciov unul dintre principalii susținători, constituie o parte esențială și de neînlocuit a perspectivei generale a Partidului Comunist Italian și sînt considerate de comuniștii italieni drept baza unității mișcării muncitorești și comuniste internaționale». Dar unele ziare, a observat Longo, au încercat să provoace confuzii și ne-au acuzat mai întîi de lipsă de autonomie, iar apoi ne-au acuzat de a-l fi lipsit pe Hrușciov de solidaritatea noastră. Dar considerațiile critice pe care nota memorială a tovarășului Togliatti le ridica față de unele aspecte ale activității P.C.U.S., a spus Longo, nu erau îndreptate împotriva faptului că P.C.U.S., la sugestia tovarășului Hrușciov, a ales o linie inspirată din lupta pentru pace, împotriva războiului, pentru coexistență pașnică; ele erau îndreptate, dimpotrivă, contra obstacolelor care se opuneau acestei alegeri; erau îndreptate spre demonstrarea necesității de a nu se înăspri divergențele și diviziunile în mișcarea comunistă internațională prin convocarea proiectatei conferințe internaționale. Tovarășul Togliatti avertiza în nota memorială că unitatea tuturor forțelor socialiste într-o acțiune comună — mai presus de divergențele ideologice — contra grupurilor celor mai reacționare ale imperialismului, este o necesitate absolută. Nu se poate concepe ca din această unitate să poată fi excluse China și comuniștii chinezi".

Longo a răspuns în continuare la întrebarea: „Ce înseamnă schimbările petrecute în conducerea partidului și guvernului sovietic?". „Mai înainte încă de a răspunde la această întrebare, a arătat vorbitorul, trebuie să spunem că modul în care s-au petrecut aceste schimbări ne provoacă preocupare și ne determină să avem o atitudine critică. Acest mod arată că în realitatea sovietică, în realitatea P.C.U.S., mai dăinuie încă acele rămîneri în urmă și rezistențe față de procesul de întoarcere la respectarea normelor leniniste, la o largă libertate de expresie și de dezbatere, rămîneri în urmă și rezistențe criticate în nota memorială a tovarășului Togliatti. Noi repetăm împreună cu Togliatti că persistența acestor rămîneri în urmă și rezistențe este dificil de explicat, mai ales luînd în considerație condițiile prezente, cînd nu mai există încercuirea capitalistă iar construcția economică a obținut în Uniunea Sovietică succese grandioase. Subliniem îndeosebi observația făcută de tovarășul Togliatti că nu e just să se vorbească despre țările socialiste și chiar

despre Uniunea Sovietică ca și cum acolo toate lucrurile ar merge întotdeauna bine. În toate țările socialiste apar în mod continuu dificultăți, contradicții, probleme noi care e nevoie să fie prezentate în realitatea lor efectivă. Cel mai rău lucru este să se dea impresia că totul merge mereu bine pentru ca apoi, pe neașteptate, să ne găsim în fața necesității de a vorbi despre situații dificile și să le explicăm". În nota sa memorială, Togliatti a scris: „În unele cazuri se creează impresia că există în grupurile conducătoare diversitate de opinii, dar nu se înțelege dacă este într-adevăr așa și care sînt diversitățile". Aceste lucruri — precizează ziarul *Unità* — au fost scrise a doua zi după ce tovarășul Togliatti a avut primele contacte cu anumiți conducători sovietici. „Cred că pot afirma cu certitudine, a spus Longo, că aceste cuvinte nu au numai o semnificație generală, ci reflectă și impresiile tovarășului Togliatti în urma acelor prime contacte. Dacă acele prime contacte ar fi putut fi continuate și lărgite la toți conducătorii, cum era în intențiile și în planurile sale, poate că tovarășul Togliatti ar fi putut să-și facă o idee mai precisă asupra opiniilor și diversităților existente în grupul conducător sovietic". Vorbind despre semnificația politică a schimbărilor petrecute în conducerea U.R.S.S., Longo a subliniat că „tovarășii Brejnev și Kosîghin au fost pînă ieri cei mai apropiați colaboratori ai lui Hrușciov".

Referindu-se la articolul din *Pravda* și anume la sublinierea necesității conducerii colective, Longo a spus că „nu este pusă în cauză linia politică generală urmată de P.C.U.S. și de U.R.S.S. sub inspirația și conducerea tovarășului Hrușciov. Ni se pare imposibil, de altfel, a adăugat Longo, să se poată merge îndărăt, părăsindu-se drumul deschis de Congresul al XX-lea al P.C.U.S. Hotărîrile acelui congres corespundeau și corespund unei exigențe obiective a societății și mișcării comuniste. Astăzi mai mult decît oricînd e necesar să se meargă înainte pe acel drum în ceea ce privește tezele esențiale ale coexistenței pașnice, autonomia și diferențierea fiecăruia dintre partide, depășirea oricărei concepții dogmatice și dezvoltarea, pînă la capăt, a metodei de dezbatere și a democrației, în căutarea în fiecare țară, a drumului propriu de cucerire sau de dezvoltare a socialismului".

Trecînd la tratarea modului nou în care se pun problemele păcii în lumea de astăzi, Longo a subliniat că se înregistrează acum în toate țările capitaliste din Europa o exigență mereu mai presantă de a se rezolva într-un mod nou problemele care apar și că vechile clase conducătoare nu mai reușesc să le rezolve. „Partidul nostru, a spus Longo, e favorabil, ca și partidul laburist, creării în Europa a unor zone denuclearizate și reluării pe baze noi a dialogului între Est și Vest, pentru crearea pe continentul nostru a unui sistem de securitate colectivă și pentru soluționarea problemelor rămase încă deschise".

După ce a amintit de lupta Partidului Comunist Italian pentru interzicerea tuturor armelor și experiențelor nucleare, de Acordul de la Moscova din 1963, de refuzul Franței de a-l semna, de proiectele de creare a forței atomice a N.A.T.O., Longo a condamnat politica Statelor Unite îndreptată împotriva Chinei populare, căreia îi refuză recunoașterea, îi neagă drepturile în Organizația Națiunilor Unite și o împiedică să participe în mod egal cu celelalte puteri la tratativele de dezarmare.

„Aici este originea primei bombe atomice chineze și a faptului că astăzi sînt în lume cinci puteri care dispun de proiectile nucleare. Sînt aceleași cinci puteri care în 1945 erau numite «cei cinci mari». Nu se poate nega Chinei populare, a continuat Longo, dreptul de a fi o mare putere și de a conta ca atare în lume. Ar însemna să se meargă împotriva istoriei, împotriva realității. În acest mod nu se servește pacea, ci, dimpotrivă, cursa înarmărilor".

„Trebuie să pornim astăzi de la realitatea existentă și aceasta arată că o țară în care în 15 ani s-a îndeplinit un atare efort științific nu e o țară care să poată fi izolată. Este în interesul cauzei păcii ca China să intre cît mai curînd în dialogul internațional, în dezbaterile unde se discută despre pace și despre dezarmare".

În ultima parte a discursului său, Longo s-a ocupat de problemele apropiatelor alegeri administrative.

Roma, 19 octombrie

REFLECTOR

Guvernul civil nu va fi format

Așadar, la 27 octombrie nu va fi format la Saigon „guvernul provizoriu" civil anunțat în urmă cu două luni de zile, după cunoscutele remanieri guvernamentale. După cît se pare, triumviratul se teme de o difuzare, chiar parțială, a puterii sale politice. În conformitate cu această hotărîre, Khanh și-a revizuit intenția de a renunța la cariera militară pentru a deveni șeful noului guvern. El preferă să aibă controlul absolut asupra forțelor armate, control care

„Schimbări" la Saigon

(Din SÜDDEUTSCHE ZEITUNG)

i-a permis să prevină ultimele încercări de a fi răsturnat. Zilele acestea va avea loc, în schimb, la Saigon procesul intentat organizatorilor ultimei lovituri de stat eșuate care, potrivit declarațiilor lui Khanh, sînt pasibili de pedeapsa cu moartea.

Se anunță totodată o recrudescență a operațiunilor militare. Agențiile de presă, ziarele străine și sud-vietnameze semnalează intensificarea ciocnirilor dintre armată și forțele patriotice.

■

Se povestește că un ziarist american renumit prin farsele sale a trimis recent unui număr de 12 mari afaceriști din S.U.A. o telegramă redactată astfel: „Fugiți imediat! S-a descoperit totul!" În următoarele 24 ore toți cei doisprezece părăsiseră Statele Unite.

■

Doi arhitecți din Düsseldorf, prof. Helmut Hentrich și Hubert Petschnigg, își propun să construiască „de-andăratelea" un bloc

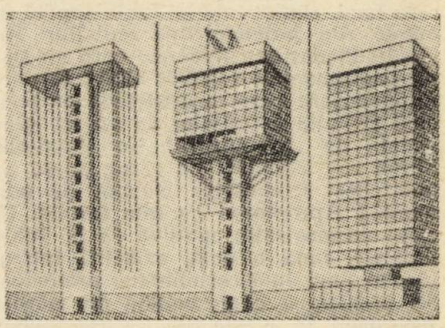

de 50 m destinat birourilor. Construcția ar urma să înceapă — așa cum se vede în schițele alăturate — de la al 12-lea și ultimul etaj. Ideea acestei inovații a venit celor doi arhitecți atunci cînd li s-a pus problema să construiască un asemenea blocturn la Hamburg, pe un teren prea strîmt pentru a permite organizarea unui șantier.

Cauza scăderilor la bursa londoneză

Luni s-au înregistrat noi scăderi la Bursa din Londra. Indicele inițial publicat de Financial Times arăta o scădere generală de 8,2 puncte a cursurilor acțiunilor; cele mai afectate au fost acțiunile industriei siderurgice, care au atins o pierdere mergînd pînă la aproximativ 8 puncte. În același sens au mers acțiunile întreprinderilor din industriile textile, de prelucrare a tutunului, imobiliare, industria petrolieră și de automobile. Scăderea generală înregistrată în ultimele zile este comparată de agențiile de presă cu crahul din Wall Street, din mai 1962. În ziua de 19 octombrie, indicele final al valorilor industriale, de altfel cele mai serios încercate, a scăzut pînă la sfîrșit cu 9,5 puncte.

Scăderile din ultimul timp la bursa londoneză au fost explicate de către unii observatori exclusiv prin rezultatele alegerilor: după cum se știe, în programul partidului laburist au fost formulate prevederi în legătură cu naționalizarea unor ramuri economice. Aceasta, se pare, a pus pe gînduri unele cercuri financiare.

Cauza reală a scăderilor se datorește însă situației economice neechilibrate în care se află Anglia în momentul preluării conducerii de către partidul laburist. Astfel, deficitul balanței comerciale este apreciat la peste 100 milioane lire sterline, iar deficitul balanței de plăți la aproximativ 600 milioane de lire sterline. În ultimul timp diminuarea rezervelor de aur și devize s-a accentuat, iar cursul lirei sterline a coborît la cel mai scăzut nivel înregistrat în ultimii șapte ani. Scurgerea de devize este apreciată în momentul de față la peste 900 milioane lire sterline.

La prima întrunire a noului cabinet laburist situația economică actuală a Angliei a fost una din problemele de primă importanță discutate.

Pe treapta cea mai înaltă a podiumului campionilor : Iolanda Balaş

TOKIO

VIRTUŢILE SPORTULUI

Mai sînt trei zile pînă la închiderea Olimpiadei a XVIII-a. În timp ce ploaia de recorduri mondiale şi olimpice continuă să se abată peste stadioanele şi bazinele din capitala Japoniei, să ne oprim cîteva clipe asupra semnificaţiei acestor întreceri de o anvergură nemaiîntîlnită pînă astăzi, să descifrăm sărbătoarea spiritului uman, care — sub semnul păcii şi al prieteniei între popoare — se desfăşoară o dată cu spectaculoasa paradă a muşchilor.

Sănătate, forţă, frumuseţe

În fond, ziariştii de la Tokio repetă în aceste zile îndeletnicirea anticilor Tucidide, Pindar sau Filocrate care au slăvit performanţele atleţilor elini ? Şi oare fotoreporterii care înregistrează pe peliculă evoluţia sportivilor de azi îşi aduc aminte de „precursorii" lor Praxitele, Miron sau Policlet, ale căror opere au imortalizat frumuseţea efebilor de odinioară ? Apropierea nu este forţată. Uriaşa demonstraţie sportivă de la Tokio propune, încă o dată, omenirii întregi idealul unei lumi echilibrate, armonioase, paşnice, a cărei unitate de măsură este omul. În aceste zile, fiecare stadion japonez reprezintă locul geometric al unei umanităţi sănătoase care promovează valorile educative ale sportului : loialitatea, cavalerismul, generozitatea, prietenia. Un mare examen de frumuseţe fizică şi morală se desfăşoară, urmărit ca niciodată de ochii întregii lumi, care tinde să încoroneze pe cei mai buni dintre cei mai buni.

Este, întîi de toate, forţa şi frumuseţea trupurilor omeneşti. De cele mai multe ori, tinereţea are prioritate : iată-l pe sovieticul Jabotinski, depăşind, la haltere, pe compatriotul său, „veteranul" Vlasov ; iat-o pe tînăra noastră Mihaela Peneş, de 17 ani, obţinînd medalia de aur, la aruncarea suliţei, în faţa unor concurente cu un bogat palmares olimpic. Şi într-un caz şi în celălalt, presa străină a recurs la măgulitoare comparaţii cu eroii antichităţii : „Noul Hercule sovietic", „Amazoana romînă". În 1960, la Roma, superba alergătoare de culoare Wilma Rudolph fusese supranumită „Diana de abanos" şi „Gazela neagră". În al doilea rînd, impresionează tenacitatea şi eficacitatea efortului moral. Olimpiada de la Tokio ne oferă, încă de pe acum, multiple exemple. L-am văzut pe indianul american William Mills menţinîndu-se în pluton pe ultimele ture la 10 000 m plat, pentru a ţîşni irezistibil în sprintul final, întrecîndu-şi concurenţii, deşi participa la prima sa probă olimpică. Polonezul Egon Franke a trecut de marii favoriţi ai probei de floretă, datorită unei perfecte stăpîniri de sine care a biruit emoţia firească a examenului suprem. Iată ce spune americanul Don Schollander care, în proba de 100 m liber, l-a depăşit pe favoritul francez Gottwallès, deţinătorul recordului mondial : „Pe ultimii metri am fost mai obosit ca oricînd în viaţa mea. Dar am vrut să cîştig şi... am cîştigat. A fost convingerea cu care am început şi am sfîrşit cursa".

Întrecerile spectaculoase, victoriile strălucite sînt rezultatul unei pregătiri intense şi perseverente. Cei cîţiva centimetri, cele cîteva fracţiuni de secundă care doboară un vechi record au necesitat sute de mii de kilometri de antrenament şi luni de zile de muncă neîntreruptă. Despre australiana Dawn Fraser, cîştigătoarea medaliei de aur la 100 m liber, se susţine că a făcut ocolul Pămîntului... înotînd. Înainte de începerea Jocurilor, înotătorii americani au fost criticaţi : s-a spus că programul lor de antrenamente e un adevărat program de... muncă silnică. Rezultatul ? Ei constituie acum, fără îndoială, marea revelaţie a acestor jocuri Olimpice. Să nu uităm că surprizele oferite de tineri ca Mihaela Peneş sau Bill Mills nu infirmă deloc necesitatea pregătirii raţionale, îndelungate a atletului. Asemenea surprize au mai existat : la prima Olimpiadă, Atena 1896, discobolii greci au fost învinşi de americanul Garrett care lua atunci, pentru prima dată, un disc în mînă. Dar ce diferenţă între aruncarea spontană a lui Garrett (29,15 metri) şi recordul mondial de azi, deţinut de cehul Danek (64,55 metri) ! Tot la Atena, maratonul a fost cîştigat de păstorul grec Spyridon Louys : a fost prima şi ultima lui cursă. Dar figura reprezentativă a atletului rămîne finlandezul Paavo Nurmi care, în 1924 la Paris, a alergat în patru probe cu cronometrul în mînă, luptînd înverşunat cu fracţiunile de secundă.

De la o Olimpiadă la alta se dezvoltă şi se rafinează efortul fizic însuşi, care tinde spre stil, spre frumuseţe. Noi, care admirăm „zborul" elegant al lui Brumel peste ştacheta ridicată la 2,28 metri şi al Iolandei Balaş la 1,91 metri, am rîde probabil dacă am putea să-l vedem astăzi pe indianul Baxter (S.U.A.) : la Olimpiada de la Paris acesta a cîştigat medalia de aur sărind 1,90 cu capul înainte şi căzînd în mîini. Un adevărat plonjon în aer ! Aceleaşi raţiuni estetice, acţionînd desigur subteran, au eliminat, cu vremea, din întreceri probe „urîte" ca aruncarea pietrei de pavaj, căţărarea pe funie, lupta cu coarda etc., făcînd loc altor întreceri în care primează spectaculosul, ca de pildă saltul cu prăjina. Plonjonul realizat de germana Ingrid Engel-Krämer, care a obţinut al treilea titlu olimpic la Tokio, e un act de curaj şi un spectacol graţios şi elegant. E firesc, de altfel, ca la linia sculpturală a trupurilor să se adauge frumuseţea mişcărilor : trupul omenesc e doar un instrument superb, el trebuie „să cînte" miraculos. Neuitatul tarzan al copilăriei noastre, înotătorul Johnny Weissmüller, eroul Olimpiadelor din 1924 şi 1928, care a obţinut 5 medalii de aur şi a doborît 67 recorduri mondiale, e unul dintre cei care justifică numele dat atleţilor de către francezi : „Zei ai stadionului".

Tehnică, altă depăşire

Zeii aceştia sînt oameni. Ce este atletul dacă nu prototipul uman care, luptînd cu propria sa constituţie fizică şi morală, rezumă lupta omenirii întregi cu propriile ei condiţii şi limite ? *Citius, altius, fortius* — ziceau latinii.

Sportul este, mai întîi, o acţiune de cultură fizică, un exerciţiu dătător de sănătate. În copilăria sa, Weissmüller a fost bolnav de poliomielită ; urmînd recomandaţia medicului, el a început să practice înotul în lacul Michigan. Wilma Rudolph a stat trei ani paralizată într-un

cărucior pe rotiţe. Dar victoriile sportive propriu-zise tind să insufle victorii de ordin moral. Cea dintîi victorie e, poate, depăşirea individualismului. Francezul Michel Jazy, marele favorit al probei de 5 000 m plat, spunea: „Eu voi alerga, picioarele mele contează, ritmul meu, oboseala mea, hrana mea, odihna mea, concentrarea mea, relaxarea mea, victoria mea sau eşecul meu". La Tokio, el a trebuit să se mulţumească cu locul patru; cursa a fost cîştigată de americanul Bob Schül care, ne place să credem, a subliniat mai puţin adjectivele posesive. De fapt, performanţele nu aparţin atît atletului, cît speţei umane. Cele sportive vor fi treptat depăşite. Dar cele morale rămîn inexpugnabile. În 1896 la Atena, în cursa ciclistă, concurentul grec Koletis, care conducea detaşat, a trebuit să oprească pentru o mică reparaţie; urmăritorul său, francezul Flameng, l-a ajuns, a oprit, a coborît de pe bicicletă şi l-a aşteptat pentru a continua întrecerea pornind amîndoi deodată. E o caracteristică a luptei sportive de a nu obţine victoria cu orice preţ, ci numai respectînd principiile unui umanism generos şi leal. După terminarea Olimpiadei din 1912 de la Stockholm, în care americanul James Thorpe a cîştigat medalia de aur la pentatlon, s-a descoperit că el fusese baseball-ist profesionist cu doi ani înainte; i s-a luat medalia care revenea celui de-al doilea concurent, suedezul Hugo Wieslander; dar iată că acesta i-o trimite, pe ascuns, îndărăt, declarînd: „Nu eu am cîştigat pentatlonul. Pentru mine, Thorpe e cel mai mare atlet din lume".

Există fără îndoială un climat olimpic ; concurenţii, trimişi să apere cu cinste culorile ţărilor lor, respiră un aer „ozonat" în care concentraţia virtuţilor umane se ridică la maximum, depăşind interesele personale, deosebirile de grai şi culoare. Nimeni nu a fost mirat auzind că, acum cîteva zile la Tokio, deşi ocupat cu masajul săritorului John Thomas, antrenorul american Bill Robertson şi-a întrerupt lucrul pentru a-l bandaja pe sovieticul Kuznetov, săritor cu prăjina, care se rănise la un picior.

Răgazul sacru al păcii

Organizatorii Olimpiadei de la Angers (Belgia) din 1920, care au introdus „ritul" jurămîntului olimpic şi lansarea de porumbei la festivitatea de deschidere a jocurilor, au ilustrat prin aceasta cea mai înaltă şi mai veche semnificaţie a întrecerilor: instaurarea unui răgaz de pace şi prietenie între popoare. Cu şapte secole î.e.n., oracolul de la Delfi recomandase tuturor elinilor: „Grecia să înceteze luptele intestine şi să aducă sacrificii Jocurilor Olimpice". Pe vremea aceea, mica Eladă era însîngerată de nenumărate lupte fratricide între cetăţile sale. Durata olimpică a introdus, încă de atunci, răgazul sacru al păcii. „O Olimpiadă poate să nu fie celebrată: cifra ei rămîne". Dar asemenea cifre sînt goale şi moarte: lor nu li se adaugă nici numărul recordurilor doborîte, nici numărul şi numele învingătorilor, nici uralele entuziaste ale miilor de spectatori care i-au ovaţionat. Olimpiadele a VI-a (1916), a XII-a (1940) şi a XIII-a (1944) au presărat doar repere funeste şi victime omeneşti pe marele stadion al Pămîntului.

În plin război rece, spiritul olimpic pasnic a înregistrat prima sa victorie în 1952, la Helsinki, o dată cu apariţia în arena sportului mondial a atleţilor sovietici. Patru ani mai tîrziu, la Melbourne, el obţine o nouă victorie, încă modestă, care avea să fie consolidată în 1960 la Roma: cele două Germanii prezintă o echipă unită, sub drapelul olimpic cu cele cinci cercuri, avînd ca imn „Oda bucuriei" din Simfonia a 9-a de Beethoven.

„O pace viguroasă şi bine gîndită, convenind unei epoci sportive, ambiţioase şi voluntare". Aceste cuvinte ale lui Pierre de Coubertin sînt fără îndoială semnul sub care se desfăşoară Jocurile Olimpice de la Tokio. Cînd, în ultima zi a întrecerilor, cîştigătorul probei de maraton (42,263 km) va apărea pe pista stadionului, el va repeta apariţia soldatului elin Phillipides care, înainte de a cădea mort, a adus vestea bună de la Marathon: Victorie!

S-ar putea ca actuala ediţie, a XVIII-a, a Jocurilor Olimpice de la Tokio să poarte cîndva denumirea de „prima olimpiadă cosmică": este pentru prima dată cînd un corp ceresc — satelitul „staţionar" Syncom-3 — ia parte activă la întreceri, ca un Apollo care răsfrînge în scutul său figurile epuizate dar surîzătoare ale atleţilor. Pentru a-şi merita pe deplin acest nume, răgazul sacru al Jocurilor Olimpice va trebui să se transforme într-o pace fără sfîrşit.

Corespondenţă specială de Ştefan POPA

Vehicul pentru Lună. — În S.U.A. se experimentează un automobil cu roţi independente, care poate circula pe un teren moale şi accidentat

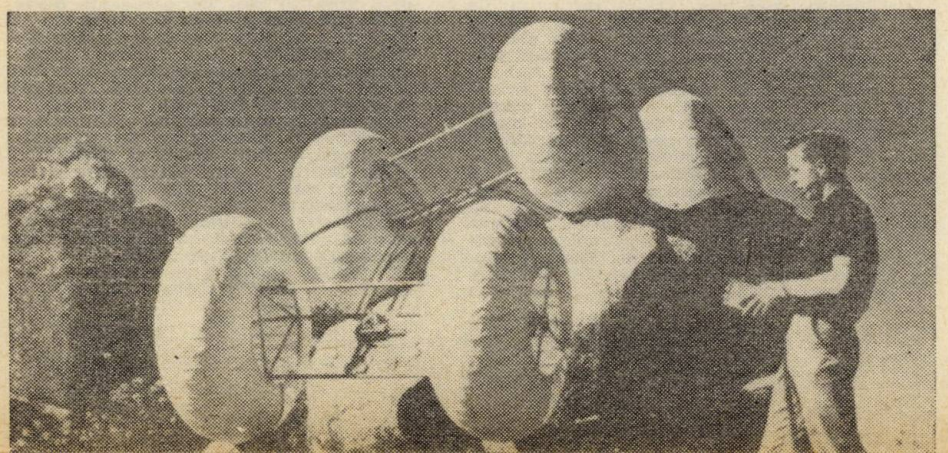

REFLECTOR

„Expediţia căutătorilor de baze"

Vastul spaţiu dintre Mediterana şi Extremul Orient încadrează o parte a Africii Orientale, Peninsula Arabică, India şi Ceylonul, Birmania şi Malaezia. Pînă de curînd, în acest spaţiu dispozitivul strategic occidental se sprijinea pe bazele militare — aeriene şi navale — britanice amplasate în Aden şi insula Gan din Arhipelagul Maldivelor. Iată însă că pe întinsul Oceanului Indian a apărut în ultimul timp o expediţie de un tip special: „expediţia căutătorilor de baze" formată dintr-un vas de război avînd la bord un grup de ofiţeri americani care potrivit informaţiilor furnizate de presa americană şi engleză caută de zor „insule nelocuite". Washington Post adăuga că această expediţie a fost pregătită „în cel mai mare secret" şi cu „tot

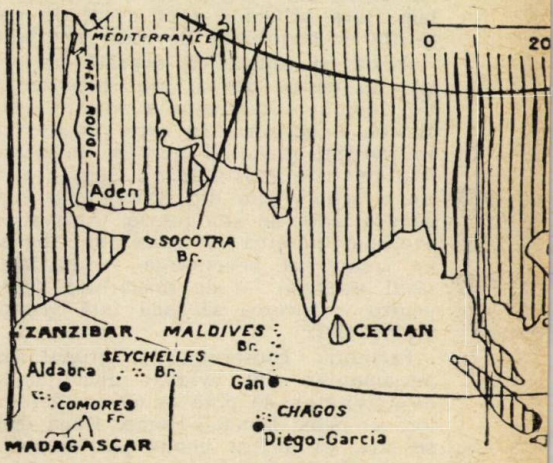

felul de măsuri de precauţie". Rostul căutătorilor trebuie explicat prin discuţiile confidenţiale purtate încă acum cîteva luni între Washington şi Londra în scopul de a „umple golul militar" care există în prezent potrivit concepţiei strategice occidentale în această parte a lumii. Adenul, devenit nesigur datorită avîntului mişcării de eliberare ce a cuprins Peninsula Arabică, iar baza de la Gan considerată insuficientă, au determinat activizarea solicitărilor experţilor militari. De pe acum, instalaţiile destinate R.A.F. (Royal Air Force) vor fi construite „în dublu" pe insula Socotra în largul apelor Somaliei. În urma discuţiilor amintite, alegerea statelor majore s-a fixat asupra insulelor Aldabra şi Diego Garcia. Acum preparativele pentru instalarea unor puternice baze pe aceste insule sînt destul de avansate. Aldabra, situată în apropierea insulelor Comore, depinde administrativ de Arhipelagul Seychelles, fiind cea mai mică din cele 92 de insule ce însumează o suprafaţă de aproape 280 de kilometri pătraţi. Datorită terenului său stîncos, insula a fost părăsită de localnici, care împrăştiaţi pe celelalte insule ale Arhipelagului, cultivă trestie de zahăr, arbori de vanilie şi copra. În planurile militare ale cercurilor occidentale, Aldabra este destinată „supravegherii Africii orientale". Diego Garcia este şi ea o insulă nelocuită şi face parte din Arhipelagul Chagos, fiind administrată de guvernatorul insulei Mauriciu. Situată exact la jumătatea drumului între Africa şi Indonezia, insula Diego Garcia va servi drept bază de plecare pentru aviaţia americană.

Intensificarea preparativelor pentru sporirea numărului bazelor militare în Oceanul Indian, conferă o stringentă actualitate propunerii premierului ceylonez la recenta conferinţă a ţărilor neangajate, privitoare la crearea unei zone denuclearizate care să cuprindă pe lîngă continentul african şi regiunea Oceanului Indian.

Scrisoare din Londra

PERSPECTIVELE NOULUI GUVERN

Partidul laburist a cîştigat alegerile din Anglia cu o majoritate de patru mandate faţă de totalul locurilor deţinute de conservatori şi liberali şi, ca urmare, a format guvernul. Speakerul (preşedintele Camerei Comunelor) şi adjunctul său au făcut cunoscut că sînt dispuşi să deţină în continuare în noul parlament aceste funcţii dacă vor fi aleşi de colegii lor. Partidul laburist nu a ridicat obiecţii în această chestiune, întrucît amîndoi au condus lucrările trecutei Camere cu competenţă şi nepărtinire. Ei fac parte din partidul conservator, astfel încît partidul laburist va dispune, prin scăderea voturilor celor doi — potrivit tradiţiei parlamentare britanice, fără drept de vot — de o majoritate de şase mandate.

Există şi indicii că această majoritate ar putea deveni mai importantă. Un deputat conservator a adresat d-lui Wilson o scrisoare în care promite că va sprijini guvernul laburist în acţiunile pe care acesta le va adopta pentru a scoate ţara din dificultăţile economice care se conturează. Alţii şi-au exprimat părerea că guvernul laburist va trebui să beneficieze — în interesul naţional — de posibilităţi reale pentru a încerca să facă faţă necesităţilor ţării.

Partidul conservator şi grupul său parlamentar sînt evident nemulţumite de activitatea de pînă acum a liderului lor, sir Alec Douglas-Home. După cum se ştie, el a fost impus partidului în funcţia de lider de către un grup aristocratic, prin folosirea unor mijloace care l-au făcut pe un ziarist conservator să observe cu amărăciune că membrii partidului au încetat să mai fie gentlemeni, fără să devină democraţi. Se aşteaptă de altfel ca Douglas-Home să se retragă în curînd din funcţia sa de lider al partidului conservator. Va urma probabil o nouă luptă între pretendenţii rivali la această funcţie.

Cei nouă deputaţi liberali se află într-o dilemă: dacă ar continua să voteze cu perseverenţă, împreună cu conservatorii, împotriva măsurilor progresiste propuse de laburişti, sprijinul de care s-au bucurat acum în ţară — sprijin acordat mai ales de alegătorii care au acceptat cu oarecare naivitate pretenţia liberalilor că ar fi un partid progresist radical — se va îndrepta într-o măsură tot mai mare, de acum încolo, către laburişti. Pe de altă parte, dacă ar vota în mod consecvent alături de laburişti, liberalii ar demonstra ei înşişi că nu mai au nici o raţiune de a exista. De aceea, după toate probabilităţile, ei vor vota în unele probleme împotriva laburiştilor, în altele împreună cu ei şi de cele mai multe ori se vor abţine. Judecînd de altfel după exemplele din trecut, liberalii s-ar putea găsi în situaţia să se scindeze, votînd uneori cu ambele tabere.

Cabinetul laburist şi miniştrii săi care nu intră în cabinetul restrîns alcătuiesc o echipă puternică şi hotărîtă. Din cabinet fac parte trei fruntaşi ai aripii de stînga — Frank Cousins, secretarul general al Sindicatului muncitorilor din transporturi şi muncitorilor necalificaţi, cel mai important sindicat britanic care numără peste 1 300 000 de membri, Barbara Castle şi Anthony Greenwood. În general aripa de stînga a grupului parlamentar laburist a fost mult întărită prin intrarea în parlament a unui mare număr de deputaţi tineri şi activi, care au cîştigat de la partidul conservator mandate aşa-zis marginale şi semimarginale.

Aceasta explică de ce deputaţii laburişti, care nu-şi fac iluzia că ritmul activităţii parlamentare va fi deosebit de viu şi ştiu totodată că vor fi obligaţi să participe cu regularitate la şedinţele Camerei (această îndatorire le este impusă de majoritatea redusă a partidului lor), sînt convinşi că Harold Wilson va reuşi în sarcina pe care şi-a asumat-o de a traduce în viaţă întregul program al partidului său.

În primul rînd figurează măsurile de necesitate urgentă: combaterea deficitului crescînd al balanţei de plăţi şi stăvilirea creşterii preţurilor. În această privinţă partidul laburist va acţiona în conformitate cu politica sa tradiţională de dezvoltare a producţiei şi de sporire a exporturilor. Deputaţii liberali vor constata că le este greu să se opună unor asemenea măsuri şi chiar şi cei conservatori se vor convinge probabil că este necesar să adopte o atitudine precaută, întrucît este cert că majoritatea populaţiei doreşte acţiuni practice în aceste probleme.

Partidul laburist s-a angajat să acorde prioritate adoptării în parlament a unei legi a veniturilor minime. După adoptarea unui asemenea text, toate persoanele care beneficiază de pensii de stat (pensii de bătrîneţe, pensii de succesiune, pensii pentru incapacitate de muncă, pensii de război), vor primi pensii suplimentare pentru ca veniturile lor să se ridice la nivelurile minime specificate prin lege. Atît conservatorii cît şi liberalii vor constata că le va fi cît se poate de greu să se opună unei asemenea legi.

În acelaşi timp, sau în orice caz imediat după aceasta, partidul laburist este angajat prin promisiunile sale să obţină trecerea prin parlament a două măsuri importante, cărora li se opun atît conservatorii cît şi liberalii. Este vorba de naţionalizarea industriei siderurgice şi de comisia pentru problemele terenurilor de construcţii urbane. Ambele legi vor isca fără îndoială dezbateri aprinse în Cameră şi vor fi necesare adevărate bătălii pas cu pas în comisiile parlamentare, şedinţe de nopţi întregi în Cameră etc. Dar chiar şi în aceste două probleme, şi mai ales în cea din urmă, iniţiată pentru a pune capăt scandalului flagrant generat de specula cu terenurile de locuinţe, partidul liberal va trebui să reflecteze serios înainte de a vota împreună cu conservatorii împotriva laburiştilor.

S-ar putea ca, după obţinerea victoriei dorite în privinţa legilor de primă urgenţă, laburiştii să constate că pot progresa relativ uşor în aplicarea programului lor amplu şi ambiţios de reforme sociale şi reforme în domeniul învăţămîntului, în măsurile prevăzute pentru integrarea tuturor formelor de transport într-un sistem de stat unic, în iniţiativele pentru planificarea şi modernizarea sistemului economic.

Pe planul politicii externe, problemele imediate sînt cele ridicate de insistenţa Statelor Unite pentru constituirea forţelor nucleare multilaterale şi de situaţia internaţională în lumina ultimelor evenimente. Partidul laburist s-a angajat să se opună creării acestor forţe nucleare multilaterale în care ar urma să intre în mod necesar Germania occidentală. Opoziţia laburiştilor este împărtăşită şi de unii dintre aliaţii Angliei din cadrul Pactului Nord-Atlantic, de exemplu de Olanda, Danemarca, Belgia. Preşedintele Franţei, de Gaulle, nu doreşte nici el să aibă de-a face cu acest proiect. Guvernul de centru-

HAROLD WILSON

Un profil al lui Harold Wilson, noul prim-ministru al Marii Britanii, a fost publicat în numărul 16 al revistei noastre. Pentru a completa datele privind personalitatea noului premier, reproducem cîteva fragmente dintr-un articol apărut imediat după alegerile parlamentare din Anglia în ziarul Le Monde, sub semnătura lui Alain Jacob.

„Dl Wilson este atît un om de stat cît şi un om de partid. După cel de-al doilea război mondial, viaţa sa a fost legată direct de partidul laburist. În cariera sa lineară, în permanentă ascensiune, începînd cu perioada de studii pînă la Whitehall, hotărîrea lui Harold Wilson de a demisiona în 1951 din cabinetul Attlee marchează debutul unei lungi epoci în care atitudinea sa faţă de conducătorii partidului laburist va părea deseori schimbătoare. Cîteva date: în 1951 Wilson îl părăseşte pe Attlee ca şi Aneurin Bevan, fiind în dezacord cu primul ministru în problema măririi cheltuielilor militare (...). În 1955 el îl susţine pe Hugh Gaitskell cînd acesta încearcă să-i succeadă lui Clement Attlee dar se opune noului lider în 1960 în legătură cu politica nucleară a partidului (...). În ciuda eforturilor depuse de aripa de dreapta a partidului laburist pentru a-i bara calea, în primăvara anului 1963 H. Wilson devine lider al partidului laburist... Considerat în ajunul numirii sale în fruntea partidului laburist ca un reprezentant al aripii de stînga laburiste, el s-a găsit efectiv legat prin trecutul său de partizanii dezarmării nucleare unilaterale, după ce se opusese revizuirii clauzei a 4-a din statutul partidului care citează printre obiectivele sale proprietatea colectivă asupra mijloacelor de producţie. Dar alţi membri ai aceleiaşi aripi de stînga au făcut următoarea reflecţie: „Wilson face o politică de dreapta cu un vocabular de stînga. În felul acesta el reuşeşte să obţină luarea de hotărîri pe care Gaitskell nici nu le-ar fi putut visa".

Interpretarea cea mai apropiată de adevăr este fără îndoială că H. Wilson este în primul rînd un om politic cu o mare independenţă de spirit...

O tradiţie radicală, un amestec de puritanism şi socialism liberal foarte puţin

stînga al Italici a căutat pînă acum să cîştige timp, aşteptînd constituirea unui guvern laburist în Anglia pentru a i se putea alătura împotriva propunerii americane, care nu a fost adoptată cu entuziasm decît de guvernul de la Bonn. Primul ministru Wilson împărtăşeşte în această privinţă vederile opiniei publice engleze şi este pe deplin conştient de faptul că se situează pe un teren sigur — cu atît mai mult cu cît chiar şi conservatorii sînt scindaţi în problema forţelor multilaterale şi doar liberalii s-au pronunţat în favoarea proiectului.

În legătură cu politica pe care guvernul laburist intenţionează să o aplice în cadrul alianţei atlantice, el va fi angajat de programul şi declaraţiile conducătorilor săi să adopte o nouă atitudine şi faţă de aşa-numitul „mijloc de descurajare nucleară independent britanic". Observatorii sînt de acord că guvernul Wilson nu va abandona imediat această armă — pe care s-a obligat să o părăsească cu timpul — dar că în orice caz va căuta să obţină o mai strînsă colaborare între partenerii atlantici, tocmai pentru a împiedica diseminarea armelor nucleare. În orice caz, după cum se sublinia la Londra, alianţa cu Statele Unite va continua să constituie ca şi în trecut o cheie de boltă a politicii externe a guvernului laburist, însă în acelaşi timp guvernul de la Londra va încerca să aducă o contribuţie concretă la coexistenţă şi destindere.

Actualul prim ministru s-a angajat prin numeroasele declaraţii în acest sens făcute pe vremea cînd se afla în opoziţie să iniţieze acţiuni eficiente pentru îmbunătăţirea atmosferei internaţionale. El a arătat că este în favoarea unor întîlniri la nivel înalt pentru discutarea principalelor probleme ale relaţiilor Est-Vest. Planul de dezarmare propus de Harold Wilson, sprijinul pe care a anunţat cu diverse prilejuri că-l va acorda propunerilor de creare a unor zone denuclearizate şi altor măsuri parţiale de dezarmare, precum şi interesul său pentru normalizarea relaţiilor politice, economice şi de altă natură cu toate ţările, sînt indicii promiţătoare. Opinia publică engleză consideră că îndeplinirea acestor promisiuni ar reprezenta totodată o contribuţie la întărirea poziţiei internaţionale a Marii Britanii.

Konni ZILLIACUS
membru al Camerei Comunelor

Londra, 19 octombrie

---

doctrinar care-l face să se îndoiască de existenţa luptei de clasă în Marea Britanie şi care îl determină să propună lumii industriei şi a finanţelor relaţii de partnership pentru dezvoltarea economiei naţionale, propunere care, după spusele unora, a dus deja la o serie de întrevederi fructuoase cu reprezentanţi autentici ai City-ului...

Evoluţia regimului britanic merge de mai multe decenii în sensul unei creşteri a puterii executive faţă de cea legislativă. Ne putem aştepta ca această mişcare să se accentueze sensibil sub autoritatea noului prim-ministru. Cu toate că el însuşi a afirmat într-o zi că Anglia „merge spre un sistem mai prezidenţial", Westminsterul va mai păstra încă pentru mult timp prerogativele sale cele mai tradiţionale. Îndeosebi, Harold Wilson a anunţat în mod clar intenţia sa de a întări considerabil serviciile preşedinţiei şi de a conduce personal, din ziua în care va prelua conducerea, politica întregului cabinet şi a fiecăruia din departamentele lui. În legătură cu aceasta el se referă adesea la exemplul echipelor care îl înconjurau pe preşedintele Kennedy şi la metodele de sondaj încurajate de acesta din urmă".

A 20-a aniversare a eliberării Belgradului

La 20 octombrie s-au împlinit 20 de ani de la eliberarea Belgradului de sub ocupaţia fascistă de către unităţile armatei populare de eliberare naţională iugoslavă şi ale armatei sovietice.

În timpul ocupaţiei naziste Belgradul a suferit pierderi şi distrugeri uriaşe. În lagărul de concentrare de lîngă Belgrad au fost executaţi circa 80 000 de cetăţeni iugoslavi. Oraşul alb — Belgradul — era distrus pe jumătate.

După eliberare, Belgradul a devenit principalul centru administrativ, politic, economic şi cultural al R.S.F. Iugoslavia. Oraşul a fost reconstruit, devenind mult mai frumos decît era înaintea ocupaţiei. S-au construit zeci de întreprinderi noi, şcoli, teatre, cinematografe, parcuri şi grădini. Producţia industrială globală a oraşului a sporit de aproape 10 ori faţă de perioada antebelică. Populaţia a crescut de la 270 000, cît era în momentul eliberării, la aproximativ 900 000. Pe malurile Savei şi Dunării s-au construit cartiere întregi noi. În noile blocuri din beton şi sticlă de pe malul stîng al Savei s-au mutat în ultimii ani peste 70 000 de belgrădeni.

Aniversarea eliberării Belgradului a prilejuit diferite manifestări: adunări festive, expoziţii, spectacole cultural-artistice, decorarea participanţilor la luptele pentru eliberarea oraşului, depunerea de coroane la monumentele luptătorilor căzuţi.

Două imagini din Belgrad — prima, din zilele eliberării; a doua, după 20 de ani

Jacques CHABAN-DELMAS

preşedintele Adunării Naţionale franceze

despre

■ Sesiunea de toamnă a Parlamentului
■ Franţa şi unificarea politică a Europei occidentale
■ Relaţiile franco-romîne

Începînd din 2 octombrie, Adunarea Naţională franceză dezbate în şedinţe zilnice bugetul pe anul 1965. În răstimpul dintre două reuniuni, răspunzînd solicitării revistei noastre, în cabinetul prezidenţial de la Palais Bourbon, dl Jacques Chaban-Delmas ne-a vorbit despre cîteva din problemele sesiunii şi alte chestiuni actuale ale Franţei.

Examinarea bugetului şi a planului economic

Mai întîi preşedintele Adunării Naţionale franceze ne-a furnizat cîteva date asupra metodelor de lucru şi calendarului sesiunii.

Examinarea bugetului începe în comisiile Adunării şi continuă în şedinţe plenare care se succed zilnic, uneori şi noaptea. Sesiunea bugetară, cum este denumită în general dezbaterea actuală, durează pînă la 10 noiembrie cînd, votat de Adunare, proiectul de buget este trimis Senatului. Acolo va fi discutat timp de trei săptămîni, după care Adunarea Naţională va relua examinarea acelor capitole asupra cărora au apărut litigii, în aşa fel încît pînă la 15 decembrie discuţia să se încheie. Cuvîntul hotărîtor aparţine Adunării Naţionale.

Considerăm că definitivarea bugetului, act parlamentar prin excelenţă, va pune la dispoziţia guvernului mijloacele financiare necesare sau va înlătura unele prevederi considerate inutile.

Pentru Adunarea Naţională, **precizează preşedintele J. Chaban-Delmas,** sesiunea de toamnă este o perioadă de muncă intensă, timpul rezervat examinării legii bugetare fiind relativ scurt, limitat şi de discutarea unui proiect de lege asupra modificării codului pensiilor şi mai ales de dezbaterea, în intervalul trimiterii bugetului la Senat, a liniilor directoare a celui de-al 5-lea plan economic al Franţei.

În legătură cu această a doua problemă importantă pe ordinea de zi a sesiunii parlamentare, J. Chaban-Delmas subliniază că este pentru prima oară că Parlamentul este sesizat şi solicitat să-şi dea avizul asupra prevederilor planului economic de dezvoltare a industriei şi agriculturii Franţei, a ritmului de creştere economică, a distribuirii echilibrate a forţelor de muncă etc. Credem, **încheie preşedintele Adunării,** că îndelunga experienţă parlamentară şi organizarea minuţioasă a dezbaterii ne vor permite să realizăm calendarul.

Proiecte şi dificultăţi în calea unificării politice „europene"

În legătură cu această problemă, Jacques Chaban-Delmas, după ce aminteşte eforturile din 1958 ale Franţei de lichidare a dificultăţilor economice, eforturi care au permis participarea deplină la mecanismele Pieţei comune, **spune în continuare:** Astăzi Franţa consideră că pentru accelerarea aplicării prevederilor tratatului de la Roma **(prin care s-a constituit Piaţa comună — n.n.)** sînt necesare contribuţiile tuturor partenerilor, inclusiv în domeniul agriculturii, unde situaţia actuală reclamă acţiuni energice şi fără amînare.

Cît priveşte problema mai complexă a aşa-numitei Europe politice occidentale, se ştie că aici există numeroase discuţii, chiar divergenţe, deşi, după părerea mea, unele au un caracter mai ales teoretic. Astfel, există pe de o parte ideea că soluţia ar consta în alegerea pe baza sufragiului universal a unui parlament supranaţional, un fel de organ peste capul guvernelor statelor. Pe de altă parte există însă ideea, mai realistă, că soluţia trebuie să înceapă cu începutul cu ceea ce este deocamdată posibil, adică să se aibă în vedere o politică generală comună, bazată pe interese economice comune şi organizată pe baza unor consultări în cadrul unui organism corespunzător.

Punctele de vedere sînt încă depărtate şi un exemplu îl constituie problema raporturilor Angliei cu Piaţa comună. În acest caz avem de-a face cu susţinerea unor condiţii care ar face imposibilă însăşi existenţa Pieţei comune, întrucît se pretinde, — cu justificare din punct de vedere englez, dar nu şi al celorlalţi parteneri —, menţinerea unor aranjamente existente în cadrul Commonwealth-ului, aranjamente incompatibile cu cele prevăzute de tratatul de la Roma. Oricum, în cazul Angliei, poarta rămîne deschisă pentru discuţii. Acelaşi lucru se poate spune şi pentru ţările scandinave.

Eu însă, ca european convins, **încheie dl Chaban-Delmas,** aş saluta cu interes o evoluţie generală către o Europă fără discriminări, cu adevărat completă, unitară.

S-a născut la Paris la 7 martie 1915. În 1937 obţine diploma în drept şi ştiinţe politice. În 1939 absolvă şcoala militară din Saint-Cyr. În 1943 face parte din delegaţia militară a guvernului francez de la Londra şi este numit general de brigadă în 1944. La 24 august 1944 se alătură comandamentului generalului Leclerc cu care intră în Paris.

După eliberarea Franţei, Jacques Chaban-Delmas capătă importante responsabilităţi în administraţie, fiind: secretar general în Ministerul Informaţiilor (1945); deputat de Gironda (1946); primar al oraşului Bordeaux (1947); ministru al lucrărilor publice (1954—1955); ministru de stat (1956—1957); ministru al apărării naţionale (1957—1958).

Din decembrie 1958 este preşedintele Adunării Naţionale franceze.

Relaţii Est-Vest şi franco-romîne

Dezvoltarea multilaterală a relaţiilor Est-Vest este un fenomen îmbucurător care nu poate decît să contribuie la evitarea riscului de război, **subliniază preşedintele Adunării Naţionale franceze.** Mai buna cunoaştere reciprocă, dezvoltarea schimburilor culturale şi economice vor duce la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi spirituale ale oamenilor de pretutindeni.

Desigur guvernele au în această privinţă principala răspundere. Nu putem subaprecia însă rolul parlamentelor, reprezentante ale popoarelor, în apropierea dintre naţiuni şi cunoaşterea valorilor unora şi altora. Tot ce poate ajuta la aceasta trebuie salutat şi încurajat.

Noi, francezii, considerăm vizita recentă a delegaţiei parlamentare romîne ca extrem de importantă pentru relaţiile între ţările noastre. Personal am primit cu recunoştinţă invitaţia domnului preşedinte Ştefan Voitec de a vizita Romînia.

Sîntem interesaţi şi doritori de a dezvolta relaţii multilaterale cu Romînia, faţă de care avem sentimente deosebit de calde. Inima Franţei bate alături de ţara dv. şi privim cu multă simpatie orice nouă dezvoltare a relaţiilor între popoarele şi ţările noastre.

C. RĂDUCANU

Paris, octombrie 1964

WILLEM H. WELLING

directorul Departamentului învățămîntului superior din cadrul U.N.E.S.C.O.

Rolul activ al Romîniei la U.N.E.S.C.O.

Sărbătorirea Centenarului Universității din București a reunit în Capitală în afară de cele 61 de delegații ale universităților din lumea întreagă, și personalități marcante din partea unor organizații internaționale, între care dl Willem H. Welling, directorul Departamentului învățămîntului superior din cadrul U.N.E.S.C.O. Exprimîndu-și satisfacția pentru atmosfera de prietenie și colaborare internațională în care a fost sărbătorită universitatea bucureșteană și pentru modul perfect în care țelurile acesteia se armonizează cu scopurile majore ce stau în fața U.N.E.S.C.O., dl Willem H. Welling a ținut să sublinieze la începutul interviului rolul activ al Romîniei la U.N.E.S.C.O.

— Felicitările adresate R. P. Romîne de către Moussa Keita, președintele Conferinței internaționale organizate în acest an de U.N.E.S.C.O. la Grenoble, exprimă elocvent aprecierile înalte ce se dau eforturilor depuse de Romînia pentru rezolvarea unor importante probleme în legătură cu tineretul. Conferința internațională de la Grenoble, organizată din inițiativa Romîniei, ca și Asociația internațională de studii sud-est europene, precum și prima consfătuire a comisiilor naționale U.N.E.S.C.O. din țările balcanice, ținută anul acesta la București, dovedesc preocupările dv. pentru soluționarea celor mai importante probleme ce stau în fața Organizației Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură.

În continuare, dl Willem H. Welling evocă personalitatea și activitatea neobosită dusă la U.N.E.S.C.O. de Tudor Vianu — pe care domnia sa l-a cunoscut îndeaproape — precum și de Mihai Ralea. Fără îndoială, ne spune dl Welling, problema accesului în învățămîntul superior este dintre cele mai importante. Dacă în momentul de față în cele 4 000 de universități, cîte sînt în lume, frecventează cursurile un număr de aproximativ 11 milioane de studenți, aceasta reprezintă un progres substanțial față de anii trecuți, însă nu și suficient. Mai sînt încă state în care nu sînt universități (și această situație este mai accentuată în Africa), sau state în fața cărora problema înființării ori dezvoltării universităților existente este de cea mai mare importanță în legătură cu formarea de cadre tehnice necesare economiei lor. În statele în curs de dezvoltare universitățile trebuie să aibă un rol deosebit de important iar aceasta constituie o altă problemă studiată cu atenție la U.N.E.S.C.O. Cooperarea internațională între universități — altă problemă importantă ce stă în fața U.N.E.S.C.O. — se interferează cu cele amintite și urmărește realizarea schimburilor de experiență cultural-științifică în scopul pregătirii cît mai temeinice a studenților.

Departamentul învățămîntului superior din cadrul acestei organizații are intenția să convoace un mare număr de experți pentru a studia rolul universității în dezvoltarea națională a țărilor din America Latină. Pe de altă parte se urmărește reorganizarea pe baze moderne a învățămîntului superior chiar în țările dezvoltate. O problemă care suscită atenția și colaborarea unor grupări foarte largi de specialiști și experți din toate organizațiile universitare — spune Willem H. Welling — este aceea a echivalenței gradelor de diplomă. Aceasta are o mare importanță dacă ne gîndim la faptul că 250 000 de studenți își fac studiile în alte țări. Deși se lucrează de multă vreme în acest sens, nu s-a ajuns încă la o soluție definitivă care să stabilească echivalențe de studii, din cauza programelor universitare diferite.

Mohamed el FASSI

rectorul Universității din Rabat (Maroc)

Asociația Universităților Africane

— Înainte de a-și cuceri independența — **a spus dl Mohamed el Fassi** — legăturile între statele africane erau inexistente. De legături între universitățile africane nici nu putea fi vorba. A apărut, așadar, de la început ca un imperativ necesitatea creării de noi universități în țările unde acestea nu existau și, pe de altă parte, a realizării legăturilor între universitățile de limbă arabă, engleză și franceză. În unele țări au luat ființă, cu fonduri speciale de la U.N.E.S.C.O., institute de învățămînt superior, cum sînt cele de studii sociologice, politice și de arabizare din Maroc. În 1961, a luat ființă „Asociația universităților africane de limbă franceză" (A.U.P.E.L.F.) în care intrau multe facultăți din Madagascar, Algeria, Maroc etc., fără a cuprinde însă și pe cele engleze și arabe. În septembrie 1963, la Khartum, capitala Sudanului, a avut loc o consfătuire la care, alături de universitățile reprezentate în A.U.P.E.L.F., au participat și cele de limbă arabă și engleză. Consfătuirea a studiat posibilitatea realizării unor legături științifice și culturale multilaterale între toate universitățile africane, stabilindu-se, în vederea centralizării acestora în Asociația internațională a universităților, un comitet cu sediul la Paris, alcătuit din 10 persoane.

În continuare, dl Mohamed el Fassi, care a fost președintele comitetului celor zece, a subliniat că într-un timp record, de 6—7 luni, datorită schimburilor de referate între universități, a fost posibilă elucidarea principalelor probleme ce stăteau în fața Comitetului de la Paris, astfel că în iulie 1963, la Addis Abeba, a fost prezentat proiectul de statut. Conferința pentru fundarea Asociației Universităților Africane, la care au participat toți rectorii acestora a constituit un eveniment de cea mai mare însemnătate în vederea definitivării statutului care se va face în 1965.

Costin NASTAC

Dl Mohamed el Fassi, rectorul Universității din Rabat, este una din figurile proeminente ale Africii în lupta pentru independența tuturor popoarelor acestui continent pentru înființarea de instituții de învățămînt și cultură, pentru alfabetizare, pentru formarea de cadre tehnice și de cultură necesare eliberării definitive de vestigiile colonialismului. Lider al partidului Istiqlal, ministru al educației naționale în primul guvern marocan după dobîndirea independenței în 1955, iar apoi, ministru al tineretului și sporturilor, Mohamed el Fassi a fondat numeroase colegii, licee, centre și institute de învățămînt superior, iar în 1957, Universitatea Mohamed al V-lea de la Rabat. Președinte al Adunării din Accra, membru al Academiilor arabe din Cairo și Bagdad, președinte al Comisiei de program și de relații externe și membru al Consiliului executiv al U.N.E.S.C.O., reprezentant al Marocului la Consiliul de Securitate, Mohamed el Fassi este cunoscut ca un luptător activ pentru realizarea de legături trainice între universitățile și popoarele africane.

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A AUSTRIEI

Pentru a noua oară, Austria se pregătește să celebreze, la 26 octombrie, adoptarea de către Consiliul național (camera inferioară a Parlamentului austriac) a legii privind neutralitatea permanentă a Austriei. Acest act dădea Austriei un nou statut internațional și inaugura o pagină nouă în istoria frămîntată a țării, căpătînd astfel o semnificație care, după cum o confirmă, de altfel, evoluția evenimentelor, justifică pe deplin alegerea datei de 26 octombrie ca sărbătoare națională a Austriei.

Încă din decembrie 1941 între Uniunea Sovietică și Marea Britanie s-a realizat o înțelegere cu privire la necesitatea de a restabili Austria ca stat independent. Dar primul document oficial aliat în această privință îl constituie declarația din 30 octombrie 1943 a guvernelor U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii, la care s-a alăturat ulterior și Comitetul francez de eliberare națională, condus de generalul de Gaulle.

În această declarație se spune printre altele: „Guvernele Uniunii Sovietice, S.U.A. și Angliei cad de acord că Austria, prima țară independentă victimă a agresiunii hitleriste, trebuie să fie eliberată de sub dominația germană... Cele trei guverne consideră anexiunea impusă Austriei de către Germania, la 13 martie 1938, ca nulă și neavenită... Cele trei guverne declară că dorința lor este restabilirea unei Austrii libere și independente".

După eliberarea Austriei, în aplicarea prevederilor acestei declarații, ulterior explicitate prin hotărîrile Conferinței de la Potsdam, a fost constituit un guvern reprezentativ care a organizat alegeri la 25 noiembrie 1945, statul austriac refăcîndu-și astfel instituțiile sale interne.

Pe baza hotărîrilor de la Potsdam aliații renunță la reparații din partea Austriei. Mai rămînea o problemă importantă nesoluționată: încheierea Tratatului de Stat care să reglementeze statutul internațional al țării și să permită lichidarea regimului de ocupație. Rezolvarea acestei probleme s-a dovedit însă o sarcină complicată.

Vedere aeriană a clădirii Parlamentului din Viena

Abia în 1954—1955 cînd, în urma eforturilor perseverente ale forțelor păcii s-a conturat un început de destindere în viața internațională, cînd sub presiunea evoluției evenimentelor, inconsistența și nocivitatea politicii de forță a devenit tot mai evidentă, s-au creat condiții favorabile pentru încheierea Tratatului de Stat cu Austria.

Inițiativa guvernului sovietic din februarie 1955 — de a se declara de acord cu retragerea trupelor de ocupație, dacă se va putea realiza un acord care să prevină un nou Anschluss, și dacă Austria se va angaja să nu participe la nici o coaliție militară — a putut servi, în aceste condiții, pentru realizarea unui acord.

Trebuie remarcat în această ordine de idei, aportul principalelor forțe politice austriece care s-au împotrivit tendințelor de a transforma Austria, din nou, într-un pion în jocul de interese al politicii de forță și care au elaborat conceptul de neutralitate, ca principiu de bază al orientării Austriei postbelice.

După propunerile sovietice din februarie 1955, au urmat tratative directe sovieto-austriece ale căror rezultate au fost concretizate în memorandumul de la Moscova din 15 aprilie 1955. Principalele prevederi ale acestui memorandum consfințeau acordul dintre guvernul sovietic și austriac cu privire la conținutul neutralității austriece. Marile puteri occidentale s-au raliat înțelegerii realizate la Moscova și la 15 mai 1955, în marea sală de marmură a palatului Belvedere din Viena, a fost semnat Tratatul de Stat.

Tratatul de Stat consacră formal independența Austriei. O prevedere importantă în acest sens este cuprinsă în articolul 4 care obligă Austria să nu încheie nici o alianță economică sau politică cu Germania sau să ia astfel de măsuri care, direct sau indirect, ar putea prejudicia independența politică sau economică a Austriei. În celelalte prevederi ale sale, Tratatul stabilește granițele Austriei așa cum au fost la 1 ianuarie 1938, obligațiile puterilor aliate cu privire la asigurarea independenței Austriei, obligațiile Austriei cu privire la denazificare, la garantarea drepturilor democratice, clauze militare și economice etc.

Ulterior, în conformitate cu înțelegerile realizate inițial la Moscova și la Viena, cu prilejul semnării Tratatului, Parlamentul austriac a adoptat legea constituțională proclamînd neutralitatea permanentă a Austriei. Această lege prevede, în principal, că Austria, pe baza unei declarații liber consimțite, proclamă neutralitatea sa permanentă în sensul că nu va adera nici o dată la alianțe militare și nu va admite instalarea de baze militare a statelor străine pe teritoriul său.

La 10 decembrie 1955 statele semnatare ale Tratatului de Stat au recunoscut neutralitatea Austriei, iar trupele străine au fost retrase de pe teritoriul austriac. Peste cîteva zile, Austria este primită în O.N.U.

Încheierea Tratatului de Stat cu Austria, proclamarea neutralității țării, au fost salutate ca o contribuție importantă la slăbirea încordării între state.

Pentru dezvoltarea economică și politică a Austriei data de 26 octombrie 1955 a constituit, fără îndoială, un punct de cotitură. Datorită politicii de neutralitate promovate, Austria e evitat cheltuieli militare excesive; aceasta i-a permis o dezvoltare mai rațională a relațiilor sale economice și politice. Toate acestea s-au răsfrînt în mod pozitiv asupra situației economice a țării, asupra dezvoltării științei și tehnicii austriece.

Austria a putut aduce, în mai multe împrejurări, o contribuție pozitivă la colaborarea între țări și popoare, a servit ca loc de întîlnire a unor importante reuniuni internaționale. Pe bună dreptate arăta ministrul afacerilor externe al R.P.R., Corneliu Mănescu, cu prilejul vizitei sale la Viena în decembrie 1963, că „neutralitatea Austriei constituie un factor pozitiv în relațiile dintre statele din centrul și sud-estul Europei ca și în ansamblul situației internaționale".

Opinia publică din țara noastră privește cu satisfacție evoluția favorabilă a relațiilor romîno-austriece. Între cele două țări nu există probleme nerezolvate izvorîte din relațiile reciproce. Contactele economice se extind și se adîncesc. Numai în perioada anilor 1955—1963 schimburile comerciale au crescut de peste patru ori, iar în 1964 s-au înregistrat noi sporuri însemnate față de anul precedent. Contactele culturale, vizitele reciproce de oameni de știință și artă devin tot mai frecvente, își aduc aportul lor prețios la înțelegerea mutuală. Dezvoltarea legăturilor romîno-austriece exprimă voința de cooperare a celor două popoare și guverne, ilustrată în mod pregnant de rezultatele rodnice ale contactelor dintre oamenii de stat romîni și austrieci.

Aceste contacte au căpătat, de la vizita în Austria a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, un caracter regulat și au devenit un factor permanent de apropiere între cele două țări. Dezvoltarea relațiilor romîno-austriece servește interesele celor două țări, ca și colaborării internaționale.

În același timp această sărbătoare îngăduie tuturor prietenilor păcii de a marca un eveniment care servește să demonstreze, încă o dată, că oricît de complicate ar fi problemele internaționale, ele își pot găsi o soluție echitabilă prin negocieri, întemeiate pe egalitate și respect reciproc.

Adrian COMĂNESCU

INDEPENDENȚA ZAMBIEI

La 24 octombrie colonia engleză Rhodesia de nord cu o suprafață de 746 256 km (cît Franța, Olanda, Belgia și Elveția laolaltă) și o populație de 3,5 milioane locuitori, va deveni Republica Zambia, iar primul său ministru, Kenneth Kaunda, președinte al celui de-al 36-lea stat independent din Africa. Vorbind despre viitorul noii republici, Kenneth Kaunda sublinia într-un discurs rostit la Lusaka intenția guvernului de a mobiliza toate forțele țării pentru elaborarea și aplicarea unui vast program de dezvoltare economică, culturală și socială.

Se pune accentul pe dezvoltarea industriei metalurgice și extractive în vederea valorificării bogatelor resurse ale subsolului zambian, de data aceasta în interesul bunăstării poporului. În acest sens a fost proiectată construirea unor uzine metalurgice finanțate în parte de către stat — se vădește preocuparea creării cadrelor necesare pe baza studiilor efectuate de comisia economică O.N.U. pentru Africa.

Telegrame sosite din Lusaka anunță emiterea unei monede proprii avînd aceeași valoare cu lira sterlină.

Planul privind dezvoltarea învățămîntului pe perioada 1965—1970 este menit să introducă învățămîntul primar obligatoriu, să dezvolte învățămîntul secundar și universitar.

Pe plan extern, Kenneth Kaunda a subliniat hotărîrea viitoarei republici de a milita pentru o politică de neangajare.

Corespondentul nostru din Londra comentează unele semnificații ale acestui eveniment.

Ultimul act administrativ al guvernului conservator, înainte de alegeri, a fost promulgarea constituției noului stat african independent Zambia (Rhodesia de nord) printr-un „Order in Council". De atunci, guvernul Rhodesiei de nord a întîrziat să prezinte protestele sale împotriva acestui act, pentru a da noului guvern laburist posibilitatea de a-l modifica. Dacă guvernul laburist intenționează să facă acest lucru, va trebui să-l facă imediat, dacă nu din alt motiv, cel puțin pentru a evita ca reprezentanții Casei regale la sărbătorirea independenței să fie puși în situația neplăcută de a ști că primul președinte al Zambiei, dr. Kenneth Kaunda, va înlocui constituția dictată de guvernul britanic cu una proprie, de îndată ce va putea organiza un referendum.

Anthony Greenwood, noul ministru pentru problemele coloniilor și președintele partidului laburist, va aduce oare modificări actualei constituții, care protejează societatea *British South African Company* în ciuda faptului că dr. Kaunda declarase că intenționează să o supună naționalizării? Într-adevăr, o clauză obligă Zambia independentă să continue să plătească redevențe pentru resursele minerale ale țării timp de 22 de ani. Aceasta ar însemna ca, în următorii 22 de ani, Zambia să plătească redevențe în valoare de 7—12 milioane de lire anual.

Importanța acestei probleme poate fi apreciată prin prisma faptului că aproximativ 14 la sută din producția mondială de cupru folosește minereu extras din Zambia, a cărei economie va depinde în mare măsură de obținerea de beneficii de pe urma resurselor naturale. Este un caz tipic, ilustrînd încercările Marii Britanii de a-și apăra interesele economice în fostele colonii și după acordarea independenței politice. Este motivul pentru care unii critici aflați la stînga partidului laburist sau chiar în interiorul acestui partid, au privit cu scepticism afirmația că guvernul laburist ales în 1945 „a acordat independența" Indiei, Birmaniei, Ceylonului etc. Într-adevăr, mulți își vor aminti că de fapt Creech-Jones ministru al coloniilor în precedentul guvern laburist, a încheiat ultimul acord cu guvernul Rhodesiei de nord, asigurînd garanții pentru interesele britanice din această țară pînă în 1986.

British South African Company a fost întemeiată în 1884 de exploratorul și industriașul Cecil Rhodes. Concesiile au fost acordate cu 6 ani mai tîrziu de către Lewanika, regele teritoriului Barotse, care a cedat toate privilegiile comerciale și de exploatare minieră în acest

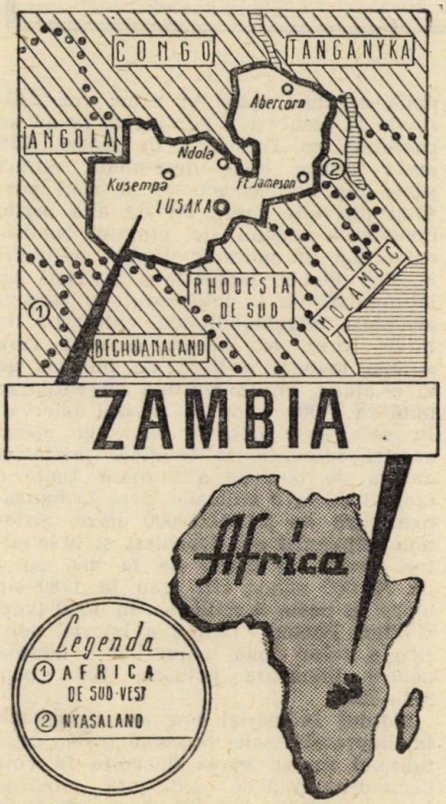

teritoriu în schimbul „protecției britanice". S-a apreciat că în timp de 75 de ani B.S.A.C. a obținut în Rhodesia de nord profituri în valoare de 135 milioane lire sterline. Acum, această societate cere o compensație de minimum 18 milioane, în cazul în care guvernul Zambiei efectuează naționalizarea. Lordul Dilhorne, lord cancelar în ultimul guvern, a încercat să exercite presiuni asupra guvernului Rhodesiei de nord pentru ca acesta să satisfacă pretențiile B.S.A.C. Arthur Wina, ministrul de finanțe în guvernul Kaunda, a discutat timp de zece zile această chestiune cu fostul ministru pentru problemele Commonwealthului, Duncan Sandys.

La plecarea sa din Londra Wina a declarat: „Nici un șef african nu ar fi putut să încredințeze toate resursele noastre naturale societății B.S.A.C. și nici nu a făcut așa ceva. Ceea ce cerem acum este ca actualul guvern britanic să ia măsuri pentru ca aceste resurse să fie înapoiate proprietarului lor legitim, poporul Zambiei, înainte de acordarea independenței. B.S.A.C. afirmă că are drepturi asupra tuturor resurselor minerale ale țării și că aceste drepturi afectează pînă și nisipul, pietrișul și argila. După noi, aceasta este o situație anormală și intolerabilă pentru orice țară aflată în pragul independenței. Dorim să se știe dinainte că vom refuza să ne supunem obligațiilor create în mod nedrept de precedentele guverne britanice".

Guvernul condus de Kenneth Kaunda a oferit o despăgubire simbolică de 2 milioane lire sterline, dar, considerînd că disproporția dintre această ofertă și pretențiile B.S.A.C. este prea mare, guvernul britanic nici nu a încercat să contribuie la un acord. *Financial Times* scria că eșecul tratativelor cu privire la resursele minerale ale Rhodesiei „este rău prevestitor pentru viitorul intereselor britanice în Africa". În același timp, *Guardian* scria că „această situație este fără precedent în istoria colonială britanică", continuînd: „Ca demonstrație de încăpățînare, ultimele acțiuni ale guvernului britanic nu au termeni de comparație în istoria postbelică. Niciodată nu a mai fost obligat un teritoriu colonial să declare deschis, înainte de acordarea independenței, că va aduce modificări constituției de îndată ce își va dobîndi suveranitatea. Marea Britanie nu are nimic de cîștigat din impasul actual".

O indicație denotînd că guvernul laburist va urma o politică mai lucidă ar putea-o constitui faptul că primul ministru Harold Wilson scrisese, cu două săptămîni înainte, lui Elijah Mutasa, membru al „Comitetului împotriva independenței" (sub un guvern european) din Rhodesia de sud: „Partidul laburist este cu totul opus acordării independenței Rhodesiei de sud atîta timp cît guvernul țării va fi controlat de o minoritate albă".

Dezvăluirea conținutului acestei scrisori (publicată luni) va produce probabil o anumită încordare între guvernele de la Londra și Salisbury și va constitui o lovitură pentru acea parte a minorității albe care credea că un guvern laburist va fi „rezonabil" cînd se va ajunge la negocieri. Este de asemenea o lovitură pentru proiectele premierului Ian Smith privind o „consultare" a populației africane printr-un referendum la care ar participa numai șefii locali (numiți de guvern).

Marea întrebare este: dacă guvernul laburist se simte destul de puternic pentru a se opune planurilor minorității albe din Rhodesia de sud, se va simți el oare și destul de puternic pentru a se opune presiunii cercurilor de afaceri britanice, care vor respinge ideea unei concesii a guvernului laburist în fața cererilor rezonabile ale dr. Kaunda și ale poporului Zambiei?

John GRITTEN

Londra, 19 octombrie

DOCUMENTAR

SUDUL S. U. A.

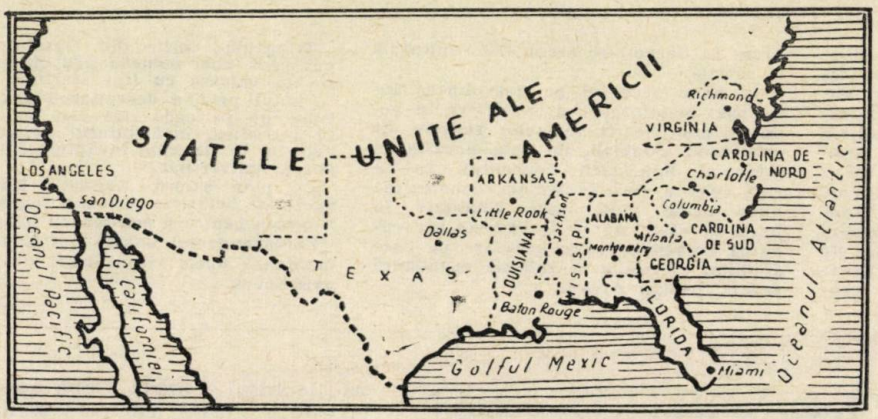

Pentru delimitarea diferitelor zone ale Statelor Unite, punctele cardinale sînt repere destul de aproximative. Estul, de pildă, se limitează în realitate la nord-est: dintre New York şi Charleston, (statul Carolina de sud) numai primul e considerat „răsăritean", deşi amîndouă sînt porturi pe coasta Atlanticului. Statul Colorado aparţine „Far-west"-ului (vestul îndepărtat), dar statul Washington nu, deşi acesta din urmă se găseşte cu aproape cincisprezece grade longitudine mai la apus decît cel dintîi. Aparenta anomalie este şi mai evidentă în ceea ce priveşte regiunea care în termeni curenţi se numeşte *Sudul*. Nici unui american nu i-ar trece prin minte să socotească Los Angeles un oraş „sudic", deşi e situat pe o paralelă inferioară celebrului Little Rock.

Explicaţia rezidă în faptul că, la formarea acestor noţiuni, rolul precumpănitor l-a jucat nu geografia, ci istoria. Nucleul iniţial al Statelor Unite — cele treisprezece colonii britanice — erau grupate în treimea răsăriteană a continentului. Sudul era reprezentat de Georgia, cele două Caroline şi Virginia, pe pămîntul căreia debarcaseră de altfel primii coloniştii în 1607, clădindu-şi aici oraşul-fortăreaţă Jamestown (contrar părerii destul de răspîndite care face din „părinţii pelerini", veniţi pe vasul „Mayflower" cu treisprezece ani mai tîrziu, întemeietorii celei dintîi aşezări britanice în Lumea Nouă).

Perioada colonială s-a scurs într-o armonie aproape desăvîrşită între coloniile nordice şi cele sudice, în lupta comună pentru cîştigarea de noi teritorii în vest şi pentru apărarea cuceririlor împotriva concurentului european — francezii. În declanşarea războiului revoluţionar de eliberare de sub dominaţia Marii Britanii, sudiştii au dovedit spirit de iniţiativă şi îndrăzneală. Prima colonie care s-a declarat făţiş şi oficial în favoarea independenţei a fost Carolina de nord, la 12 aprilie 1776, iar delegaţii Virginiei sînt cei care au propus Congresului Continental, la 7 iunie al aceluiaşi an, o moţiune conform căreia „aceste colonii sînt şi au dreptul să fie libere şi independente". Tot un virginian a fost comandantul suprem al armatei răsculaţilor şi primul preşedinte al Statelor Unite: George Washington.

Economia sudului, unde predominau uriaşele plantaţii lucrate de sclavi negri, s-a extins considerabil în urma includerii unor noi teritorii între hotarele S.U.A. la începutul secolului al XIX-lea. Suprafaţa ţării a devenit de peste două ori mai mare în urma cumpărării de la francezi a Louisianei (a nu se confunda cu Louisiana de astăzi. Sub acest nume erau desemnate atunci şapte din statele actuale şi mari porţiuni din alte şase). Pe de altă parte, inventarea maşinii de egrenat bumbacul a dat un puternic impuls cultivării acestei plante industriale, salvînd pe latifundiari de la falimentul cu care îi ameninţa nerentabilitatea culturilor de tutun, orez şi indigo. Sclavul care egrena manual o livră de bumbac pe zi a ajuns, graţie maşinii, să egreneze pînă la 1 000 livre în acelaşi interval. În cele şase decenii care au urmat acestei revoluţii în tehnică, producţia anuală de bumbac a Statelor Unite a crescut de la 3 milioane livre la fantastica cifră de 2 150 000 000 livre. Sistemul sclavagist s-a dezvoltat şi el în salturi bruşte şi mari: de la mai puţin de 700 000 sclavi cîţi erau în 1790 s-a ajuns la peste 4 milioane în 1860 (vezi William Foster: „Schiţă a istoriei politice a celor două Americi", Editura pentru literatura politică, 1954, pag. 281—289).

Nordul industrial era ameninţat atît în interesele sale economice — capitalismul nu se putea dezvolta în voie decît dispunînd de suficientă mînă de lucru salariată, deci liberă —, cît şi în cele politice, deoarece plantatorii sudişti, solidari sub stindardul „regelui bumbac", dispuneau de o influenţă disproporţionat de mare faţă de infima minoritate pe care o reprezentau. „Sudul numeşte preşedinţii pe care Nordul îi votează", spuneau ei cu justificat orgoliu. Introducerea sclaviei în teritoriile care erau mereu anexate Statelor Unite, legile privitoare la tarife şi impozite, discuţiile în jurul sistemului bancar şi monetar constituiau tot atîtea focare explozive ale contradicţiilor ce opuneau Nordul Sudului. Lupta a căpătat în cele din urmă un caracter militar: războiul civil din 1861—1865, căruia Lenin îi acorda o enormă importanţă „din punct de vedere istorico-universal, progresist şi revoluţionar" (V. I. Lenin: „Scrisoare muncitorilor americani", Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 19).

Înfrîngerea suferită de sclavagişti şi ocuparea teritoriilor lor de către trupele nordiste au prefaţat unul din cele mai importante capitole din istoria Sudului — aşa-numita perioadă a reconstrucţiei. În cursul ei au fost înfăptuite o serie de reforme cu caracter burghezo-democratic, albii săraci şi negrii au început să se bucure de drepturile politice şi cetăţeneşti de care fuseseră privaţi în trecut, legislaţia adoptată de multe administraţii locale era net progresistă. Pentru prima oară în adunările legislative ale Sudului au pătruns oameni de culoare, pentru prima oară alegătorii din Sud au trimis negri în Congresul Statelor Unite.

Această perioadă a fost scurtă. Zdruncinaţi de înfrîngere, plantatorii au continuat să păstreze în mîini multe din pîrghiile politice şi economice pe care le deţineau înainte şi să apese pe ele. Sub influenţa lor, Curtea Supremă a declarat „neconstituţională" legea drepturilor civile, votată de Congres în 1875, care le asigura negrilor, printre altele, „deplina folosinţă a tuturor hotelurilor, teatrelor, mijloacelor de transport în comun pe întreg cuprinsul Statelor Unite".

■

Astăzi, *Sudul* a rămas aproape în exclusivitate o noţiune determinată de factori sociali, economici, demografici şi politici. El cuprinde în afara celor patru state iniţiale şi deja menţionate, Alabama, Arkansas, Florida, Louisiana, Mississippi şi Texas (o astfel de împărţire general acceptată, poate fi găsită, de exemplu, în studiul lui Herbert Aptheker, „The Negro Today", editura „Marzani and Munsell", New York, 1962). Deşi aflate în întregime la sudul Virginiei, statele New Mexico şi Arizona sînt considerate nu numai „nesudice", dar nici măcar „limitrofe" *(border states)*, aşa cum sînt, de pildă, Kentucky sau Tennessee.

Ar fi greu de ierarhizat, în ordinea importanţei, problemele comune care

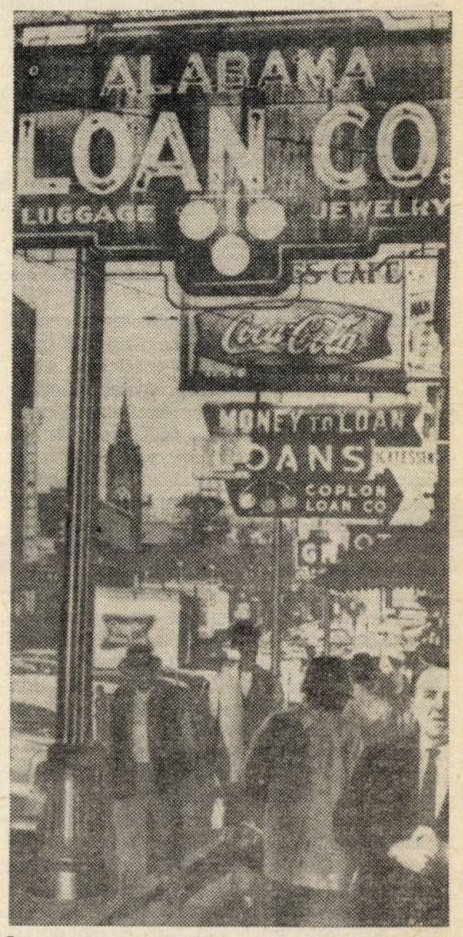

În centrul oraşului Birmingham, statul Alabama, străjuieşte o mare reclamă luminoasă: „Amanetări". Numeroşi locuitori au datorii.

fac din cele zece state *sudice* un bloc. S-a subliniat că marele procentaj al populației de culoare constituie una din principalele trăsături distinctive. Într-adevăr, în aceste zece state trăiesc aproximativ zece milioane de negri, adică tot atîția cît în restul de patruzeci de state ale S.U.A. Dar este la fel de adevărat că deținătorul recordului sudic în această privință, Texasul, cu cei 1 400 000 de negri ai săi, ocupă abia al doilea loc pe scară națională, după New York.

S-a mai arătat că slaba dezvoltare industrială este o altă caracteristică a Sudului. Reală din punct de vedere istoric, această situație începe să dispară în ultimii ani, cînd numeroase uzine și fabrici din Nord își deschid filiale sau se mută pur și simplu aici, profitînd de ieftinătatea și abundența mîinii de lucru, de apropierea surselor de materii prime și de o seamă de avantaje fiscale create de legislațiile locale. În 1962 și 1963, numărul întreprinderilor industriale nou înființate a fost considerabil mai mare în Sud decît în Nord. Din primele cincisprezece mari orașe americane, Houston (statul Texas) se dezvoltă cel mai rapid: în 1920 avea 138 000 de locuitori, în 1962 depășise milionul (revista *Look*, 8 octombrie 1963). Acolo se găsesc cele mai mari întreprinderi americane din industria petrolului, a utilajului petrolier și a cauciucului sintetic. În ultimii zece ani, traficul comercial în portul New Orleans (statul Louisiana) a sporit de șase ori, întrecînd, ca ritm de dezvoltare, toate celelalte orașe portuare din Statele Unite. Construcțiile aferente turismului (hoteluri, moteluri, restaurante, amenajarea de plaje etc.) cunosc un mare *boom* în Florida, în dauna altor regiuni din țară destinate vilegiaturii și în primul rînd a Californiei.

Fără îndoială, caracterul agrar al Sudului nu se dezminte nici astăzi. Tutunul în Virginia, bumbacul în cele două Caroline, Mississippi și Texas, trestia de zahăr în Louisiana și Georgia sînt în continuare culturi prețuite. „Din cinci fripturi pe care le mănîncă un american, două au păscut în Texas", glăsuiește o lozincă publicitară a crescătorilor de vite locali, posesorii celor mai mari turme de cornute din S.U.A. Portocalele din Florida concurează cu succes, atît pe piața internă cît și la export, portocalele californiene. Și așa mai departe...

Nivelul de trai mai coborît decît în estul țării — iată o altă trăsătură specifică atribuită în mod curent Sudului și argumentată prin venitul pe cap de locuitor, inferior mediei naționale, procentul ridicat de morbiditate și mortalitate generală (dar mai ales infantilă), migrația anuală a sute de mii de oameni spre statele nordice în căutare de lucru etc. etc. Este adevărat, totodată, că în Sud se găsesc și cîteva din cele mai mari averi ale țării. În privința aceasta Texasul, cu producția sa agricolă și îndeosebi petrolieră (care acoperă jumătate din consumul anual al Statelor Unite), oferă o sursă inepuizabilă de glume pe tema bogăției *tycoon*-ilor săi. Iată una dintre foarte multe: „Noi avem atîta aur, încît putem construi din el un zid de jur împrejurul Texasului, declară un locuitor din Kentucky (stat în care se află celebrul depozit federal de aur de la Fort-Knox). Foarte bine, ripostează un texan, construiți-l și, dacă ne place, îl vom cumpăra".

Realitatea este că nicăieri în Statele Unite contrastele nu sînt atît de izbitoare ca în Sud. Într-o regiune în care domnește zicala „aici e o crimă să fii sărac", milioane de muncitori agricoli primesc un salariu de 45 cenți pe oră. Ei lucrează la plantații sau *ranch*-uri de 300 000 — 400 000 de hectare, aparținînd fiecare cîte unui latifundiar ale cărui venituri se ridică pînă la 20 milioane dolari anual.

Forța de muncă extrem de ieftină este furnizată de proletariatul agricol alb, de negri, de *mexicanos* (locuitorii de origine mexicană) și de așa-numitele „spinări umede" (wet-backs) — imigranți clandestini din Mexic, care, de teamă de a nu fi expulzați, acceptă condițiile de muncă și salarizare impuse.

■

Legende și mituri — unele apologetice, altele denigratoare — învăluie Sudul. O imagine scumpă unei anumite literaturi americane face din albul sudist un gentleman desăvîrșit, păstrător nostalgic dar ferm al tradițiilor cavalerești, al regulilor de bună-cuviință și al unui *fair-play* ireproșabil în afaceri, sport sau dragoste. În realitate, Sudul nu a rămas impermeabil față de penetrația yankee decît pînă la războiul civil. Ocupația și reconstrucția au adus cu sine statornicirea în această parte a țării a multor nordiști care, chiar dacă au împrumutat cîte ceva din manierele „aristocratice" ale sudiștilor, au păstrat și împărtășit și acestora spiritul și principiile celui mai autentic business-man.

Această sudare născută din interese comune pe plan economic se traduce printr-o idealizare *post-factum* a cauzei sclavagiste din timpul războiului civil.

Un alt curent — e drept, mult mai puțin răspîndit și tenace — tinde să prezinte Sudul ca patria exclusivă a violenței. Este cunoscută analiza pe care o face John Bainbridge în acest sens în cartea sa „The Super-Americans" și care îl conduce la concluzia că „din orice punct de vedere, Texasul este campionul asasinatelor". William Mc Gee susține și el că „disputele care în Minnesota se rezolvă prin lovituri de pumn, în Texas se termină cu asasinarea adversarului".

Dar același Texas se mîndrește cu o activitate culturală și științifică pe care i-ar putea-o invidia multe din statele nordice: universitatea din Houston se bucură de un justificat renume, în special pentru facultatea ei de arhitectură, orchestra simfonică a acestui oraș este una din cele mai bune din Statele Unite; teatrul de operă din Dallas este pe drept cuvînt socotit un rival al Metropolitanului new-yorkez și tot în Dallas este pe cale de a se termina construcția unui important centru de cercetări științifice.

■

Prezentînd atîtea elemente contradictorii și greu de încadrat într-o simplă formulă definitorie, Sudul constituie totuși o citadelă a extremei drepte americane. Discriminarea rasială (împotriva negrilor și a cetățenilor de origine mexicană), intoleranța politică și religioasă, încălcarea legilor federale sînt practici larg dezbătute în presa americană.

Prin tradiție fief electoral al partidului democrat, Sudul este în același timp locul de baștină și de înflorire a nenumărate organizații cu caracter terorist, de la cea mai vîrstnică dintre ele — Ku-Klux-Klanul — pînă la cea mai recentă — CIVICS (Serviciul de coordonare a alegătorilor independenți și conservatori), al cărei program cere ca Statele Unite să renunțe la orice tratative de dezarmare și să se retragă din O.N.U. care ar fi „imorală, ateistă și străină Americii".

În ultimii ani se înregistrează o recrudescență a activității acestor grupări de dreapta. Dacă „Fetele războinice", recrutate, echipate și instruite de John McClure în Alabama pentru „a combate pericolul roșu", stîrnesc zîmbete amuzate, nu la fel de ridicol inofensive sînt alte organizații. Este semnificativ faptul că un ziarist de mare suprafață ca Drew Pearson a simțit nevoia să imprime pe un disc special rechizitoriul său împotriva Ku-Klux-Klanului.

Organizațiile de extremă dreaptă ale Sudului au făcut front comun în sprijinirea candidaturii la președinție a unui republican — senatorul Barry Goldwater (vezi în acest sens „Goldwater și dreapta americană", în *Lumea* nr. 19, 1964). Este un element nou pentru această zonă, care a votat întotdeauna „ticketul" democrat. Alunecarea merită cu atît mai mult să fie subliniată, cu cît în clipa de față, la Casa Albă se găsește primul președinte originar din Sud pe care l-au avut Statele Unite după războiul civil.

Fenomenul preocupă întreaga opinie publică americană, și nu numai pe ea, iar cristalizarea tendințelor, accelerată de apropierea alegerilor prezidențiale, va aduce probabil mai la lumină starea de spirit predominantă azi în S.U.A.

Nicolae MINEI

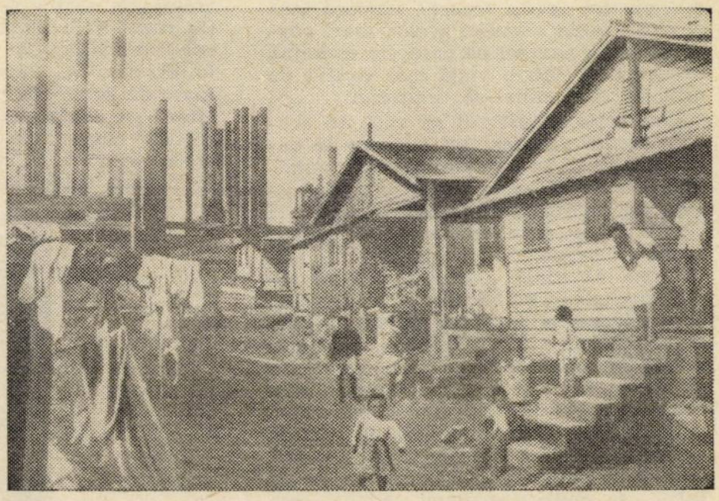

În umbra marilor uzine siderurgice se găsesc și astăzi locuri pe lîngă care progresul a trecut fără să lase urme

DINCOLO DE STATISTICI...

Din nou, problemele sociale ale muncitorilor emigrați în diferite țări vest-europene își fac loc în coloanele ziarelor. Și acum, frecvența articolelor ce le sînt consacrate e determinată de acele momente din economia țărilor capitaliste cu industrie dezvoltată, în care ramurile de activitate cu o conjunctură favorabilă își completează necesarul de forță de muncă prin sporirea efectivului muncitorilor emigranți. (Majoritatea lor provine din Italia, Grecia, Portugalia și Spania. În R.F.G. lucrează aproape un milion de străini. În industria metalurgică și a construcțiilor de mașini din Elveția, numărul lor se ridică la 200 000). Tratarea problemelor legate de ceea ce ziarele occidentale numesc „piața muncii" implică însă și examinarea situației acelor mari contingente de oameni pe care, fie șomajul, fie speranța într-o viață mai lipsită de griji i-a determinat să emigreze.

S-au scris în ultimul an zeci de articole despre „avantajele" pe care le obțin emigranții în țara gazdă; s-au publicat articole și statistici despre milioanele de mărci vest-germane și franci elvețieni pe care emigranții le trimit acasă (ceea ce, desigur, este real, asigurarea materială a familiilor fiind însăși rațiunea principală a emigrării), despre cazarea lor mulțumitoare (ceea ce numai într-o foarte mică măsură este real), dar, o dată cu consemnarea unor asemenea cifre și date, se impune și o constatare — pentru unii comentatori paradoxală. Constatarea că, în pofida acestor statistici, „muncitorul-oaspete", cum este denumit lucrătorul străin în R.F.G., se simte *nemulțumit*. Atunci însă cînd reporterii își scot ochelarii cu dioptriile fixate de statistici, apropiindu-se de problemele vieții muncitorilor emigranți, apar și cauzele paradoxului. După unii, ele rezidă în decepția încercată prin confruntarea realităților cu mirajul iluziilor nutrite. După alții, e vorba de greutățile perioadei de „asimilare"; într-o lume cu obiceiuri ce le sînt străine, muncitorii emigranți se simt „izolați". Recent, *Süddeutsche Zeitung* exprima părerea că unul din motivele „izolării" este necunoașterea limbii din țara-gazdă. Chiar titlul articolului, „Babilonie pe piața muncii", sugera această idee. *Der Spiegel* din 7 octombrie face o investigație mai complexă în diferite compartimente ale vieții emigranților, iar situațiile cercetate se încadrează în acel „lung catalog al greutăților sociale" despre care pomenea, mai demult, *Deutsche Zeitung*, în legătură cu situația muncitorilor străini.

Discriminările la angajare și salarizare ocupă mai multe rubrici ale acestui „catalog". Străinilor li se încredințează mai ales munci brute sau activități auxiliare și de deservire cu condiții de lucru grele. *Der Spiegel* atrage atenția asupra acestui aspect al discriminărilor: „În general, muncitorii străini sînt concentrați în acele ramuri profesionale care se caracterizează îndeosebi prin muncă grea. Toți străinii sînt încadrați în acele profesii pe care germanii le evită din ce în ce mai mult. Domeniile în care muncitorii străini ar dori să activeze sînt închise. Ei nu au posibilitatea să avanseze în profesiile lor. Avansarea în funcția de maistru sau șef de echipă le este zădărnicită". Cercetînd efectul deprimant al acestor discriminări în rîndurile emigranților, dr. Giacomo Maturi, de la Uzinele Ford din R.F.G., a constatat la aceștia teama că vor „rămîne întotdeauna pe treptele cele mai de jos, indiferent de durata stagiului lor în întreprindere sau de capacitatea lor".

În Elveția sînt și mai numeroase măsurile care impun muncitorului emigrant o situație de inferioritate. Numai un lucrător cu stagiu neîntrerupt de 10 ani (în cazul italienilor), și de 5 ani (în cazul francezilor), își poate aduce familia în Elveția. De asigurări sociale și ajutoare de boală pot beneficia numai muncitorii cu contracte pe tot anul, dar, de regulă, contractele emigranților se încheie pe 10 luni, ceea ce înseamnă că, în fiecare an, ei trebuie să părăsească țara timp de două luni, și niciodată nu vor putea fi socotiți stabili.

Salarizarea relativ bună nu poate compensa aceste încălcări ale demnității lucrătorului, pe care dr. I. L. Willa, de la Policlinica universitară de psihiatrie din Lausanne, le consideră „inumane". Într-un studiu întocmit pentru *Revue Syndicale Suisse*, dr. Willa scria: „Foarte adesea noi avem o anume tendință de a crede că ospitalitatea constă doar în sprijin material și neglijăm deseori să luăm în considerare nevoile afective..." Dr. Willa condamnă „acea măsură barbară care constă în a interzice intrarea în Elveția a membrilor familiei lucrătorului înainte de trecerea mai multor ani, factor care constituie una din cauzele principale ale inadaptării acestuia".

Dr. Willa este bine intenționat în recomandările de ordin social pe care le face pentru îmbunătățirea situației lucrătorilor străini dar, chiar după perioadele de „asimilare", și chiar în condițiile desființării discriminărilor, este foarte puțin probabil ca această „inadaptare" să nu persiste. Sentimentul înstrăinării, pe care-l dă oamenilor dezrădăcinarea, chiar temporară, de patrie, nu are paliative.

Această stare morală a emigranților este agravată de o atitudine deseori jignitoare și, uneori, de xenofobia manifestată față de ei. Citățm tot din *Der Spiegel*: „Grecilor li se spune că sînt murdari, turcilor că sînt leneși și acasă haremul lucrează în locul lor, iar italienilor că sînt soldați proști. În vocabularul folosit la locul de muncă termenii cei mai uzuali sînt „înfulecători de spaghete" și „cămilari" (adică om care merge pe cămilă). În majoritatea cazurilor, ei (muncitorii emigranți, n.n.) nu au acces la stilul de viață al cetățenilor germani. Ei sînt mai degrabă locuitorii ghettoului decît oaspeți. Puține lucruri îi pot lega de țara noastră. Din 55 000 de italieni în rîndurile cărora organizația „Katholischer Siedlungsdienst" a făcut o anchetă, numai 10 la sută luau în considerare eventualitatea stabilirii lor în R.F.G.".

Muncitorii emigranți se simt deseori decepționați, cu adevărat izolați. La aceasta contribuie și falsul portret moral pe care-l creează despre ei unele ziare. (În R.F.G. — *Bild Zeitung, Mittag, Westdeutsche Allgemeine*), prezentîndu-i ca oameni lipsiți de atitudine etică în muncă, tentați să-și asigure existența prin căi necinstite etc.

Este evident, așadar, ce anume face paradoxală starea de spirit a muncitorilor emigranți. Ei sînt desconsiderați și umiliți, cu toate că — așa cum, pe drept cuvînt, scrie *Süddeutsche Zeitung*, în cazul R.F.G. — fără ei „continuarea actualei conjuncturi economice vest-germane ar fi imposibilă". Iar dincolo de statisticile care contabilizează sumele globale trimise acasă de muncitorii emigranți, se ascunde o dramă umană care nu poate fi exprimată în cifre.

Eugen POP

Trenul iluziilor...
(Fotografie din gara München — R.F.G. — la sosirea unui lot de muncitori străini. Reproducere după revista Der Spiegel)

Revista noastră amintea în numărul trecut momente din publicistica politică a lui Nicolae Iorga în care marele savant stigmatiza dezmățul bandelor legionare dintre anii 1930–1940 și lua atitudine împotriva politicii expansioniste a hitleriștilor. În acest număr Lumea reproduce cîteva articole ale ilustrului istoric și publicist, în care se invetorează poziția sa antihitleristă, antirăzboinică, ele constituind totodată expresia unui stil gazetăresc din cele mai originale.

6 articole de NICOLAE IORGA

15 martie 1939 — cotropirea Cehoslovaciei de către armatele hitleriste devine fapt împlinit. Pentru pretendenții la rolul de creatori ai istoriei „imperiului de o mie de ani" acesta era semnalul marșului spre cucerirea dominației mondiale.

Doar la o săptămînă de la acele tragice evenimente, N. Iorga scria articolul :

A nu cunoaște istoria

Se va discuta în mult și bine — adecă : „bine" mai mult relativ —, asupra folosului cunoașterii și mai ales : *înțelegerii, adevăratei* înțelegeri a istoriei. Unii o tăgăduiesc pur și simplu. Cutare mare poet frances de astăzi, d. Paul Valéry, o spune cu un fel de înciudată negare.

Dar iată că împrejurările, grozavele împrejurări, distrugătoare ale civilizației, ai căror marturi și pătimași sîntem, spun altfel.

E vorba de întemeierea unor noi imperii. Peste orice drept, peste orice principii, peste orice considerații de umanitate, și, în schimb, cu o francă brutalitate cum nu s-a mai întîmplat în istoria lumii.

Cei care lucrează la dărîmarea unei ordini de lucruri în care s-a crezut așa de mult la înfăptuirea ei, sînt fără îndoială cu totul *aistorici*, străini de orice gîndire istorică, și cei cari se văicăresc că de acum înainte li-a pierit neamul, ca și cei cari se bucură că acest neam stă să ajungă supt jug, tot așa de „aistorici" sînt în durerea ca și în bucuria lor.

Dacă ar fi înțeles istoria, și-ar fi dat seama că toți acești „behemoți" biblici, toți acești plesiosauri și ihtiosauri ieșiți din perioada lor geologică *nu pot dura.*

A nu cunoaște istoria

N. IORGA

N-au putut-o face înaintașii acestor clădiri de blasfematoare turnuri ale lui Babel, cînd aveau la temelie o idee religioasă. N-a putut-o face extraordinarul geniu, și de război și de organizare, al lui Napoleon.

Și oare ar putea-o face numai superioritatea mecanicei militare de astăzi fără acel element al unei inteligențe geniale ?

Pun întrebarea.

(Neamul românesc, an XXXIV, nr. 65, din 23 martie 1939)

■

Nu numai o dată N. Iorga a combătut teoria „spațiului vital" invocată de ideologii agresiunii drept „argument" al expansiunii Germaniei hitleriste.

După ocuparea Cehoslovaciei, accelerarea preparativelor de război avea loc simultan cu înmulțirea peroratiilor fasciste pe tema „spațiului vital".

În articolul de mai jos, N. Iorga sintetizează opiniile sale în această privință :

„Spațiul vital"

O nouă formulă s-a adaus la cele care pot să scuse orice : *spațiul vital.*

După răscolirea drepturilor istorice, a căror călcare e foarte relativă, după invocarea unui drept național, a cărui exagerare ar rupe putință oricărei putințe de colaborare între popoare, ni se vorbește de nevoia fiecărui grup național de a pregăti încă de acum termene în care generațiile viitoare ar avea să-și desfășure activitatea.

Sînt oameni cari sînt, ori se fac a fi, seduși de această lozincă.

Ei nu se gîndesc, sau refusă a se gîndi că la pretențiile lor pot răspunde altele

pe aceiași basă: tu cauți spațiul tău vital la mine, de ce nu l-aș căuta și eu la tine?

De cîte ori *Statele* vor crede că trebuie să vorbească de așa ceva, ele se vor înșela. *Spațiul vital au să-l caute națiunile, dar la ele sensul e altul.*

Ele se pot întinde prin spirit în spirit, prin activitate în activitate. Și acesta fără a călca o graniță, fără a deschide o rană.

Așa au făcut, devenind mari, vechile națiuni nobile.

(Neamul românesc, an XXXIV, nr. 127, din 14 iunie 1939)

■

Septembrie 1939 — începutul celui de al doilea război mondial.

În cele două articole, „Se pot distruge popoare?" și „Nu state mici", N. Iorga își exprima categoric punctul de vedere asupra politicii de cotropire practicată de Germania hitleristă.

Se pot distruge popoare?

Reapare, în forma cea mai crudă, vechea teorie că statele mici n-au dreptul la independență, că ele cad în „spații vitale" și se pot mărgini pe hartă ca să se știe în al căruia din statele mari trebuie să cadă.

Și nu numai aceia cari sînt insultați în mîndria lor legitimă și amenințați în dreptul lor de a exista trebuie să răspingă cu indignare această tăgăduire grosolană.

Se putea vorbi așa pe vremea cînd un stat era numai o întîmplătoare legătură de teritorii și de grupe omenești care se puteau distruge sau preface după plac.

Dar, după biruința principiului național, statele, cît de mici, sînt națiuni. *Iar națiunile sînt o formă organică a umanității.*

Nicio metodă nu le poate nimici, cum ele nu sînt rezultate din exercițiul niciunei metode. Ele sînt „născute iar nu făcute".

Și de aceia ele vor asista, de sigur, la meritata pedeapsă a apăsătorilor.

(Neamul românesc, an XXXIV, nr. 199, din 9 septembrie 1939)

■

Nu state mici!

În valul de imperialism care străbate lumea, denumirea de State mici a ajuns aproape un termin de batjocură pe care trebuie să-l primească neapărat, cu umilință, toate formațiunile politice care nu cuprind o populație trecînd peste patruzeci, cincizeci de milioane.

Aceste nenorocite State mici, care mai bine nu s-ar fi născut decît să fie batjocura lumii, n-ar avea decît alegerea între o lichidare în mîna celui mai interesat, ca acea formațiune cehoslovacă, al cării nume reapare odată cu planul de întoarcere în Europa a d-lui Beneș, între suprimarea totală în douăzeci și patru de ore a execuției cu mașina și între lîncezirea supt un „protectorat" unit cu ocupația militară.

A le judeca astfel este a face confusia pe care o voi exemplifica prin termeni împrumutați chiar acestor mașinării moderne, între caroserie și între motor.

Caroseria se poate mări prin cîrpelile anexiunilor fulgerătoare și se adaugă astfel deosebite elemente care nu pot să fie împreună, numai pentru ca mașina să fie mai grozavă, chiar dacă aceasta aduce o cheltuială mai mare de ulei la acest monstruos Behemoth biblic.

Dar puterea nu stă în aceste piese aduse cu sau fără voie a sta împreună pentru ca fiecare să tragă apoi în altă parte: ea stă în motor.

Și motorul cel mai puternic poate sta în conștiința de sine, exagerată tocmai prin jignirile ce sufere și nedreptățile ce i se fac, a Statului mic.

(Neamul românesc, an XXXIV, nr. 226, din 12 octombrie 1939)

■

La aproape un an de la încheierea acordului economic dintre Romînia și Germania hitleristă care marca subordonarea țării noastre celui de al III-lea Reich, N. Iorga a scris articolul intitulat:

Superiori și inferiori

Din nou, un gînditor german din categoria unei economii politice care de mult a deviat, amestecîndu-se cu categoriile ei duce în complicația și delicatețea relațiilor între state, întăiu, între popoare chiar, pe urmă, ne face o lecție despre cererile „geopoliticei", din care a ieșit dogma hegemonică a „spațiului vital", care nu creează state noi, dar e gata să mănînce oricîte din cele care sînt.

Sacra formulă e simplă. Ești popor de „agricultură inferioară", te închini la un Stat care fabrică mașini și căruia-i este o foame pe care nu și-o poate stîmpăra acasă și din acel moment faci parte din „spațiul vital" al lui, din care n-ai voie să ieși, orice convenții cu alții pentru vînzarea produselor tale agricole fiindu-ți tot așa de interzise ca și întemeierea unor noi industrii, iar pe cele vechi trebuie să le lichidezi imediat. Și, firește, primești și controlul producției.

Economie politică aceasta? O, nu, ci economia politică e un simplu camuflaj pentru o anexare politică.

Niciun om care cugetă nu-și închipuie că, așa cum sînt lucrurile astăzi, există și poate exista un Stat de independență absolută. În locul acestui vechi concept sînt interdependente, din acelea care leagă printr-o rețea nespus de complicată și veșnic schimbătoare țările. Fiecare e, național, superior într-un domeniu, inferior în altul față de alte națiuni care nu sînt, în absolut, superioare sau inferioare. Dar a decreta aceste grade e o greșeală de teorie, a le preface în realități politice ar fi o insolență.

Marea superioritate e morala, care se împacă și cu sărăcia momentană și cu zăbava organizării economice dar inferioritatea cea mai crasă e să întrebuințezi pentru subjugare norocul trecător al unei superiorități economice momentane.

(Neamul românesc, an XXXV, nr. 56, din 9 martie 1940)

■

Articolul „Isprava" a fost scris în toiul ofensivei armatelor hitleriste pe frontul din vestul Europei, dezlănțuită la 10 mai 1940.

Isprava

Resultatul unei săptămîni a noului război în regiunile cele mai împoporate din Europa, în cele în care viața era mai activă, mai rînduită și mai plină de mulțămire, poate fi apreciat acuma.

Unul din cele mai mari porturi din lume o grămadă de ruine; în centrul celui și mai mare sînt spărturile produse de bombe. Namur, ale cărui rămășițe, acum un sfert de veac, sînt presintate într-un album al armatei de ocupație din acel moment, arde, cu tot ce cuprinde ca artă și ca solidă viață civilă. Se anunță că din nou venerabilul centru de cultură catolică Louvain se află prada bombelor. Liège e în bătaia tunurilor. Regiunea de la Sedan a trebuit să fie nimicită de însiși apărătorii țării. Numai în Olanda 100 000 de oameni din singura armată olandeză sînt supt pămînt. Alte sute de mii se află supt sfărîmăturile amestecate ale mașinilor blindate.

Cît va trebui pentru ca să se puie la loc ce se *poate pune la loc* din această imensă distrugere? Pentru munca și gîndul omenesc prin ce se poate înlocui toată această înfloritoare tinereță care s-a jertfit? Cum s-ar putea salva, după ura ce iese din atîtea suferinți, colaborarea umană?

Și acest holocaust *pentru ce?*

E cineva care să-mi explice și mie pentru ce?

(Neamul românesc, an XXXV, nr. 111, din 21 mai 1940)

NEAMUL ROMÂNESC

ISPRAVA